

CD&V 3D PLAN

01 LASTENVERLAGING

---

02 SOCIALE VOORUITGANG

---

03 INVESTERINGEN

HET 3D PLAN VAN CD&V ECONOMISCHE GROEI MET SOCIALE VOORUITGANG

ECONOMISCHE GROEI

MET SOCIALE VOORUITGANG

ECONOMISCH

1

INNOVATIE

Een innovatieve, economische groeipool

2

CONCURRENTIE

Een relance- en concurrentiepact

3

FISCALITEIT

Een rechtvaardige en groeibevorderende fiscaliteit

4

SLIMME NETWERKEN

Investeren in slimme netwerken (energie, mobiliteit, informatie)

SOCIAAL

5

ONDERWIJS

Een versterkt onderwijsaanbod

6

BANENPACT

Een banenplan en een modern sociaal overleg

7

SOCIALE BESCHERMING

Een nieuwe sociale bescherming

8

SOCIALE LEEFOMGEVING

investeren in kwalitatieve en duurzame leefomgeving

INHOUD

HET 3D PLAN VAN CD&V	11
De Copernicaanse omwenteling is een feit	14
Zonder begrotingen op orde geen vertrouwen	17
Wij hebben de volgende generaties voor ogen	19
Economische groei met sociale vooruitgang: een 3D-plan voor de toekomst.....	23
Bouwsteen 1	
Vlaanderen is een innovatieve economische groeipool	27
1.1. Nieuw industrieel ondernemen vermarkt innovatie	27
1.2. Voedingssector in wereldranking grootste exporteurs door innovatieve landbouw.....	29
1.3. Een ondernemende samenleving waardeert ondernemers	30
1.4. De Vlaamse overheid laat ondernemen aan de ondernemers	32
1.5. Menselijk kapitaal is grootste natuurlijke rijkdom van Vlaanderen.....	32
Bouwsteen 2	
Een relance- en concurrentiepact	35
2.1. We houden het Europese begrotingstraject aan	35
2.2. Pact voor competitiviteit	36
2.3. Loonkostenhandicap wegwerken tegen 2018	36
2.4. Betrouwbare informatie moet financiers over de brug halen.....	38
2.5. Een energienorm	41
Bouwsteen 3	
Rechtvaardige en groeibevorderende fiscaliteit	43
3.1. Een weloordachte 'tax shift'.....	44
3.2. Een eenvoudiger personenbelasting heeft veel voordelen	45
3.3. Milieu- en transportbelastingen.....	46
Milieubelastingen: groeibevorderende fiscaliteit.....	46
Transportbelastingen: buitenlandse weggebruikers laten meebetalen	46
3.4. De vennootschapsbelasting: stabiliteit op lange termijn.....	47
3.5. Fiscale vereenvoudiging: tijdrovende lasten verminderen	47
3.6. Fiscale fraude bestrijden, want het ondermijnt het hele systeem	48
Bouwsteen 4	
Investeren in slimme netwerken	51
4.1. Versnelling van investeringen.....	51
4.2. De kringlopen sluiten.....	52
4.3. Transformatiepact energie: langdurig stakeholderbeleid	53
Bevoorradingszekerheid van elektriciteit	54
Klimaatdoelstellingen	55
Betaalbare energie	56
4.4. Mobiliteit: vlot, veilig, duurzaam.....	56
Investeren in een sterk, slim, dynamisch en veilig netwerk	57
Antwerpen: Masterplan 2020	58
Vlaams Brabant en Brussel: fiets-GEN en extra tramverbindingen	58
Limburg: Salk	59
Oost-Vlaanderen.....	59
West-Vlaanderen: Vlaamse baaien	59

Verkeersveiligheid: nul verkeersdoden tegen 2050 60

Fiets: kwaliteitsvol routenetwerk.....60

Spoorvervoer: voorrang aan de reiziger.....60

Investeren in waterwegen en havens: meer overslagmogelijkheden 61

Ketenmobiliteit: met verschillende vervoersmiddelen van deur tot deur.....62

Intelligente mobiliteit: van 4 naar 25 miljoen 62

4.5. Een *smart grid* voor overheidsinformatie: *open data* 63

Bouwsteen 5

**Een versterkt onderwijsaanbod: de hidden champions van morgen
zitten vandaag op de schoolbanken 67**

5.1. De leerling centraal 68

    We verhogen de participatie aan onderwijs 68

    We optimaliseren de leertrajecten van leerlingen: geen regressie naar de middelmaat 68

    We verbeteren de begeleiding van leerlingen.....68

5.2. De leerkracht voorop 69

    We versterken de lerarenopleiding 69

    Meer ruimte voor een sterk HRM-beleid 69

    We trekken leraars aan met een verhaal buiten het onderwijs.....70

5.3. Verandering stimuleert.....70

5.4. Engagement: voorwaarde voor sterk onderwijs 71

5.5. Vertrouwen is de brandstof van de onderwijsmotor 73

Bouwsteen 6

Een banenpact EN een modern sociaal overleg..... 75

Bouwsteen 7

Nieuwe Sociale Bescherming 83

7.1. Dankzij de staatshervorming bereiken we een samenhangend,
transparant zorgbeleid en een sociale bescherming op maat van de Vlaming 83

7.2. Een vernieuwd zorg- en gezinsbeleid 85

    7.2.1. Gemeenschappelijke uitgangspunten voor een vernieuwd zorg- en gezinsbeleid 85

    7.2.2. De onderdelen van de Vlaamse Sociale Bescherming 90

    7.2.3. Federale ziekteverzekering: kosten beheersen 93

    7.2.4. Convergentie behouden tussen het Vlaamse en federale niveau op vlak van zorg.....95

    7.2.5. Een vernieuwd beheer van de sociale bescherming.....95

7.3. Werkloosheid: zo kort mogelijk 95

7.4. Pensioenen: aantal gewerkte jaren i.p.v. leeftijd 96

7.5. Strijd tegen de armoede: drempels wegnemen.....98

7.6. Sociale fraude bestrijden.....98

Bouwsteen 8

Investeren in kwalitatieve en duurzame leefomgeving..... 101

8.1. Betaalbaar wonen en nieuwe woonvormen 102

8.2. Bloeiende handel in het hart van de gemeente..... 103

8.3. Aantrekkelijke horeca en toerisme..... 104

8.4. Investeren in kwaliteitsvolle infrastructuur voor Cultuur, Sport en Jeugd 105

Het Momentum grijpen 109

HET 3D PLAN VAN CD&V

Dit is het sociaal-economisch plan van CD&V. Het verwoordt wat voor ons essentieel is: het economische én het sociale, twee communicerende vaten. De specificiteit van ons gedachtengoed heeft te maken met hoé we ze laten communiceren. Met ons aan het roer: welvaart, ja, voluit, maar niet zonder welzijn, niet zonder sociale solidariteit. Het sociaaleconomische plan is een 3D-plan: de kenmerken die voorop staan en het hele plan schragen zijn duidelijkheid, duurzaamheid en doelgerichtheid. Wij hebben de jongste maanden, met minister-president Kris Peeters voorop, veel geluisterd: naar bedrijfsleiders, werknemers, schoolkinderen, zorgbehoevenden, zorgverstrekkers, kunstenaars, koks, vaders en moeders, mensen op zoek naar werk ... We waren 'on tour'. We weten hoe ons plan onthaald wordt.

De 6de staatshervorming is een feit. Vanaf midden 2014 beslist de Vlaamse regering in nog belangrijkere mate zelf over de organisatie van onze samenleving en het leven van mensen van de wieg tot hun oude dag.

Wij zijn niét aan de kant gaan staan. We hebben onderhandeld, zwaar onderhandeld. En dit is vandaag het prachtige resultaat dat we hebben behaald. Vlaanderen heeft de mogelijkheid verworven om een nog beter beleid te voeren, om maatwerk af te leveren, om onze welvaart én ons welzijn te vrijwaren.

Nu moeten we die staatshervorming vakkundig uitvoeren en dat betekent belangrijke beslissingen nemen en hervormingen doorvoeren. Daar is ervaring en visie voor nodig, daar is een partij met een plan voor nodig, zodat mensen weten in welk Vlaanderen ze morgen wakker worden.

Globaal is het goed leven in Vlaanderen. Maar de crisis is niet weg, onze industrie moet door een transformatie, werkgelegenheid blijft een belangrijke bekommernis. Dit is niet het moment voor avonturen, voor gehakketak dat het vertrouwen in onze economie kan fnuiken. We hebben tijdens de voorbije crisisjaren maatregelen genomen waarvan de resultaten zichtbaar worden: het vertrouwen van de consument keert terug, het ondernemersvertrouwen stijgt en de financiële markten hebben terug vertrouwen in ons land. Wat we hebben gezaaid, begint te kiemen. We moeten het broze plantje goed verzorgen zodat het kan groeien. Het is niet het moment om het in stormweer te zetten. Dit is dus het momentum voor vertrouwen. Dat vertrouwen is er en moeten we behouden. CD&V staat bij uitstek garant voor dat vertrouwen. Waarom en hoe, leest u in dit plan.

U leest ook, nu al, in welk Vlaanderen u, met CD&V, zal leven. Wij zeggen: wie meer werkt, moet net-to meer overhouden. We verhogen het deel van het inkomen waar u geen belasting op betaalt. Dat levert u zo'n 700 euro per jaar meer op. Met deze hervorming moedigen we werken aan en waarderen we het meer: het verschil tussen werken en niet werken wordt groter. Wie werkt maakt vaak nog extra kosten voor kinderopvang, mobiliteit ... De meeropbrengst van werken wordt zo aangetast, waardoor de balans momenteel soms in de verkeerde richting doorslaat. CD&V wil dat werken loont, dat ondernemen loont, dat een tandje bijsteken loont.

We investeren 6 miljard in loonlastenverlagingen, waarvan 3 miljard om meer mensen aan het werk te krijgen en 3 miljard om mensen te belonen die werken. We verschuiven de lasten op arbeid naar indirecte belastingen en ecofiscaliteit, vereenvoudigen de fiscale aftrekken en intensifiëren de strijd tegen fraude. We zijn niet alleen met deze visie: het IMF, de OESO, de Europese Commissie en de Hoge Raad voor Financiën bepleiten deze verschuivingen.

Vlaanderen blijft met CD&V het warme Vlaanderen dat ons handelsmerk is. Het investeringsplan voor de economie en innovatie, onderwijs, mobiliteit, milieu en zorg bedraagt 2,7 miljard euro bovenop constant beleid. Dat betekent dat we een groeipad creëren dat tegen 2019 recurrent 866 miljoen euro bedraagt. Daarnaast voorzien we, bovenop de Vlaamse meerjarenbegroting, ook een enveloppe Nieuw Sociaal Beleid van 2,3 miljard euro. De uitgaven voor onder meer personen met een

handicap, kinderopvang, ouderen, gezinnen en jongeren mogen tegen 2019 met 750 miljoen toenemen. Hiermee maken we het verschil. Dat is een warm en solidair Vlaanderen.

De kostprijs van voormelde lastenverlaging financieren we met besparingen in de federale begroting, in de sociale zekerheid en in de Vlaamse begroting. Met één fundamentele kanttekening: wij kiezen niét voor een globale nominale nulgroei, wat betekent dat we de kredieten niet bevriezen op het niveau van 2014. Dat zou betekenen dat de aangroei van het aantal gepensioneerden automatisch zou leiden tot een daling van de pensioenbedragen. Of dat de stijging in de leerlingenaantallen en de zorgbehoevenden niet zou omgezet worden in meer leerkrachten en in meer verzorgers.

Bij de besparingen op de federale begroting gaan we wel voor een budgetbevriezing maar ontzien we de ambtenarenpensioenen en de sociale bijstand. In de Sociale Zekerheid gaan we uit van een reële groei van 0,9%. Dit betekent nog steeds 4,5 miljard extra bovenop inflatie. Minder groei dan in het verleden, maar voldoende om een kwaliteitsvolle bescherming ook in de toekomst mogelijk te houden mits we een aantal structurele hervormingen doorvoeren. We remmen ook de vervroegde uittrede uit de arbeidsmarkt verder af. Voor de leeftijd van 60 jaar zou dit echt een extreme uitzondering moeten worden. We hebben alle talent nodig op de arbeidsmarkt. We vinden het ook cruciaal dat de welvaartsenveloppe gevrijwaard blijft. In 2019 bedraagt die 1,8 miljard euro.

Binnen de Vlaamse begroting vertrekken we van de toename van de kostendrijvers van het constant beleid zoals ze zijn opgenomen in de Vlaamse meerjarenbegroting. In 2019 betekent dat samen met de index een stijging van 3 miljard euro ten opzichte van 2014 voor de bestaande bevoegdheden. De grootste toenames in constant beleid zien we bij Onderwijs (1,3 miljard), Bestuurszaken (0,48 miljard) en Welzijn (0,45 miljard). In Onderwijs stijgen de kredieten in de eerste plaats door de verwachte toename in het aantal leerlingen, wat zich direct vertaalt in de toename van het aantal leerkrachten. De uitgaven voor de lonen in het leerplicht- en het deeltijds kunstonderwijs kennen daardoor een stijging van 374 miljoen euro, exclusief index, over de komende vijf jaar. Ook de werkingsuitkeringen voor universiteiten en hogescholen nemen gevoelig toe. Samen met de extra kredieten voor de integratie van hogescholen en universiteiten komt de meerjarenbegroting op 175 miljoen euro extra tegen 2019. In Welzijn nemen de kredieten toe door een jaarlijkse toename van 2,5% in het urencontingent gezinszorg. Het Zorgfonds volgt dezelfde stijging van 2,5% om de stijging in het aantal dossiers mantel- en thuiszorg en residentiële zorg te kunnen opvangen. Bij Bestuurszaken is de stijging in het constant beleid quasi integraal te wijten aan de jaarlijkse decretale verhogingen met 3,5% van het Gemeentefonds, het Stedenfonds en het Provinciefonds. Voor de nieuwe bevoegdheden bedraagt de stijging in constant beleid 1,6 miljard euro. Daarin zitten ook natuurlijke kostendrijvers zoals het aantal kinderen tussen 0-18 jaar en het aantal ouderen boven 80 jaar. Deze parameters bepalen het niveau van de kredieten

voor de kinderbijslag, respectievelijk de ouderenzorg. Op de globale Vlaamse begroting zetten we een besparingsplan dat op kruissnelheid twee miljard bedraagt. Dat is een inspanning die vergelijkbaar is met de besparing die we deze legislatuur hebben gedaan tijdens de eerste 2 jaren. Vermits de Vlaamse budgetmassa door de 6de staatshervorming toeneemt van 28 miljard euro tot 38 miljard euro moet deze inspanning opnieuw haalbaar zijn.

Ondernemen is risico nemen en vergt moed. Ondernemerschap geldt het best in een klimaat van waardering. Dit vereist een efficiënte en dienstverlenende overheid en rechtvaardige en stimulerende fiscaliteit.

Om met duurzame economische groei de welvaartstaat te vrijwaren, willen we innovatie en ondernemerschap als economische grondstroom in Vlaanderen en België versterken zodat we kunnen uitmunten als innovatieve en economische groeiregio. Innovatie en ondernemerschap leveren een dynamiek van groei op in een internationaal competitieve omgeving. Het economische weefsel, en in het bijzonder de maakindustrie, moeten door een transformatie. Het paradigma van zo efficiënt mogelijke massaproductie geldt niet meer. De industrie moet competenties van verschillende ondernemingen, kennisinstellingen en het beleid van de overheid samenleggen en slimme oplossingen ontwikkelen waar wereldwijd behoefte aan is. Zo vergen de vergrijzing, de schaarste aan grondstoffen, de klimaatveranderingen en de toenemende behoefte aan mobiliteit nieuwe oplossingen. Op basis van onze sterktes kunnen we op dat

vlak het verschil maken. Innovatie en ondernemerschap zijn hefbomen voor duurzame oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen op het vlak van leefmilieu, energie, zorg en inclusie. Innovatie en ondernemerschap veronderstellen de beschikbaarheid van financiering en risicokapitaal en een klimaat waarin de overheid, het onderwijs en het bedrijfsleven elkaar de hand reiken.

Wij hebben ons sociaal-economisch plan “3D-plan” gedoopt. 3D omdat we uitgaan van 3 dimensies: de economische, de sociale en een derde dimensie die we de maatschappelijke onderbouw noemen. Een sociaal-economisch model kan immers maar werken op een stevig maatschappelijk fundament van rechten en plichten. Een basis van rechtszekerheid en rechtvaardigheid. En bovenal op een fundament van sociaal weefsel, een netwerk van vrijwilligers. Een warme en welvarende samenleving is immers veel meer dan de optelsom van markt en overheid.

Voor elk van die 3 dimensies staan we voor grote uitdagingen. Maar de nieuwe hefbomen van de 6de staatshervorming bieden ons ook meer kansen dan ooit om nieuwe wegen in te slaan, om gedurfde keuzes te maken. De keuzes van CD&V zullen 3D zijn: Duidelijk, Duurzaam en Doelgericht.

Met ons plan willen we zekerheid en vertrouwen geven. En tegelijk ook de ambitie en de motivatie om het elke dag weer beter te doen.

De Copernicaanse omwenteling is een feit

Dankzij CD&V is eind 2013 een nieuwe belangrijke fase in de staatshervorming verwezenlijkt. Op 19 december 2013 keurde het federale parlement de laatste wetteksten goed. Ruim 20 miljard euro gaat over naar de gemeenschappen en gewesten. De Vlaamse begroting wordt zo groter dan die van de federale regering. De Copernicaanse omwenteling is een feit.

Vanaf midden 2014 af kan de Vlaamse regering beslissen over de toekomst van de gezinsbijslagen, over het beleid ouderenzorg, over het doelgroepenbeleid op de arbeidsmarkt, enz. Door de 6de staatshervorming kan de Vlaamse overheid een beleid voeren dat meer op maat van de Vlaming is, van de wieg tot zijn oude dag.

Een ander opvallend onderdeel van deze staatshervorming is de veel grotere mate van belasting-autonomie voor de gewesten. In de toekomst zal van elke vier euro aan personenbelasting er één euro rechtstreeks naar de Vlaamse overheid gaan. Bovendien zal die overheid ook zelf kunnen beslissen over belastingvoordelen voor wonen en bouwen, energiebesparing, monumenten, enz.

Kortom: de 6de staatshervorming biedt Vlaanderen, Brussel en Wallonië indrukwekkende kansen om een nog beter beleid te voeren. Met de 6de staatshervorming is het werk niet af. De wetteksten zijn gestemd, maar de uitvoering ervan zal nog heel wat deskundigheid en energie vergen. Onder leiding van Kris Peeters heeft Vlaanderen een Groenboek

dat voor alle nieuwe bevoegdheden beleidskeuzes bevat. Nu is het tijd om duidelijkheid te geven: wat kan u de komende jaren verwachten? Door snel duidelijkheid te scheppen, vermijden we onzekerheid. Vertrouwen is de motor van de economie. CD&V zal eerder aangegane verbintenissen respecteren. De overgang naar een nieuw systeem zal gepaard gaan met een redelijke overgangperiode. Maar tegelijk zullen we doortastend veranderen wat beter en goedkoper kan.

Voor ons is de uitrol van de 6de staatshervorming de komende jaren dé prioriteit. We hebben geen boodschap aan ellenlange discussies over wat nog meer of anders zou kunnen verhuizen. We willen beleid voeren, met meer impact dan ooit tevoren. Onderzoekers aan de KU Leuven hebben de 6de staatshervorming geslaagd genoemd. Dat geldt in het bijzonder voor de hervorming van de Bijzondere Financieringswet (BFW): “We besluiten dat de herziening van de BFW is geslaagd. Niet enkel op basis van de economische theorie van het federa-

lisme, maar ook gegeven de politieke randvoorwaarden die zich vertaalden in de 12 basisprincipes voor de wijziging van de BFW”¹.

Met dat goede rapport gaan we nu met u aan de slag. CD&V is overtuigd van de kracht van de gewesten en de gemeenschappen. Wij willen elk beleid op het niveau brengen dat het dichtst bij de mensen staat. Voor werk, welzijn, mobiliteit ... is dat volgens ons het deelstaatsniveau. Daarom zijn we blijven onderhandelen voor die 6de staathervorming. Daarom zetten we de komende jaren alles op alles om de kansen die ze biedt te grijpen. Dat vloeit voort uit onze keuze voor een positief confederaal model.

Het positief confederaal model legt – conform het subsidiariteitsbeginsel – het zwaartepunt bij de deelstaten. Die deelstaten vertrouwen bewust bevoegdheden toe aan het federale/confederale en het Europese niveau, omdat ze uitgaan van een hedendaags, modern staatsmodel

¹ Decoster en Sas (november 2013), De nieuwe Bijzondere Financieringswet van de 6de Staatshervorming: werden de beloften ingelost?, Femosi Discussion Paper no. 28, 71 p.

dat alle Vlamingen en Brusselaars ten goede komt. CD&V is voorstander van een samenwerking tussen de beleidsniveaus die leidt tot oplossingen en die de bevoegdheidsverdeling respecteert. Het federale niveau ondersteunt het beleid van de deelstaten, waar dat mogelijk en nodig is. De deelstaten nemen voor hun eigen bevoegdheden rechtstreeks deel aan de Europese besluitvorming en werken mee aan de verwezenlijking van de Europese doelstellingen. Vlaanderen blijft onverkort haar gemeenschapsbevoegdheden in Brussel uitoefenen en streeft naar samenwerking met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een aantal bevoegdheden die federaal blijven, o.m. justitie, veiligheid, fiscaliteit en sociale zekerheid, zijn zeer belangrijk voor de Vlaming. CD&V wil die doeltreffend behartigd zien. Vooral wil de partij de betaling van pensioenen en gezondheidszorg in een vergrijzende samenleving gewijvaard weten.

Naast de uitvoering van de 6de Staatshervorming in Vlaanderen, evalueren we in de vernieuwde Senaat de staatsstructuur en de verdeling van de bevoegdheden. Discussies over een nieuwe staatshervorming zijn in de toekomst mogelijk in deze hervormde Senaat waar 50 van de 60 senatoren eveneens parlementslid zijn van de deelstaten (29 Nederlandstaligen tegenover 21 Franstaligen).

CD&V wenst in de schoot van de vernieuwde Senaat een kenniscentrum voor de staatshervorming op te richten. Dit kenniscentrum moet alle

bestaande expertise over de staatshervorming bundelen in samenwerking met de academische wereld en het middenveld. Meer gezamenlijk technisch en wetenschappelijk overleg, en vervolgens politiek beraad, zal leiden tot een betere samenwerking en crisissen voorkomen.

De bevoegdheden van de deelstaten zijn aanzienlijk toegenomen. Tegelijk zijn er nog verouderde afspraken tussen de federale overheid en de deelstaten voor de besluitvorming en deelneming aan ministerraden van de EU. Die moeten we bij voorrang grondig herzien.

Het huidige 'Samenwerkingsakkoord EU' dateert van 1994. We moeten het aanpassen aan het institutioneel hervormde België en aan de hervormingen van de jongste 20 jaar in Europa, waaronder het Verdrag van Lissabon. In te veel Europese vergaderingen zijn vandaag federale ministers en diplomaten aanwezig voor materies die niet hun bevoegdheid zijn. Het nieuwe 'Samenwerkingsakkoord EU' zal de 6de staatshervorming in rekening moeten nemen. De nieuwe bevoegdheden voor arbeidsmarktbeleid, gezondheidszorg, ondernemerschap en energiebeleid zijn onderhandelingsmaterie aan de Europese onderhandelingstafels. Vlaanderen wil in die domeinen gehoord te worden. Vlaanderen zal ook haar rol in de economische diplomatie opeisen, de buitenlandse handel versterken en buitenlandse investeringen aantrekken.

Zonder begrotingen op orde geen vertrouwen

De financieel-economische crisis van 2008 heeft onmiskenbaar duidelijk gemaakt welke kansen de paars(-groene) regeringen vanaf 2000 verloren hebben laten gaan om de begroting op orde te houden. De Nationale Bank concludeerde bij herhaling dat paars-groen de vergrijzing in die periode onvoldoende heeft voorbereid. In plaats van een stevig overschot op de begroting, was de erfenis van paars een structureel begrotingstekort van 1,4 procent van ons BBP. Gedane zaken nemen echter geen keer.

Op aansturen van en door de inbreng van CD&V is een ontsporing van de begrotingen door de crisis vermeden. De OESO zegt dat het Belgische anticrisisbeleid een van de meest efficiënte was en is in Europa. Daarna hebben we stap voor stap de openbare financiën gesaneerd. Van een tekort van -5,6% van het BBP in 2009 zijn we intussen duurzaam onder de 3%-grens geraakt, ondanks een ongunstige (internationale) economische context.

De maatregelen die de federale regering sinds begin 2012 nam, leverden meer dan 22 miljard euro op. 80% daarvan waren structurele maatregelen. Gezinnen en bedrijven hebben we zoveel mogelijk gespaard. Ruim 60% van voormeld bedrag is het gevolg van interne reorganisatie (bijvoorbeeld de vermindering van het aantal ambtenaren), van een lagere groei van uitgaven in de gezondheidszorg, van een intensieve strijd tegen fraude... De regering nam ook talrijke, vaak bescheiden, maatregelen. De vergelijking met onder andere Nederland toont

aan dat dit de betere keuze was. Een te grote en soms blinde besparingssijver heeft het vertrouwen van de Nederlandse bevolking onderuit gehaald, met een erg zwakke economie tot gevolg. In ons land bleef het vertrouwen overeind. Wij hebben vooral de uitgaven teruggedrongen: minder dan 30% van die vermindering was het gevolg van nieuwe of hogere belastingen. De herfstprojecties 2013 van de Nationale Bank bevestigden dit beeld: na een correctie voor de inflatie is er een afname met 3% van de uitgaven in 2012, een nulgroei in 2013 en een afname met 2% in 2014. De sociale zekerheid kent wel nog groei bovenop inflatie: +2,7% in 2012; +0,9% in 2013; +2% in 2014. Dit is een gevolg van extra uitgaven door de vergrijzing. Doordat er meer mensen met pensioen zijn, geven we meer uit aan pensioenen. Toch zijn de uitgaven lager dan in het verleden. De paarse 4,5%-groeinorm in de gezondheidszorg behoort tot het verleden. In 2013 kwam er zelfs minder dan 1% bovenop de inflatie.

De federale regering laat het aantal ambtenaren over een periode van 3 jaar dalen met 4.425 voltijdse betrekkingen (VTE). Slechts 1 op de 5 ambtenaren wordt nog vervangen. Dit leidt intussen tot een afbouw van 2.200 VTE. In de speciale korpsen is er een vergelijkbare procentuele daling. Er zijn voor alle duidelijkheid geen ambtenaren doorgeschoven naar andere bestuursniveaus.

De Vlaamse regering kan een zeer mooie *track record* voorleggen: vier begrotingen op rij zijn in evenwicht. Vrijwel nergens ter wereld doet een land of regio beter. We hebben bespaard op onze eigen werking door onder meer het aantal ambtena-

ren met 7,1% te verminderen. De niet-loonkredieten zijn stelselmatig niet geïndexeerd en we hebben een selectief subsidiebeleid ingevoerd. Tegelijkertijd hebben we de functionaliteit van de begroting goed in de gaten gehouden. Zo stegen de middelen voor innovatie en O&O en hebben we niet bespaard op investeringen. Ook in de sociale sectoren hebben we forse investeringen gedaan: in onder andere schoolgebouwen, in woonzorgcentra en in sociale huisvesting. De Vlaamse regering heeft onomwonden gekozen voor een warm Vlaanderen: het budget van welzijn nam tussen 2009 en 2014 met bijna 30% toe.

Ook in Brussel is de begroting op orde. In 2013 is daar ook het evenwicht bereikt.

Onze inspanningen hebben het vertrouwen op de financiële markten teruggebracht. De rente op langlopend overheidspapier is gedaald van 5,84% in november 2011 naar ongeveer 2,5% vandaag. Met een overheidsschuld van net geen 100% van het BBP komt dit overeen met een aanzienlijke mindering. Ieder extra procent aan rente staat voor bijna 4 miljard euro aan jaarlijkse uitgaven. De Europese Commissie verklaarde eind 2013 dat België op het juiste pad zit. Van de 17 andere landen van de Eurozone waren er eind 2013 11 met een groter tekort op de begroting. En al blijft de hoge Belgische schuldgraad een zwak punt, het verschil in schuldgraad met het gemiddelde in de Eurozone is gedaald van bijna 68%-punt in 1993 naar 4%-punt vandaag.

Een belangrijk deel van de weg is afgelegd, maar het begrotingswerk is zeker niet af. Voor CD&V is én blijft het cruciaal dat alle overheden het Europese begrotingstraject respecteren, opdat ze in 2016 een begrotingsevenwicht halen. Het vertrouwen dat we herwonnen, kan zeer snel weer verloren gaan. Bovendien is dat begrotingsevenwicht alleen maar billijk en rechtvaardig ten aanzien van de volgende generaties. We willen de factuur niet doorschuiven naar de toekomst. Dit gaat over geloofwaardigheid en stabiliteit. Geen enkel beleid is houdbaar als het niet duurzaam gefinancierd kan worden.

Op alle niveaus werken we met meerjarenbegrotingen. Dat verhoogt de kwaliteit van de begroting - eenmalige ingrepen zijn zichtbaar, net als de kosten of de opbrengsten van maatregelen op langere termijn - en het geeft gezinnen en bedrijven meer zekerheid. Minstens even belangrijk als het op orde brengen en houden van de begroting is de manier waarop dat gebeurt. We moeten nog groei verwezenlijken ook. Investeringen in infrastructuur blijven van groot belang voor de positie van Vlaanderen als logistieke draaischijf in Europa. Middelen voor O&O vuren de internationale competitiviteit aan. Met een sociale bescherming koppelen we welvaart aan welzijn. We snijden in het vet, maar niet in de spieren.

CD&V pleit noch voor een kleine, noch voor een grote overheid. Wij zijn van mening dat de overheid alleen tussenbeide moet komen wanneer en waar dat nodig is. Een doelgericht overheidsoptreden vereist voldoende financiële middelen. Tegenover een goede sociale bescherming staan belastingen en bijdragen

om die te financieren. Omgekeerd moet de overheid ook terugtreden wanneer de samenleving zelf in staat is om het heft in handen te nemen. Kortom: terugtreden waar het kan, optreden waar het moet.

Door de gevolgen van de crisis van 2008 zijn de uitgaven van alle overheden samen in verhouding tot het BBP opgelopen. Dat is niet abnormaal. Tijdens de crisis hebben de zogenoemde automatische stabilisatoren hun werk gedaan. De overheid heeft onder andere meer uitgegeven voor (tijdelijke) werkloosheid. Met succes: in ons land is de economie minder getroffen door de crisis en is het aantal werklozen minder toegenomen. Maar de stabilisatoren zijn geen oplossing ten gronde. Structuurhervormingen zijn dat wel.

CD&V wil de komende jaren de nadruk leggen op het beheersen van de uitgaven en op structurele hervormingen die op termijn leiden tot minder uitgaven voor de sociale zekerheid en tot een hogere gemiddelde groei. De verschillende overheidsniveaus en de sociale zekerheid hanteren om die reden een strikte uitgavennorm. De normen verschillen onderling, zodat we voldoende rekening kunnen houden met spontane uitgavengroei door o.a. de vergrijzing.

Wij hebben de volgende generaties voor ogen

CD&V is de partij van het rentmeesterschap. Wat we vandaag doen, mag niet ten koste gaan van de volgende generaties. Duurzaamheid is een leidmotief op vijf niveaus:

Duurzaamheid op budgettair vlak: Zoals we hierboven al hebben aangegeven, is het op orde brengen en houden van onze begroting een prioriteit. We willen lasten niet doorschuiven naar volgende generaties. We maken de openbare financiën vandaag gezond om morgen marge te hebben voor de betaling van pensioenen, zorg, mobiliteit, onderzoek, milieu ... De begroting duurzaam maken, is bij uitstek een sociale en toekomstgerichte opdracht. Met ons plan willen we tegen 2019 de globale overheidsschuld afbouwen tot 80% van het BBP.

Duurzaamheid op ecologisch vlak: Vlaanderen is een dichtbevolkt en dichtbebouwd gebied met heel veel verkeersstromen en met een energie- en materiaalintensieve industrie. Beleidskeuzes moeten zo min mogelijk beslag leggen op onze leefomgeving. Dat is goed voor de planeet, het is goed voor de gezondheid - minder fijn stof bijvoorbeeld - en voor onze economische concurrentiekracht: door bijvoorbeeld minder verspilling en de ontwikkeling van recyclagetechnologie vermindert onze afhankelijkheid van externe grondstoffen. Dat onder meer de lucht- en waterkwaliteit de afgelopen tien jaar zijn verbeterd, is het resultaat van een doortastend beleid van christendemocraten. Wij jagen niet op snelle, broze winst; wij hebben de volgende generaties voor ogen. Wij zijn geen avonturiers. Wij

zijn rentmeesters die zorgzaam en verantwoordelijk met de wereld om-springen, en die in goede staat aan hun kinderen en (achter)kleinkin-deren doorgeven. Met positieve lan-getermijneffecten kan je mensen er van overtuigen om duurzame keu-zes te maken. Dat doe je in overleg en stap voor stap, met maatregelen die (technisch) haalbaar, betaalbaar en (maatschappelijk) aanvaardbaar zijn. Ons milieubeleid steunt op deze drie pijlers. Met diezelfde pijlers stutten we een ambitieus, maar rea-listisch en uitgebalanceerd klimaat-beleid, dat past in de Europese en werelddoelstellingen.

Duurzaamheid op sociaal vlak: Wij wensen een sociale zekerheid die bescherming biedt aan wie ziek is, zorg nodig heeft, werkloos wordt of met pensioen gaat. In Vlaande-ren creëren we een Vlaamse Volks-verzekering die de huidige en de nieuwe bevoegdheden met betrek-king tot het zorg- en gezinsbeleid omvat. In de strijd tegen armoede versagen we geen moment. In een welvarende regio als de onze is elk gezin dat in armoede leeft er een teveel. Zelfs in budgettair moeilijke tijden willen we niét besparen op de kwaliteit van sociale bescher-ming. Efficiëntiewinsten zijn zeker haalbaar en zelfs noodzakelijk in de sociale zekerheid, maar ze mogen niet leiden tot een tweedeling van onze samenleving. Asociale maat-regelen zijn niet aan CD&V besteed. CD&V wil arbeid voldoende waarde-ren, meer nog dan nu het geval is. Nog meer dan jobs willen we kwa-liteitsvolle jobs creëren. We zorgen er met een dynamiek van rechten en plichten voor dat mensen vanuit een uitkering sneller en vaker te-rugkeren naar een kwaliteitsvolle

baan. Een gunstig sociaal klimaat is een noodzakelijke voorwaarde voor maatschappelijke stabiliteit, wat dan weer goed is voor de eco-nomie. Landen als Finland en Zwe-den maken al jaren deel uit van de internationale top 10 voor concur-rentiekracht. Dat bewijst dat een stevig sociaal beleid hand in hand gaat met een krachtige economie.

Duurzaamheid op economisch vlak: Voldoende economische groei blijft noodzakelijk: groei zorgt voor ba-nen, groei verstevigt het sociaal vangnet. Voor CD&V is echter ook de kwaliteit van die groei belangrijk. Daarom steunen we de ontwikke-ling van BBP-indicatoren die meer rekening houden met levenskwa-liteit. Groei komt er natuurlijk niet zomaar. Werken en ondernemen maken onze samenleving sterk. We waarderen werken en ondernemen, we moedigen het zeer aan. De vrije markt heeft ecologische en sociale correcties nodig. Maar die moeten groeivriendelijk zijn.

Duurzaamheid in internationaal per-spectief: Als kleine, open economie in het economische hart van Europa en met belangrijke toegangspoorten en daarom grote aantrekkingskracht is Vlaanderen afhankelijk van inter-nationale handel en internationale investeringen. De positieve kant van deze vaststelling is dat de globalise-ring van de economie grote kansen oplevert. Vandaag zijn afzetmarkten binnen bereik die vroeger compleet afgesloten waren of onvoldoende vermogende consumenten hadden.

Onze verwevenheid met de rest van de wereld vereist zelfdiscipline. Nog meer dan grote landen met een grotere interne afzetmarkt,

moet een klein land competitief blijven in buitenlandse markten om een hoog welvaartspeil te kunnen handhaven. Kortom, voor al onze beleidsdaden moe-ten we de internationale toets toepassen: wat zal de impact ervan zijn op onze concurrentiepositie? We moeten ons aanhoudend *benchmarken* met onze be-langrijkste concurrenten in de wereldmarkt. In het bijzonder is ook een Eu-ropese toets nodig. België en Vlaanderen hebben veel welvaart te danken aan hun lidmaatschap van de Europese Unie. Als we op wereldvlak een rol van be-tekenis willen blijven spelen, dan kan dat enkel met en in Europa. Tegenover dit voordeel staat de plicht om de Europese spelregels te respecteren. Dat versterkt onze stem in de Europese besluitvorming.

ECONOMISCHE GROEI MET SOCIALE VOORUITGANG: EEN 3D-PLAN VOOR DE TOEKOMST

Voor CD&V zit de kracht van een sterk sociaal-economisch model in de samenhang tussen het economische luik en het sociale luik. In het CD&V-model zijn de economische strategie en de sociale strategie mekaars hefbomen.

Investeren in de economie loont, want economische groei vergroot de beleidsruimte voor sociale uitgaven. Een innovatieve economie creëert niet alleen vraag naar hoog opgeleide arbeidskrachten. In de buurt van innovatieve bedrijven ontstaan vaak clusters van bedrijven met een vraag naar gemotiveerde, minder geschoolde arbeidskrachten. Een innovatieve economie creëert ook vernieuwende toepassingen in de zorg die een verschuiving mogelijk maken van residentiële zorg naar ambulante (thuis) zorg. Dit levert meer levenskwaliteit op tegen een lagere kostprijs. Daardoor zijn uiteindelijk besparingen mogelijk zonder achteruitgang. Een groter aanbod betaalbare kinderopvang leidt tot meer arbeidsdeelname. Innovatieve toepassingen en modellen in de zorg maken het mogelijk dat mensen kunnen blijven instaan voor de verzorging van hun dierbaren zonder dat ze daarvoor hun baan moeten opgeven. Investeren in menselijk kapitaal leiden tot een kwaliteitsvol arbeidsaanbod, een hogere productiviteit en meer arbeidsvreugde.

We willen onze welvaart vrijwaren. Het model om daarin te lukken, heeft volgens ons 9 bouwstenen. Die bouwstenen zijn samengesteld door duizenden vrijwilligers die tijdens het CD&V-congres in Lommel hun toekomstvisie verwoord-

den. Met die bouwstenen trekken we op 25 mei naar de kiezer. De eerste 8 bouwstenen presenteren we hier al in ons sociaaleconomisch plan.

De derde dimensie van ons 3D-plan, de maatschappelijke onderbouw, presenteren we in het tweede luik van ons verkiezingsprogramma. Dat gaat over een kordaat en rechtvaardig beleid over veiligheid, asiel en migratie en justitie. Het gaat over het belang van een efficiënte staatstructuur en een performante werking van de overheid. In ons integraal verkiezingsprogramma zullen we in detail aangeven hoe wij de maatschappelijke onderbouw zien waar ons sociaal-economisch plan op steunt. Die maatschappelijke onderbouw moet rechtszekerheid creëren. Op die stabiele maatschappelijke onderlaag bouwen we dan een stevige economische zekerheid en een sociale zekerheid. Uit onze talrijke contacten met bedrijven, organisaties en met de mensen op straat hebben we goed begrepen dat mensen op zoek zijn naar zekerheid. Want zekerheid geeft vertrouwen in de toekomst. En ook de zin om mee te bouwen aan die toekomst. Mensen beseffen wel dat ze die zekerheid niet voor niets krijgen.

In ons integraal verkiezingsprogramma zullen we ook voor alle nieuwe bevoegdheden die de deelstaten krijgen na de 6de staatshervorming aangeven hoe we ze kunnen inzetten om het leven van de mensen te verbeteren. Een aantal van die bevoegdheden zijn uiteraard hefbomen van ons sociaaleconomisch verhaal. Die bespreken we wel al in wat volgt.

De 9 bouwstenen zijn de volgende:

D1: Economische flank (bouwsteen 1-4):

- 1. Een innovatieve, economische groeipool
- 2. Een relance- en concurrentiepact
- 3. Een rechtvaardige en groeibevorderende fiscaliteit
- 4. Investeren in slimme netwerken (energie, mobiliteit, informatie)

D2: Sociale flank (bouwsteen 5-8):

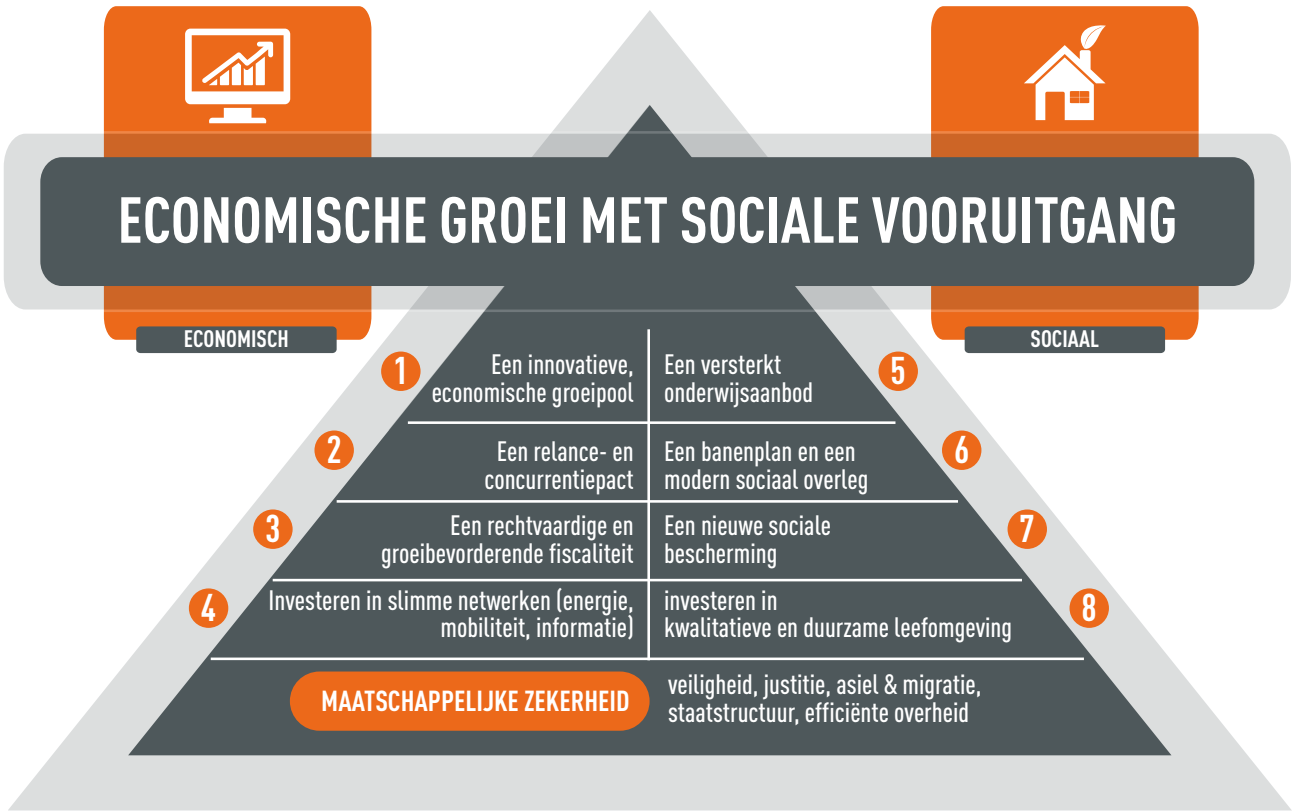
- 5. Een versterkt onderwijsaanbod
- 6. Een banenpact en een modern sociaal overleg
- 7. Een nieuwe sociale bescherming
- 8. Investeren in een kwaliteitsvolle leefomgeving

D3: Maatschappelijke zekerheid (bouwsteen 9): o.a. veiligheid, justitie, asiel en migratie, efficiënte werking van de overheid en een efficiënte staatsstructuur.

Uit de presentatie van ons model zal blijken dat op elke flank – de economische en de sociale – de 4 bouwstenen cruciaal zijn en elkaar versterken. Daarnaast is er telkens een verband tussen de economische bouwsteen en de sociale bouwsteen die op hetzelfde horizontale niveau staan van de welvaartsdriehoek. Zo is de ontwikkeling van een innovatieve, economische groeipool pas mogelijk als we blijven investeren in de enige natuurlijke rijkdom die we in Vlaanderen hebben: ons menselijk kapitaal. Daarom staat de versterking van het onderwijs, een verantwoordelijkheid die we graag zelf ter harte nemen, bovenaan de piramide. Doorbraken voor een versterking van de concurrentiekracht kunnen starten met een relance-, concurrentie- en banenpact tussen overheden. Maar alleen een integraal pact met het middenveld zal echt het verschil maken. Dat vergt modern sociaal overleg. Investeren in meer, in flexibele, in boeiende jobs, moet een gezamenlijke doelstelling zijn van overheden, werkgevers en werknemers. Een rechtvaardige, rechtzeker en groeibevor-

derende fiscaliteit zorgt ervoor dat werken loont en ondernemen aantrekkelijk is. Tot slot versnellen investeringen in slimme netwerken van energie, mobiliteit en informatie de economie. Hernieuwbare energie, een vlotte en veilige mobiliteit en open data, zijn de randvoorwaarden voor een kwaliteitsvolle leefomgeving. We vullen dat aan met investeringen in betaalbaar wonen en in infrastructuur voor cultuur, sport, jeugd en toerisme.

De realisatie van de welvaartsdriehoek is een bijzonder ambitieus plan voor duurzame economische groei. Voor CD&V is economische groei geen doel op zich. Stijgen in de rankings van de Europese Commissie, de OESO of het IMF is leuk, maar daar gaat het ons niet om. Een stijging van de groei betekent in de eerste plaats meer banen. En elke job draagt bij tot het geluk van een persoon of maakt het verschil voor de toekomst van een gezin. Dat is de essentie van onze visie. Dat is waarom wij aan politiek doen.

01

INNOVATIEVE
ECONOMISCHE
GROEIPOOL

AB

117

135

135

117

135

135

ABA

BOUWSTEEN 1

VLAANDEREN IS EEN INNOVATIEVE ECONOMISCHE GROEIPOOL

We hebben als innovatieve en ondernemende regio een goede startpositie. 62% van de Vlaamse bedrijven zijn volgens Eurostat innovatief. Hiermee bevinden we ons in de top drie van Europa. Maar er gaapt een grote kloof tussen innovatie in grote bedrijven en innovatie in kleine bedrijven. Onze bedrijven voeren te weinig hoogtechnologische producten uit. De voorbije jaren investeerden de overheid en de bedrijven ondanks de crisis nochtans voort in onderzoek en ontwikkeling. Ondertussen besteden we 2,4% van ons BBP aan O&O. Hoewel dit een recordbedrag is, moeten we innovatieve toppers zoals de Scandinavische lidstaten of Duitsland voor laten gaan. Om met duurzame economische groei de welvaartsstaat te vrijwaren, willen we innovatie en ondernemerschap als de economische grondstroom in Vlaanderen en België versterken, zodat we kunnen uitmunten als innovatieve en economische groeiregio. Innovatie en ondernemerschap leveren een dynamiek van groei op in een internationaal competitieve omgeving. Het economische weefsel, en in het bijzonder de maakindustrie, moeten door een transformatie. Het paradigma van een zo efficiënt mogelijke massaproductie geldt niet meer. De industrie moet competenties van verschillende ondernemingen, kennisinstellingen en het beleid van de overheid samenleggen om slimme oplossingen te ontwikkelen waar wereldwijd behoefte aan is. Zo vragen de vergrijzing, de schaarste van grondstoffen, de klimaatveranderingen en de toenemende behoefte aan mobiliteit nieuwe oplossingen. Op basis van onze sterktes kunnen we op dat vlak het verschil maken. Innovatie en ondernemerschap zijn hefboomen voor duurzame oplossingen voor grote maatschappelijke uitdagingen op het vlak van leefmilieu, energie, zorg en inclusie. Innovatie en ondernemerschap veronderstellen de beschikbaarheid van financiering en risicokapitaal, een ondernemingsvriendelijke overheid en een ondernemingsgezin onderwijs.

1.1. Nieuw industrieel ondernemen vermarkt innovatie

De voornaamste grondstof is kennis. In kennis investeren en kennis beter benutten is van cruciaal belang voor de groei van onze economie. Het innovatiebeleid moet resoluut gericht worden op de transformatie van het industrieel weefsel en de groei van Vlaamse KMO's. Industriële valorisatie vergt investeringen in niet-gericht of fundamenteel onderzoek aan universiteiten en hogescholen. Het is de basis voor toekomstige radicale vernieuwingen. We kiezen voor een realistisch groeipad van de overheidsinvesteringen in innovatie. Een langetermijnbeleid is nodig om de noodzakelijke absorptiecapaciteit op te bouwen in hoger onderwijs, in kenniscentra en in bedrijven.

Volgens CD&V moet het innovatiebeleid de samenstelling van clusters in Vlaanderen en zo 'nieuw industrieel ondernemen' stimuleren. In clusters werken complementaire bedrijven - in een zgn. *triple helix* of gouden driehoek - samen met kennisinstellingen en de overheid, aan vernieuwende producten en diensten die passen in een slimme specialisatiestrategie. Met die oplossingen creëren ze een uniek aanbod in niches op internatio-

nale markten. Dergelijke clustervorming verloopt *bottom-up*: ondernemers nemen het initiatief. De overheid doet er alles aan om hun slaagkansen te optimaliseren. De clusters berusten op de economische en technologische sterktes van Vlaanderen, en zoeken aansluiting bij de technologie-domeinen van de toekomst. Dat zijn de zogenaamde *Key Enabling Technologies* of KET's: micro- en nano-elektronica, fotonica, nanotechnologie, industriële biotechnologie, geavanceerde materialen en geavanceerde fabricagesystemen en -processen. Ze ontwikkelen duurzame oplossingen voor een slim gebruik van materialen, de ontwikkeling van groene energie, een nieuwe mobiliteit en innovatieve zorgsystemen.

Enkele voorbeelden van nieuwe innovatieclusters zijn DSP Valley en imec in Vlaams-Brabant met nano-technologie en Flanders' Care met projecten van innoverende zorgeconomie. Ook het cluster van de biogebaseerde economie in Oost-Vlaanderen en Flanders Bike Valley in de niche van de fiets- en aërodynamica-industrie in Limburg zijn daar goede voorbeelden van. Ook bestaande grote industrieën transformeren zich in clusters zoals de scheikundige sector die duurzame chemie ontwikkelt in de cluster van FISCH of in ZEETEX, waar textielbedrijven innovatieve toepassingen ontwikkelen voor de maritieme sector.

Industriële vernieuwing zal in belangrijke mate gebeuren door nieuwe en jonge Vlaamse bedrijven. Daarom hoort het innovatiebeleid in de eerste plaats KMO's te begunstigen. Om de toegang tot het Instituut voor Wetenschap en Technologie (IWT) voor KMO's te vergemakkelijken wil CD&V dat KMO's met een minimum aan rompslomp een eerste studie of project door het IWT gesubsidieerd kunnen krijgen. CD&V wil voorts de investering

van KMO's in een innovatie-infrastructuur subsidiëren en de bescherming van intellectuele eigendom voor KMO's vergemakkelijken. De provinciale innovatiecentra moeten KMO's begeleiden, ze informeren over innovatiesteun en ze oriënteren en doorverwijzen in het netwerk van kenniscentra. Voor de competitiviteit van KMO's is het van belang dat de productiviteit door de procesvernieuwing verbeterd wordt. CD&V wil de invoering bespoedigen van geavanceerde proces- en productietechnologie, organisatorische innovaties en ecologische toepassingen. Ook kennisdiffusie is essentieel voor innovatie in KMO's. Hiervoor wil CD&V de LED's (Laagdrempelige Expertise en Dienstverlening) in de hogescholen versterken en de samenwerking met ondernemersorganisaties en andere kenniscentra uitbreiden.

CD&V wil het instrumentarium van het economische en innovatiebeleid zo inrichten dat de overheid clusters met flankerend beleid (regelgeving, de overheid als *early adaptor* ...) en met gericht clusterbeleid (ondersteuning van de clusterroadmaps) bijstaat in hun parcours van innovatie over productie en vermarkting tot export. We willen de procedures in dat proces vereenvoudigen. CD&V is ook voorstander van de verruiming van de steunmaatregelen voor onderzoekers via een verruiming van de fiscale vrijstelling of eventueel ook via werkgeversbijdragevermindering, zodat de maatregel ook KMO-gericht wordt. Daarnaast blijft de steun aan innovatie door individuele bedrijven behouden. Fiscale stimuli zetten aan tot meer ondernemerschap en hebben dikwijls een multiplicatoreffect. De Tax Shelter zorgt in de audiovisuele sector mee voor groei. We bepleiten een uitbreiding van dit fiscale aanbod naar andere culturele spelers met economisch potentieel.

De uitbouw van ons hoger onderwijs en de industriële strategische onderzoekscentra, samen met het gerichte clusterbeleid van de industrie, is voor CD&V de beste garantie voor de verankering van industriële activiteiten. De gezamenlijke opbouw van unieke kennis door Vlaamse kenniscentra, multinationale *lead plants* en hun toeleveranciers zorgt voor een duurzame verwevenheid die een samenwerking en de tewerkstelling op lange termijn kan waarborgen.

1.2. Voedingssector in wereldranking grootste exporteurs door innovatieve landbouw

De agrovoedingscluster is de sterkst in Vlaanderen verankerde cluster van onze Vlaamse economie en telt meer dan 40.000 bedrijven met een tewerkstelling van 155.000 personen.

De sector heeft een dominante positie in zijn thuismarkt maar is daarnaast - en in toenemende mate - een sector die veel exporteert. De sector heeft daardoor een positief handelssaldo van meer dan 4,7 miljard euro en levert een bijdrage van 10% in het globale exportcijfer van ons land. Op die manier draagt deze industriële cluster nadrukkelijk bij tot de verwezenlijking van welvaart in ons land.

Voor sommige producten voeren we de wereldranking aan van grootste exporteurs: diepvriesgroenten (1e plaats), aardappelbereidingen (2e plaats), chocoladeproducten (2e plaats), banketbakkerswerk (2e plaats), peren (3e plaats), bier (4e plaats), varkensvlees (5e plaats).

De voedingssector heeft voor zichzelf de ambitie om tegen 2015 de export met 5 miljard euro te laten toenemen en is goed op weg om daar in te slagen.

De voedingssector is behoorlijk crisisbestendig. Het is één van de weinige industriële sectoren die tijdens de afgelopen crisisjaren de tewerkstelling op peil heeft gehouden.

De voedingssector is onlosmakelijk verbonden met de Vlaamse landbouw, die gekenmerkt wordt door hoge voedselveiligheidsstandaarden, een zeer hoge productiviteit, een hoog kwaliteitsniveau en vakmanschap.

De eisen die de consument stelt aan zijn voeding en gezondheid zullen ook in de komende jaren verscherpen. Daarenboven zullen maatschappelijke verzuchtingen op het vlak van dierenwelzijn, het leefmilieu en de biodiversiteitsgraad de productiemethoden bepalen. We zullen zuinig en efficiënt gebruik moeten maken van grondstoffen en voedselverliezen moeten terugdringen. Het komt er voor deze sector op aan om de vraag in de thuismarkt én in de exportmarkten naar hoogwaardige en vernieuwende producten adequaat te beantwoorden met respect voor maatschappelijke zorgen.

CD&V wil de troeven van deze cluster de volgende jaren uitspelen. De Vlaamse overheid moet bijkomende investeringen doen in moderne onderzoeksinfrastructuur en het fundamenteel, toegepast en meer praktijkgericht onderzoek integreren ten bate van de bedrijven in deze cluster, zowel in de voedingssector, de landbouwsector als in de afgeleide sectoren (machinebouw, veevoedersector).

De *Food Pilot Flanders Food* en het Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek testen nieuwe 'food-toepassingen' op semi-industriële schaal uit. Dat onderzoek is baanbrekend en verdient stimulansen.

In de landbouwsector moeten we de mogelijkheden van precisielandbouw in de plantaardige en in de dierlijke sector ontwikkelen. Zodoende gaat het intensieve Vlaamse productiemodel gepaard met respect voor omgeving en milieu. Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds zal hier een grotere rol moeten spelen.

Om landbouwbedrijven te wapenen tegen de volatiliteit van de landbouwmarkten is er in de fiscaliteit een zogenaamd *'Carry Back, Carry Forward-systeem'* nodig. Op dit moment is het enkel mogelijk om verliezen door te schuiven naar een volgend fiscaal jaar (*Carry Forward*). Om te vermijden dat landbouwers in crisisjaren hoge belastingsommen moeten betalen als gevolg van winsten die ze het jaar voordien maakten, is een *Carry Back-systeem* gewenst.

Het snel en correct afleveren van gezondheids- en veiligheidscertificaten voor uitvoerbestemmingen bepaalt de exportmogelijkheden van de agrovoedselcluster. Een performante overheid maakt het verschil. CD&V wil daarom het Federaal Agentschap voor Voedselveiligheid (FAVV) versterken.

1.3. Een ondernemende samenleving waardeert ondernemers

Een innovatieve economische dynamiek is gestoeld op een ondernemende cultuur. Met hun open economie hebben Vlaanderen en België in een geglobaliseerde wereld nieuwsoortig ondernemerschap nodig.

CD&V wil dat de samenleving meer maatschappelijke erkenning opbrengt voor ondernemers, het belang van ondernemerschap goed inschat en het aandeel van ondernemers in het verwezenlijken van welvaart waardeert. Ondernemen is

risico nemen en vergt moed. Ondernemerschap gedijt het best in een klimaat van waardering. Dat vereist een efficiënte en dienstverlenende overheid en rechtvaardige en stimulerende fiscaliteit.

De media en in het bijzonder de VRT zijn ertoe gebonden om ondernemerschap waarheidsgetrouw en met waardering te tonen. CD&V wil in het kader van de beheersovereenkomst met de VRT hierover bindende afspraken maken.

Respect voor ondernemen wil ook zeggen dat we mensen die ondernemen een menswaardig bestaan garanderen, ook als er een crisis is. CD&V vindt armoedebestrijding voor zelfstandigen nodig. De bestaande initiatieven voor opvang en begeleiding van zelfstandigen die in armoede dreigen te geraken, volstaan niet. CD&V wil in het ondernemerschapsbeleid plaats voor informatieverstrekking aan, en gerichte begeleiding van kandidaat-starters en ondernemers. Dat moet sterke starters opleveren die goed voorbereid starten, kennisgedreven duurzame tewerkstelling creëren en vervolgens internationaal doorgroeien. Van het opleidingsinstituut Syntra-Vlaanderen verwacht CD&V dat het ondernemerschapscompetenties bijbrengt. Zelfs hoogopgeleide kandidaat-starters hebben baat bij begeleiding. Voor *spin-offs* van kennisinstellingen is trajectbegeleiding opportuun. Er zijn ook de *spin-outs*: starters uit *'intrapreneurship'* in bestaande KMO's en grote bedrijven en de ondernemers die starten na een overname. CD&V wil voor hen een ondersteuning op maat.

Voor CD&V heeft elke Vlaming het 'recht op een ondernemingsplan'. Iedereen met een ondernemend idee moet kunnen rekenen op hulp om van dit idee een onderneming te maken. Er bestaat hiervoor al een succesvolle dienstverlening en die

wil CD&V nu nog verder uitbreiden. De partij wil bijzondere acties in het voordeel van doelgroepen die systematisch op drempels stuiten wanneer ze willen gaan ondernemen. Sensibilisering en trajectbegeleiding zijn specifiek voor vrouwelijke starters nodig, ook voor allochtonen, ouderen, personen met een arbeidshandicap en kansarme jongeren.

CD&V wil ondersteunde initiatieven nemen ten voordele van de herintegratie van gefailleerden. Een stevig sociaal statuut voor de zelfstandigen is een voorwaarde voor gezond zelfstandig ondernemerschap. CD&V wenst een rechtvaardige sociale zekerheid voor ondernemers, die de dynamiek van ondernemen niet belemmert. Het sociaal statuut van zelfstandigen moet het ondernemen stimuleren. Ouderschap mag geen belemmering zijn en wie een door- of herstart wil, moet zich daarin gesteund weten.

Er is bovendien een vlotte doorstroom nodig tussen de statuten van ondernemer, werknemer en ambtenaar. CD&V wenst dat er voor studenten die in bijberoep een bedrijf starten, naar analogie met het statuut van de jobstudenten, een tijdelijke en begrensde vrijstelling van bijdragen komt. Dit zal vermijden dat ondernemende studenten worden bestraft.

Vlaanderen beschikt over een groot potentieel in de creatieve en culturele sectoren. Om dit ondernemerschap tot bloei te laten komen, is de sector gebaat bij investeringsinstrumenten en meer autonomie. CD&V wil samenwerking stimule-

ren en één sterke actor verkrijgen die de dienstverlening aan ondernemerschap in de creatieve en culturele sectoren aantrekt.

Vlaanderen is een open economie. Initiatieven om KMO's te internationaliseren zijn dus van groot belang, vindt CD&V. Flanders Investment & Trade kan met meer slagkracht meer Vlaamse bedrijven naar buitenlandse groeiemarkten leiden. Missies blijven een belangrijk instrument. Het project 'Gazellesprong' van de Vlaamse regering begeleidt

KMO's met internationaal groeipotentieel. De lat mag nog hoger, zegt CD&V. Onder andere door de aanwervingspremies voor KMO-exportmanagers administratief vriendelijk te maken. CD&V wil een betaalbare exportverzekering en regelluwte voor uitvoerdocumenten. Om de internationale mindset en netwerking van jonge

managers en ondernemers te stimuleren, wil CD&V een beurssysteem dat *high potentials* stage laat lopen bij een toonaangevend bedrijf in een groeieland.

Buitenlandse investeringen zijn cruciaal voor de ontwikkeling van de Vlaamse economie. Flanders Investment & Trade moet voor CD&V zijn focusstrategie voort kunnen ontplooien en moet daarvoor kunnen rekenen op een ondersteunend Vlaams en federaal instrumentarium. Het clusterbeleid en de O&O-instrumenten moeten nieuwe buitenlandse spelers in sleuteldomeinen aantrekken.

1.4. De Vlaamse overheid laat ondernemen aan de ondernemers

Een ondernemingsvriendelijke overheid zorgt voor informatie en efficiënte procedures. CD&V wil dat elk overheidsniveau één loket voor ondernemers heeft, dat die loketten onderling communiceren, en dat procedures en transacties automatisch en langs elektronische weg kunnen verlopen. CD&V wil de dienstverlening van het Agentschap Ondernemen, IWT, Flanders Investment & Trade, PMV en Syntra-Vlaanderen integreren. Dat moet een geïntegreerde bejegening van ondernemers opleveren vanuit één portaal voor ondernemers. De overheid, zo vindt CD&V, moet zich betreffende ondernemen beperken tot kerntaken en moet voor andere aangelegenheden optreden als regisseur. Voor advies, begeleiding en opleiding van ondernemers zijn er private actoren en is er de markt. Daarom wil CD&V dat, met garanties voor efficiëntie en kwaliteit, de ondernemersorganisaties en andere intermediären de dienstverlening aan ondernemers voor hun rekening nemen. De peterschapsprojecten staan model. Ook de KMO-portefeuille voor de coaching van ondernemers wil CD&V hiervoor aanspreken. Voor een betere informatie van KMO's over beleidsinstrumenten en ondersteuning wil CD&V de rol van cijferberoepen opwaarderen. Opdat elke ondernemer een beroep zou kunnen doen op deze maatregelen is het belangrijk dat zijn of haar boekhouder of accountant goed op de hoogte is van alle ontwikkelingen.

Lokale belastingen wegen wel eens op bedrijven, remmen hun ondernemingszin en verminderen hun concurrentiepositie. Daarom moeten de lokale besturen mee in bad voor een gezamenlijke

strategie ten aanzien van ondernemers, aldus CD&V. Lokale belastingen zijn maar beter onderling coherent, ondernemersvriendelijk en houden rekening met de 'waar voor je geld'-index. Als tegenprestatie gaan de hogere bestuursniveaus het engagement aan om de administratieve lasten voor de lokale besturen te beperken.

In Brussel wil CD&V het gewestelijk niveau versterken ten opzichte van de lokale besturen om er de efficiëntie van het bestuur te verhogen.

De overheid heeft als belangrijkste investeerder een grote impact op de economische ontwikkeling. Om de overheidsinvesteringen te laten aansluiten bij de visie en doelstelling van het economisch en innovatiebeleid wil CD&V een sterkere en ruimere toepassing van innovatief aankopen en aanbesteden, in het bijzonder waar het gaat over de vermarkting van innovaties van KMO's.

1.5. Menselijk kapitaal is grootste natuurlijke rijkdom van Vlaanderen

De kwaliteit van ons onderwijs is van doorslaggevend belang voor de competitiviteit van ons land en onze regio. Ons menselijk kapitaal is onze grootste natuurlijke rijkdom. Daarom neemt 'een versterkt onderwijsaanbod' als bouwsteen 5 positie in op de sociale flank aan de top van onze welvaartspiramide. CD&V wil investeren in de samenwerking tussen onderwijs en ondernemen.

CD&V wil de aanbeveling voor een geïntegreerde leerlijn voor ondernemerschap omzetten in onderwijsdoelstellingen die berusten op de sleutelcompetenties die

Europa vooropstelt. De onderwijswereld moet de vinger aan de pols van het ondernemerschap kunnen houden. CD&V wil een actor die er voor zorgt dat ondernemersorganisaties de krachten bundelen en die het Agentschap Ondernemen intensief laat samenwerken met het hoger onderwijs.

Een hoger opleidingsniveau is cruciaal in een kennisgedreven economie, zeker voor STEM-beroepen (*Science, Technology, Engineering, Mathematics*). In het beleid voor het hoger onderwijs wil CD&V de toegang tot hogere studies garanderen en toptalenten vrije baan geven. Het groeipad voor innovatie beïnvloedt ook de financiering van het hoger onderwijs en van de onderzoeksinfrastructuur, de loopbanen van onderzoekers en de mobiliteit tussen bedrijfsleven en kennisinstellingen.

Het STEM-beleid is een bouwsteen voor het nieuw industrieel ondernemen in Vlaanderen. Voor meer instroom in technische en wetenschappelijke beroepen wil CD&V een centrale rol toewijzen aan FTI/Technopolis.

Bedrijven en scholen moeten samen flexibele trajecten van leren en werken – werkplekieren – ontwikkelen. Leren op de werkvloer – waarbij de leraar les geeft in het bedrijf – is voor CD&V een goede praktijk. CD&V wil van de sectoren vernemen hoe ze de werkcomponent in het onderwijs zouden versterken. De nieuwe Vlaamse bevoegdheid – het industriële leerlingwezen – is hiervoor een hefboom. We helpen bedrijven op de werkplek begeleiding te organiseren. Voorts wil CD&V in de opbouw van curricula geïnspireerd door het naar Duitse Model, afwisselend geleerd en gewerkt wordt. Tijdens de gewerkte jaren krijgen de studenten een loon.

02

RELANCE- &
CONCURRENTIEPACT

BOUWSTEEN 2 EEN RELANCE- EN CONCURRENTIEPACT

2.1. We houden het Europese begrotingstraject aan

België heeft de financieel-economische crisis goed doorstaan. De gedeelde inspanning van de federale en de deelstaatregeringen heeft daar toe bijgedragen. De anticrisisstrategie was vooral gericht op het overbruggen van de crisis. Door het systeem van tijdelijke werkloosheid, aangevuld met stimulansen voor vrijwillige werktijdvermindering, is de toename van de werkloosheid beperkt gebleven. Betalingsuitstel van BTW, RSZ en bedrijfsvoorheffing verschaftte bedrijven liquiditeit. Overheidswaarborgen maakten het ze mogelijk in moeilijke tijden bankkredieten te verwerven. De sociale zekerheid was er als vangnet.

Dit beleid heeft tot economische prestaties geleid die beter zijn dan in de meeste overige Europese landen. Sinds 2008 was er in België een gemiddelde economische groei van 0,4%. Dat is heel wat beter dan in de Eurozone die een krimp gaf van gemiddeld -0,3% en beter dan Nederland (krimp met -0,3%) en Frankrijk (+0,1%). Dat anticrisisbeleid is noodzakelijk, maar niet voldoende. Daarbovenop is er nood aan een beleid waarmee we structurele problemen kunnen wegwerken.

Wanneer bedrijven structureel verlieslatend worden, zijn overbruggingsmaatregelen een duur uitstel van executie. De crisis heeft een aantal uitdagingen scherper gesteld. Onze overheidsschuld blijft met 100% van het BBP te hoog, zeker in het licht van de oplopende uitgaven als gevolg van de vergrijzing van de bevolking. Ons exportmarktaandeel voor goederen en diensten samen is tussen 2005 en 2012 gedaald met bijna 19%, terwijl het bij de drie handelspartners met een kleine 13% afnam. Enige nuance hierbij: de achteruitgang van het marktaandeel heeft uiteraard alles te maken met de opkomende groeilanden die hun export nog sneller zagen groeien. Het is daarom belangrijk dat we onze inspanningen opvoeren. Vlaanderen heeft een van de meest open economieën ter wereld. Onze export vertegenwoordigt ongeveer 45.000 euro per capita. Daarmee moeten we wereldwijd alleen Hong Kong, Singapore en Luxemburg laten voorgaan. In de afgelopen jaren hebben we hard gewerkt om die open economie te versterken. Flanders Investment & Trade is een van de meest performante overheidsagentschappen waarover we beschikken. Zij hebben een uitgebreid netwerk van handels- en technologie-attachés dat er voor zorgt dat onze bedrijven op honderd plaatsen in de wereld een rechtstreeks toegankelijk aanspreekpunt hebben. Jaarlijks ondersteunt Flanders Investment & Trade ongeveer 2.750 ondernemingen financieel in hun internationaliseringsstrategie. 2013 is een recordjaar geweest. Uit de nieuwste cijfers van Flanders Investment & Trade blijkt dat de export in de eerste tien maanden van 2013, met 1,74% is gestegen ten opzichte van dezelfde periode in 2012.

We moeten een nieuwe dynamiek in onze arbeidsmarkt krijgen. De aangroei van banen gebeurt geconcentreerd in gesubsidieerde sectoren. We slagen er onvoldoende in om vooral laaggeschoolden en oudere werknemers een plaats te geven in onze arbeidsmarkt. Veel knelpuntberoepen geraken ondanks de resterende werkloosheid niet ingevuld. Kortom: we hebben nood aan een strategie voor duurzame groei.

De eerste opdracht is de begrotingen op orde brengen. We moeten ons Europees begrotingstraject onverminderd aanhouden. Niet omdat Europa dat vraagt, wel omdat een geloofwaardig beleid dat vereist. Als elke overheid van de NV België het begrotingsevenwicht bereikt, zetten we een belangrijke stap naar het veiligstellen van onze toekomst en de sociale zekerheid.

Een tweede opdracht is het aanscherpen van onze concurrentiekracht. Heel wat Europese lidstaten hebben met het mes op de keel pijnlijke maatregelen moeten nemen om weer competitief te worden. Wij hebben ons lot in eigen handen. Als we nu de juiste keuzes maken, is er geen enkele reden waarom we niet opnieuw voor lange tijd in het Europese koppeloton kunnen rijden.

Een derde opdracht, nauw verbonden met de eerste twee, is het dynamiseren van onze arbeidsmarkt. Menselijk kapitaal is onze enige grondstof. Die moeten we koesteren. We hebben nood aan meer mensen op de arbeidsmarkt, die er langer blijven. We hebben nood aan meer kwaliteitsvolle banen in de private sector. Enkel de loonkost verminderen zal niet volstaan. We moeten er voor zorgen dat er voldoende menselijk talent beschikbaar is voor onze bedrijven. De realisatie

van een banenpact is volgens CD&V een elementaire opdracht voor het sociaal overleg. Daarom stellen we ons banenpact voor als 6de bouwsteen.

2.2. Pact voor competitiviteit

Onze concurrentiekracht is samengesteld uit verschillende componenten. Er zijn de kosten en de beschikbaarheid van arbeid en kapitaal, er is de kwaliteit van onze producten en almaar meer zijn ook de energie- en mobiliteitskosten bepalend.

Kris Peeters trok in 2013 aan de alarmbel en zette het dossier van de competitiviteit bovenaan de politieke agenda. Met succes: eind 2013 sloten de federale en de deelstaatregeringen het Pact voor competitiviteit en werkgelegenheid. Naast de federale regering trok enkel Vlaanderen er ook extra geld voor uit. Het Pact bevat belangrijke maatregelen voor het verminderen van de arbeidskosten, voor investeringen in de zogenoemde ontwrichte zones, voor de opleiding van werknemers en werkzoekenden, de voortzetting van het lokaal pact inzake rioleringswerken ... Maar het werk is niet af. Voor CD&V is een verdere stap in dit dossier een van de grote opdrachten voor de volgende legislatuur.

2.3. Loonkostenhandicap wegwerken tegen 2018

CD&V wil de loonkostenhandicap in vergelijking met het referentiejaar 1996 wegwerken tegen uiterlijk 2018. Belangrijke stappen zijn al gezet. In 2013-2014 zijn de lonen bevroren en is het indexmechanisme aangepast: het houdt nu rekening met o.a. de soldenprijzen. Volgens de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven hebben deze ingrepen de handicap met

de buurlanden teruggebracht naar 3,8%. Het Pact voor competitiviteit en werkgelegenheid van eind 2013 tussen de federale overheid en de deelstaten is een tweede belangrijke stap. CD&V wil nog verder en nog sneller gaan. De partij wil de kloof tegen 2018 compleet dichten en in 2019 zelfs wat voorsprong nemen. Om dat doel te bereiken bepleit CD&V een lastenverschuiving van arbeid naar indirecte belastingen en ecofiscaliteit. Wanneer we de optelsom maken van de maatregelen voor het wegwerken van de loonkostenhandicap die reeds doorgevoerd zijn, degene die afgesproken zijn in het pact voor competitiviteit van eind 2013 en tot slot de extra inspanning die CD&V voorstelt in dit sociaal-economisch plan, dan komen we op een globale inspanning van 6 miljard euro.

De evolutie van de handicap hangt af van wat onze buurlanden doen. In het recente verleden bleek vooral de verhoging van de Duitse lonen heel wat lager dan verwacht, met een grotere handicap tot gevolg. Om dit voortaan te vermijden, houdt CD&V vast aan een hervorming van de wet van 1996. Deze wet definieert het kader voor de loononderhandelingen tussen de sociale partners. We stellen voor om in loononderhandelingen telkens terug te kijken naar de vorige periode(s). Als, om welke reden ook, de handicap in die periode is toegenomen, moet dit automatisch de marge voor toekomstige loonstijgingen inperken. De huidige wet is te vrijblijvend.

CD&V dringt er op aan dat de overheid, in overleg met de sociale partners, fiscale en sociale lastenverlagingen niet gebruikt om loonsverhogingen te financieren. Want, als dat wel zou gebeuren, dan tast dit het concurrentievermogen en de werkgelegenheid aan.

Tot slot willen wij maatregelen nemen om de inflatie in bedwang te houden, o.a. met snellere aanpassingen van de productkorf en gewichten, een permanente monitoring van prijsevoluties, het versterken van de mededingingsautoriteiten ... Wanneer de inflatie op jaarbasis toch de 2% - de inflatiedoelstelling van de ECB - overstijgt, moeten we negatieve effecten op de economie en de concurrentiekracht vermijden. Anders betaalt één groep het behoud van koopkracht op langere termijn met de toename van de werkloosheid - en dus een aanslag op de koopkracht - van de andere groep. CD&V vrijwaart de laagste inkomens met de tweejaarlijkse welvaartsenveloppe. Net omdat de partij de strijd voor een goede sociale bescherming en tegen armoede zo belangrijk vindt, wil ze niet raken aan de financiële omvang van die enveloppe. Die moet voor de volle 100% toegekend worden.

De lastenverlaging op arbeid maakt het ook mogelijk de wildgroei aan extralegale voordelen af te blokken. CD&V wil geen verdere 'vercheque-ing' van de lonen.

Vlaanderen wordt door de 6de staatshervorming bevoegd voor het doelgroepenbeleid. CD&V wil de 23 overgehevelde federale maatregelen en de 11 bestaande Vlaamse maatregelen samenbrengen en vereenvoudigen. De nadruk ligt voor de partij op de combinatie van lage inkomens met een lage scholingsgraad. We zetten in op laaggeschoolden in combinatie met lage inkomens en op specifieke groepen zoals jongeren (-30 jaar) en ouderen (+55 jaar). Maatregelen die de tewerkstelling ondersteunen moeten van tijdelijke aard zijn, maar kunnen langer gelden als dat nodig blijkt. De koppeling van gegevens over toeleiding, begeleiding en opleiding bij VDAB, actoren in de arbeidsmarkt en onderwijs zal bijdragen aan een duurzame inschakeling van deze

kwetsbare groep in de arbeidsmarkt. De VDAB volgt via de koppeling van gegevens bijvoorbeeld snel op welke schoolverlaters niet in opleiding zijn en geen baan hebben.

Behalve de kostprijs van arbeid speelt ook flexibiliteit een belangrijke rol. CD&V wil de arbeidsduurreglementering vereenvoudigen. De administratieve formaliteiten voor de invoering van deeltijdse arbeid, overuren of flexibele arbeidsvormen, worden zodanig vereenvoudigd dat de bescherming van de werknemer overeind blijft. De werkgever kan werk creëren in meer flexibele arbeidsregimes, vaak ook op vraag van werknemers die niet voltijds wensen te werken. We zetten ook door met de actualisering van de arbeidstijd.

Om deze flexibiliteit te ondersteunen, kunnen we een deel van de lastenverlaging richten op het verminderen van de kost van overuren.

Een bijzonder aandachtspunt is de westgrensoverschrijdende arbeidsmobiliteit van Brussel naar Vlaanderen, en vice versa.

2.4. Betrouwbare informatie moet financiers over de brug halen

Vooraf voor KMO's is de toegang tot voldoende kapitaal niet vanzelfsprekend. De Belgen zijn ijverige spaarders, maar een groot deel van dit spaargeld komt niet terecht in onze economie. De kansen om

te ondernemen worden nochtans sterk bepaald door de financieringsmogelijkheden van een bedrijf. CD&V vindt dat het beleid complementair is ten aanzien van wat de banken kunnen bieden, in het bijzonder voor risicokapitaal en de financiering van starters. Om investeerders aan te moedigen in KMO's te investeren, hebben ze betrouwbare en volledige informatie nodig. Bijvoorbeeld uit een centrale databank, die hen in staat stelt risico's beter in te schatten. De informatie die het Agentschap Ondernemen ter beschikking stelt over instrumenten zoals de waarborgregeling is een belangrijke bron. Samen met de ParticipatieMaatschappij Vlaanderen (PMV) komt er een onafhankelijke Vlaamse kredietbemiddeling voor het deblokken bij de banken van financieringsdossiers van KMO's.

CD&V wil dat de bestaande fondsen voor risicokapitaal bij PMV meer bekendheid verwerven. De succesvolle *spin-off-fondsen* zijn rijp voor uitbreiding. CD&V wil ook een evaluatie van het TI-NA-fonds, met het oog op de financiering van de vermarkting van innovaties uit Vlaamse clusters. Die moeten steevast door een hachelijke periode tussen productontwikkeling en vermarkting, een tijd die terecht wordt omschreven als de 'valley of death'.

Op 1 juli 2014 zal Vlaanderen bevoegd zijn voor het Participatiefonds. CD&V wil meer krediet door het integreren van de overige Vlaamse financieringsinstrumenten waaronder in het bijzonder de waarborgregeling. Ingebed in PMV moet het Vlaams Participatiefonds een

krachtig en actief beleidsinstrument worden voor de financiering van KMO's. Het Vlaams Participatiefonds moet volgens CD&V een hefboom zijn voor andere vormen van financiering. Naast de cofinanciering van bankkredieten en kapitaal van business angels moet ook crowdfunding in aanmerking komen. CD&V wil het Vlaams Participatiefonds gebruiken voor onder meer starters, KMO's die voor een (internationale) groei staan, en voor opvolging en overname. Het Vlaamse Participatiefonds moet specifieke producten en mikrokredieten aanbieden voor moeilijk te financieren starters en ondernemers die een herstart willen maken. Om de slaagkans van de via het Vlaams Participatiefonds gefinancierde ondernemers te verhogen, is een geïntegreerde trajectbegeleiding wenselijk.

CD&V wil directe marktfinanciering van KMO's verder stimuleren door het poolen van KMO-leningen om zo de risico's voor de investeerder te diversifiëren. De federale regering heeft de thematische volksleningen ingevoerd om de kredietverstrekking via de banken vlotter te laten verlopen. Daarnaast is de contractuele relatie tussen kredietgevers en KMO's evenwichtiger door onder andere een beperking van de wederbeleggingsvergoeding tot 6 maanden interest op het uitstaande kapitaal.

CD&V bepleit een hervorming van de spaarfiscaliteit. De vrijstelling van roerende voorheffing van het spaarboekje wordt uitgebreid naar andere beleggingsvormen zoals obligaties, aandelen,

... Zo vermindert het verschil in behandeling tussen risico- en risicoloos kapitaal en is er een stimulans voor het gebruik van spaargelden in de economie.

We willen ook werk maken van een kader voor crowdfunding, dat investeerders beschermt. Buitenlandse voorbeelden tonen aan dat dit een interessant financieringsmechanisme voor starters is. In het bijzonder voor de KMO-markt wil CD&V de mogelijkheden voor crowdfunding verbeteren. Met respect voor de belangen van de belegger wil CD&V dat de FSMA op korte termijn lagere drempels invoert zodat KMO's, onder gepaste voorwaarden, bedragen groter dan 300.000 euro met crowdfundingplatformen kunnen ophalen. CD&V wil ook een aansluiting tussen crowdfunding en de succesvolle Vlaamse winwinlening. Zo kunnen kredietverschaffers uit de crowd een fiscale vermindering en gedeeltelijke overheidswaarborg verkrijgen.

CD&V wil specifieke aandacht besteden aan het faciliteren van initiatieven in de zorg, in het onderwijs en in een aantal andere domeinen met privaat kapitaal (hetzij via fiscale stimuli zoals de aftrek van giften, hetzij via concepten zoals *crowdfunding*, *social impact bonds*...).

Behalve de toegang tot kapitaal is er nood aan een stabiel en rechtzeker investeringsklimaat. Bedrijven zullen pas investeren als ze vertrouwen hebben in de toekomst. Om die reden is in Vlaanderen de omgevingsvergunning ingevoerd. Ook de

hervorming van de Raad van State draagt bij tot het inkorten van procedures. We pleiten ook voor zeker vijf jaar stabiliteit voor de notionele interestaftrek.

Natuurlijk vereist een stabiele (bank)financiering van ondernemingen ook een stabiel financieel stelsel. Met de financiële crisis is in Europa een Bankenuit tot stand gekomen. Die omvat geïntegreerd toezicht, een gemeenschappelijk toezichtskader voor risicobeheersing, gemeenschappelijke regels voor depositobescherming en een gemeenschappelijk afwikkelingsmechanisme voor banken in moeilijkheden. Het heeft een tijd geduurd eer deze maatregelen hun beslag kregen, maar zij zullen allicht nog tijdens deze Europese legislatuur een feit zijn.

De Belgische bankenwet neemt zowel de definitieve als de maatregelen die in het laatste stadium van het Europees wetgevend proces zijn op. Met de bankenwet gaan we dus zeer proactief om met wat Europa vooropstelt. De bankenwet begeeft zich voor een aantal belangrijke bijkomende punten op terrein dat internationaal pas ontgonnen of nog vrijwel onontgonnen is. Na 20 jaar wordt de huidige bankenwet omvattend herschreven op maat van nieuwe noden en uitdagingen. Het is een moderne wet, die alle stadia van de levenscyclus van de banken behandelt, met als rode draad de beheersing van risico's en de bescherming van de kritieke functies van de banken. Bij het omzetten van de Europese richtlijnen en het uitwerken van bijkomende maatregelen ging alle aandacht naar het evenwicht tussen maatregelen ter

bescherming van de spaarders én flexibiliteit in beheer. Dat hebben de banken nodig om in te spelen op de noden van de economie. Die evenwichten zijn volgens CD&V gevonden. Bankers moeten zich ten volle richten op veilige bankactiviteiten, wat een grote aanpassing voor ze betekent en veel energie zal vragen voor hun interne organisatie. Ze moeten ademruimte hebben om onze ondernemingen te ondersteunen en mee te gaan in een economische heropleving. Hiermee heeft de federale regering alle instrumenten aangegrepen om het vertrouwen in het financiële stelsel te helpen herstellen.

2.5. Een energienorm

Vlaanderen heeft veel energie-intensieve activiteiten waaronder de chemische industrie. Voor die activiteiten zijn energiekosten een minstens even belangrijke factor in de concurrentiekracht als de kosten van arbeid. Naar analogie met de loonnorm wil CD&V een energienorm invoeren. Daarmee wil de partij bereiken dat de nevenkosten op energie voor internationaal concurrerende bedrijven niet hoger liggen dan het gemiddelde in de buurlanden. In het 'Pact voor competitiviteit in werkgelegenheid' (november 2013) staat al dat de impact van de steun aan offshorewindmolenparken op de verbruiker beperkt moet blijven. De ingreep betekent een daling met 48 miljoen euro van de energiekosten voor ondernemingen. We bespreken het belang van efficiënte energienetwerken en betaalbare energie onder bouwsteen 4.

BOUWSTEEN 3 RECHTVAARDIGE EN GROEIBEVORDERENDE FISCALITEIT

CD&V wil het fiscaal systeem grondig bijsturen. Na de 6de staatshervorming verkrijgt de Vlaamse overheid meer fiscale bevoegdheden. Die vereisen een beleidsvisie. Ook op federaal niveau is een hervorming noodzakelijk.

CD&V wil een hervorming volgens de volgende principes:

Rechtvaardig: een rechtvaardig belastingstelsel betekent dat iedereen zijn deel bijdraagt en dat in een progressief inkomstenbelastingstelsel de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. We benadrukken de strijd tegen fraude, gezien fraude de rechtvaardigheid van het systeem ondermijnt.

Eenvoudig en transparant: een eenvoudiger belastingstelsel zorgt ervoor dat de belastingbetaler het stelsel begrijpt en dat de administratie efficiënter kan werken.

Bevordering van groei, aanmoediging van werk, creatie van toegevoegde waarde: een belastingstelsel moet mensen aanmoedigen om initiatief te nemen. Lasten moeten weg van arbeid worden geschoven, er is een ondernemingsvriendelijk klimaat nodig en werkloosheidsvallen moeten weg. Dit betekent dat starten met werken of een hoger salaris een hoger netto-inkomen moet opleveren. Wie meer werkt, moet netto meer overhouden.

Stabiliteit en rechtszekerheid: een belastingstelsel moet burgers en ondernemingen rechtszekerheid en stabiliteit bieden, zodat zij in staat zijn hun activiteiten op lange termijn financieel te plannen. Een stabiele langetermijnvisie is de hoeksteen van een duurzaam fiscaal beleid.

Doelmatigheid: fiscaliteit moet afgestemd worden op het premie- en subsidiebeleid. We gebruiken de fiscaliteit niet te pas en te onpas. Ook sociale correcties horen bij voorbaat thuis in de personenbelasting die als doel heeft om te herverdelen. Met belastingen kunnen we wenselijke gedragsveranderingen bevorderen. Zo zorgt een groene fiscaliteit voor duurzamere keuzes en een betere gezondheid en leefmilieu. Dit gaat van duurzamer wonen over duurzame mobiliteit tot duurzaam ondernemen.

3.1. Een weldoordachte 'tax shift'

Een fiscale hervorming moet een verlaging van de lasten op arbeid opleveren. Een dergelijke hervorming vergt aanzienlijke financiële middelen. Het IMF, de OESO, de Europese Commissie en de Hoge Raad voor Financiën pleiten allemaal voor een verschuiving van belasting op arbeid naar indirecte belastingen en ecofiscaliteit.

De btw kan een belangrijke bijdrage leveren aan de beoogde *tax shift*. Uit een barometer die de OESO jaarlijks berekent, blijkt dat in België op elke 100 euro verkochte goederen en diensten waarop in een zuiver btw-systeem 21 euro btw zou gelden, de consument gemiddeld slechts 10 euro btw betaalt. In andere Europese landen is deze verhouding beduidend hoger. Daarnaast blijkt uit een studie recent uitgevoerd in opdracht van de Europese Commissie dat in België 16% van de potentiële btw-ontvangsten niet terecht komt in de schatkist. Lidstaten ontlopen btw-ontvangsten niet enkel door fraude. Andere oorzaken zijn bijvoorbeeld faillissementen, statistische fouten, uitgestelde betalingen, enzovoort.

In dat kader wil CD&V onder meer een btw-systeem met duidelijke scheidingslijnen, dat geen afbreuk doet aan sociale correcties in het btw-systeem. Sommige ondernemers moeten drie verschillende tarieven toepassen op gelijkaardige prestaties. Ze zien door de bomen het bos niet meer en krijgen het onderscheid vaak niet uitgelegd aan de klant. Dergelijke situaties geven op hun beurt ook nog eens aanleiding tot discussies met de fiscus.

Voor CD&V moet de 'tax shift' ook leiden tot een *shift* in het consumptiegedrag. De aankoop van gezonde, duurzame en ecologische producten willen we aanmoedigen. De aankoop van producten die de gezondheid of het leefmilieu schaden willen we ontraden.

CD&V wenst daarnaast ook de vraag naar arbeid te versterken met het btw-systeem. We willen voornamelijk op arbeidsintensieve diensten het meest gunstige btw-tarief heffen. De maatregel zal bedrijven aanmoedigen om zelfstandig, dus zonder subsidies, te functioneren door laag belaste diensten aan te bieden. Op deze manier is het ook haalbaar om huishoudelijke ondersteuning van gezinnen in tijdsnood financieel toegankelijker te maken.

CD&V wil het verlies aan btw-inkomsten ten gevolge van fraude verder tegengaan. Dat kan door invorderings- en controleprocedures te versterken, zoals dat ook gebeurde met de succesvolle sectorcontroles en de strijd tegen carrouselfraude. Ook samenwerking met bevoegde instanties in andere lidstaten helpt.

Het beleid inzake accijnzen stemmen we af op dezelfde logica als die van de btw. Ook bij de heffing van accijnzen kijken we naar de effecten van de producten op mens en milieu. Zo wil CD&V wil de accijnzen op tabak hervormen, door de ad valorem (procentuele) accijnzen te vervangen door specifieke accijnzen.

3.2. Een eenvoudiger personenbelasting heeft veel voordelen.

CD&V wil de personenbelasting eenvoudiger en transparanter maken zonder dat de progressiviteit afzwakt. Een eenvoudiger belastingstelsel heeft veel voordelen: de belastingbetaler begrijpt het stelsel beter, de rechtszekerheid neemt toe, de administratie kan efficiënter werken en de mogelijkheden voor belastingfraude nemen af. Zo'n hervorming kan niet in één beweging gebeuren. Een duurzame hervorming van de belastingen vereist een draagvlak bij de bevolking. Daar investeren we nu in met een vereenvoudigingstraject voor de komende jaren.

Op federaal niveau willen we alle belastingvoordelen grondig evalueren. Bereiken die fiscale maatregelen hun doel wel? Zijn er meer efficiënte instrumenten beschikbaar? In de praktijk speelt bij veel voordelen het zogenoemde Mattheüseffect: ze komen vooral ten goede aan een groep die het fiscaal steuntje in de rug niet het meest nodig heeft. Waar mogelijk bouwen we uitzonderingsregimes af. We verliezen daarbij de individuele situatie van de belastingplichtige niet uit het oog: kinderen of niet, handicap of niet, alleenstaande, wettelijke samenwonende of gehuwd, enz. blijven criteria die een verschillende behandeling verantwoorden.

De vereenvoudiging laat ons toe het vrijgestelde minimum in de personenbelasting - het deel van het inkomen dat niet belast wordt - te verhogen. We mikken op het niveau van het leefloon van een alleenstaande. Het belastingvrij minimum neemt toe van 6.990 euro naar 9.808 euro. Dat komt neer op een maximaal belastingvoordeel van iets meer dan 700

euro per persoon. Voor een gezin van tweeverdieners betekent dat ruim 1.400 euro extra nettoloon. De omvang van het inkomen maakt geen verschil: iedereen die meer dan het belastingvrij minimum verdient en vandaag personenbelastingen betaalt, geniet eenzelfde voordeel. De ingreep gebeurt immers op de eerst verdiende euro's. Deze hervorming moedigt werken daarom ook aan: het verschil tussen een laag loon en een uitkering vergroot. De meeste vervangingsuitkeringen zijn vandaag grotendeels vrijgesteld van belastingen. Voor mensen die leven van een uitkering verandert er dus niet veel. De 700 euro voordeel is wel een belangrijke stimulans om (terug) aan de slag te gaan. Werken gaat vaak gepaard met extra kosten voor kinderopvang en mobiliteit waardoor het verschil met een uitkering zeer klein wordt (tot zelfs negatief). Wat meer nettoloon maakt dan het verschil. Bovendien vermijden we - in tegenstelling tot wat geldt voor veel van de overige stimulansen - de 'promotieval': wie promotie krijgt voor hard en goed werk, verliest het belastingvoordeel niet.

Door de 6de staatshervorming wordt Vlaanderen bevoegd voor de fiscale voordelen met betrekking tot gewestmaterie. We bekijken telkens of een belastingvoordeel wel het meest geschikte instrument is om een doelstelling te realiseren. We pleiten voor een integrale beleidsbenadering: we bekijken fiscaliteit samen met het premie- en subsidiebeleid. In het verleden werd vaak te snel de weg van de fiscaliteit gevolgd, ook wanneer andere instrumenten misschien beter waren. Natuurlijk moet er ook een goede afstemming zijn van steunmaatregelen over de verschillende beleidsniveaus heen.

3.3. Milieu-en transportbelastingen

Milieubelastingen: groeibevorderende fiscaliteit

We steunen de Europese initiatieven op het gebied van milieubelastingen voluit. Zo werkt de Europese Commissie momenteel aan een hervorming van de Energiebelastingrichtlijn. Deze hervorming biedt de kans om energiebelastingen te herzien zonder de competitiviteit tussen de lidstaten aan te tasten. Hetzelfde geldt voor initiatieven om de CO₂-uitstoot te verrekenen in de prijs van consumptiegoederen. In Europees verband willen we dergelijke initiatieven steunen. We voeren dergelijke belastingen niet op individuele basis in. In een zeer open economie als de onze, waar onze toekomst afhangt van wat we exporteren, is het niet aangewezen om fiscale maatregelen te nemen die onze concurrentiekracht ondermijnen. Integendeel, we gaan net voor een groeibevorderende fiscaliteit.

Transportbelastingen: buitenlandse weggebruikers laten meebetalen

Ook transportbelastingen zijn vaak gedeeltelijk milieubelastingen in de mate dat ze externe kosten zoals luchtvervuiling of CO₂ internaliseren. De nadruk bij transportbelastingen ligt echter vooral op het doorrekenen van infrastructuurkosten. Voor slimme verkeersfiscaliteit heeft de huidige Vlaamse regering samen met de Brusselse regering en de Waalse regering een samenwerkingsakkoord gesloten voor een slimme kilometerheffing voor vrachtwagens vanaf 3,5 ton. Daarmee volgen we volledig de Europese tolrichtlijn voor vrachtvervoer. Op

Vlaamse snelwegen is meer dan 60% van de vrachtwagenkilometers afkomstig van buitenlandse vrachtwagens. Het is daarom logisch dat deze op een billijke manier bijdragen in de kosten van de aanleg en het onderhoud van onze snelwegen. De invoering van de slimme kilometerheffing voor vrachtwagens is voorzien voor 2016. CD&V wil de netto meerontvangsten van de kilometerheffing ten aanzien van de bestaande vrachtwagenfiscaliteit investeren in projecten voor mobiliteit en openbare werken.

Het is belangrijk dat alle weggebruikers, ook de buitenlandse, een bijdrage betalen voor het gebruik van onze infrastructuur. Dit kan met een vignet of een heffing per kilometer. CD&V wil de resultaten van het proefproject rekeningrijden in de GEN-zone grondig bestuderen. De economische en sociale impact, naast de mobiliteitsimpact zijn hierbij cruciaal. Eventuele ongewilde effecten van sluipverkeer vermijden is de opdracht.

Als we rekeningrijden voor personenwagens invoeren, dan, zegt CD&V, schaffen we de vaste belastingen af. Het betreft de belasting op de inverkeerstelling (BIV) en de jaarlijkse verkeersbelasting. Tijdstip, plaats, milieuprestaties van het voertuig en beschikbare alternatieven bepalen het tarief. Slim rekeningrijden wordt dan een belangrijk instrument om het verkeer te spreiden en het aantal verliezen op onze wegen te verlagen. Rekeningrijden heeft voorts een positief effect op onze luchtkwaliteit. Het invoeren van rekeningrijden moet gepaard gaan met duurzame alternatieven.

We schuiven het mobiliteitsbudget naar voren als het alternatief voor het dominante gebruik van de wagen voor het woon-werkverkeer en dienstverplaatsingen. Het mobiliteitsbudget is een veelbelovend alternatief dat een duurzame keuze voor multimodaliteit oplevert. De bedrijfswagen is dan maar één optie in een totaalpakket van verschillende manieren van verplaatsing die een werkgever aanbiedt. Het is nodig om regels voor arbeidsrecht, fiscaliteit en sociale zekerheid te harmoniseren opdat het mobiliteitsbudget zou slagen.

3.4. De vennootschapsbelasting: stabiliteit op lange termijn

We hebben in het verleden fiscale maatregelen genomen om het land aantrekkelijk te maken voor investeerders. Het gaat om onder andere het DBI-stelsel en de meerwaardenvrijstelling (voor holdings), om coördinatiecentra en de notionele interestaftrek (voor regionale HQ en financieringsvennootschappen), om de aftrek voor octrooi-inkomsten en belastingkrediet voor onderzoek en ontwikkeling.

CD&V vindt dat de topprioriteit voor de komende vijf jaar een stabiel belastingstelsel voor ondernemingen is op basis waarvan zij hun activiteiten op lange termijn financieel kunnen plannen. Een stabiele langetermijnvisie is de hoeksteen van een duurzaam fiscaal beleid. Nieuwe investeringen mogen niet in het gedrang komen door onvoorziene hervormingen. Een hervorming mag geen bruuske wijzigingen meebrengen aan het investeringspotentieel. Lopende verbintenissen moeten gerespecteerd worden. CD&V wil aan het begin van de nieuwe regeerperiode duidelijk communiceren welke hervormingen er komen en welke niet.

Zo wil CD&V de notionele interestaftrek gedurende 5 jaar niet fundamenteel wijzigen. Bedrijven hebben dan de zekerheid dat de elementen waar ze vandaag hun investeringsbeslissing op baseren, morgen niet substantieel gewijzigd zullen zijn. We blijven ook competitief ten aanzien van onze buurlanden. Zeker nu we weten dat ook Luxemburg de notionele interestaftrek wil invoeren.

3.5. Fiscale vereenvoudiging: tijdrovende lasten verminderen

CD&V streeft naar fiscale maatregelen die het leven van zowel de burgers als de ondernemingen vereenvoudigen en het vertrouwen tussen de belastingplichtigen en de belastingadministratie versterken.

De btw-vrijstellingsdrempel voor kleine ondernemingen en verenigingen stijgt van 15.000 euro naar 25.000 euro. Dat is belangrijk voor de talrijke verenigingen die in de eerste plaats tijd willen maken voor culturele, sportieve en andere activiteiten, veeleer dan voor de afhandeling van de talrijke btw-formaliteiten. Ook startende zelfstandigen hebben er baat bij: CD&V wil ze niet afschrikken met ingewikkelde btw-materie.

De specifieke btw-formaliteiten herbekijken we in het licht van andere boekhoudkundige verplichtingen, zodat de tijdrovende administratieve lasten verminderen. Zo overlapt de zogenaamde 'tabel van bedrijfsmiddelen', waarin een btw-plichtige zijn investeringsgoederen moet oplijsten voor btw-doeleinden, grotendeels de afschrijvingstabel waarin een ondernemer zijn investeringsgoederen moet oplijsten voor boekhouddoeleinden. Bovendien wordt het voorstel van de Commissie tot standaardisering van de btw-aangifte op Europees niveau, aangegrepen om de bestaande btw-ver-

plichtingen te evalueren, waaronder de indieningstermijn voor de periodieke aangiftes en de betalingstermijn voor de verschuldigde btw.

Het btw-boetesysteem willen we grondig hervormen. Daarbij gaan we uit van de goede trouw van de belastingplichtige, in plaats van van de kwade trouw.

Het stelsel van de verworpen uitgaven vereenvoudigen we door middel van een indeling met een onderdeel boeten en belastingen, een onderdeel niet-individualiseerbare voordelen en een onderdeel liberaliteiten, telkens met een eenduidig toepassingsgebied en één percentage.

CD&V steunt het Europese voorstel om een gemeenschappelijke geconsolideerde basis voor de vennootschapsbelasting in te voeren. Deze gemeenschappelijke geconsolideerde heffingsgrondslag zal de vennootschapsbelasting in de EU transparanter maken, administratief vereenvoudigen en zorgen voor een betere allocatie van de productiefactoren. Hij zal Europa aantrekkelijker maken voor investeerders. Ten slotte is hij een instrument tegen al te agressieve *tax planning*.

3.6. Fiscale fraude bestrijden, want het ondermijnt het hele systeem

Een rechtvaardig belastingstelsel betekent dat iedereen bijdraagt in verhouding tot zijn draagkracht. Fiscale fraude ondermijnt het volledige systeem.

Het is belangrijk fiscale fraude preventief aan te pakken door gelegenheden tot fraude uit te sluiten. Een heldere en eenvoudige fiscale wetgeving is een perfect hulpmiddel. Die zorgt er niet alleen voor dat de belastingbetaler het systeem begrijpt - wat minder administratieve lasten voor iedereen met zich brengt - maar zorgt er ook voor dat er geen achterpoortjes zijn die nadien met reparatiewetgeving gesloten moeten worden. CD&V wil een transparante fiscale wetgeving, zowel op federaal als gewestelijk vlak. Op Vlaams niveau zal de Vlaamse Codex Fiscaliteit daar sterk toe bijdragen.

Een bijkomend voordeel van een transparant eenvoudig systeem is dat de fiscale administratie efficiënter kan werken waardoor er meer middelen en personeel vrijkomen voor de opsporing en bestrijding van de bestaande fiscale fraude.

CD&V wil eveneens een efficiënte gegevensuitwisseling tussen de diverse overheidsdiensten. Met die ambitie voor ogen is een intensere samenwerking tussen het SIOD (Sociale Inspectie- en Opsporingsdiensten) en de Aafisc (Algemene Administratie van de Fiscaliteit) aan de orde. Waar fiscale fraude is, is sociale fraude nooit veraf en vice versa.

We leven in een geglobaliseerde wereld en fraude stopt niet aan de grenzen van België. Ook een goede gegevensuitwisseling met derde landen is dus nodig. Europa levert op dit vlak al goed werk. Het opvoeren van de Europese coördinatie van de strijd tegen belastingfraude, kan nog verbetering opleveren. CD&V ondersteunt de op til zijnde uitbreiding van het toepassingsgebied van de spaarrichtlijn.

Ook buiten Europa is goede gegevensuitwisseling relevant. Dat kan gebeuren met dubbelbelastingverdragen. Vervolgens is er de strijd tegen het witwassen van geld. Hier gaat het doorgaans om grote bedragen van meestal criminele oorsprong. De personen die een aangifte moeten doen wanneer zij dergelijke praktijken vaststellen, moeten we ertoe aanzetten de witwaswetgeving correct toe te passen.

De tijdelijke fiscale regularisatie door de federale regering kwam in de plaats van de permanente mogelijkheid tot regularisatie. Bovendien was het mogelijk om meer vormen van fraude recht te zetten dan in vorige rondes. Iedereen heeft nu de kans gehad inkomsten te regulariseren. De budgettaire opbrengst van de operatie toont aan dat veel mensen dat ook gedaan hebben. Nu is het eindpunt bereikt. Wie hardleers is, zal daar dus ook de gevolgen van moeten dragen.

BOUWSTEEN 4 INVESTEREN IN SLIMME NETWERKEN

Slimme investeringen zijn de basis voor een duurzame economische groei. CD&V wil investeringen in drie cruciale netwerken: energie, mobiliteit en informatie. Hiermee volgt de partij de visie van vooraanstaande economen. Die stellen dat innovaties in deze drie netwerken telkens aan de basis hebben gelegen van elke economische sprong. In de 21ste eeuw komen we tot een netwerkeconomie met *smart energy grids*, *open data* en slimme mobiliteit.

4.1. Versnelling van investeringen

Vooraleer we de drie slimme netwerken bespreken, benadrukken we dat een innovatieve economische groeipool nood heeft aan een versnelling van investeringsprojecten.

Deze legislatuur zijn in uitvoering van het Vlaams regeerakkoord heel wat realisaties gebeurd: een omgevingsvergunningendecreet, een decreet complexe investeringsprojecten, de afschaffing van een aantal bindende adviezen bij vergunningsplichtige werken, het nastreven van geïntegreerde adviezen voor complexe vergunningsplichtige projecten door onder meer de inzet van de 'turbomanager' ... Ook de wijziging van de wetgeving op de Raad van State is gunstig. Zo zal niet meer telkens een beslissing tot vernietiging nodig zijn, wanneer de overheid een vormfout heeft gemaakt, maar bestaat dan de mogelijkheid de vormfout(en) recht te zetten.

Deze nieuwe regelgeving moeten we nu in de praktijk brengen zodat investeringsprojecten op veel kortere termijn rond geraken. Nu al zijn de gevolgen van een aantal ingrepen voor investeringsprojecten duidelijk en reageren investeerders positief. Wanneer de omgevingsvergunning en het decreet complexe investeringsprojecten in werking treden, zullen heel veel investeringsprojecten effectief sneller verwezenlijkt worden.

Niettemin blijft er nog werk op de plank. CD&V wenst dat alle investeringsprojecten binnen een redelijke termijn uitgevoerd worden. De partij pleit voor:

- Een evaluatie van de in de voorbije legislatuur genomen maatregelen, zoals de unieke omgevingsvergunning, en bijsturing waar nodig;
- het opstellen en remediëren van een inventaris van administratieve en procedurele hinderpalen voor de snelle realisatie van kleinere investeringsprojecten;
- duidelijke voorrang van het algemeen belang boven het individueel belang. Dat principe nemen we op in de regelgeving. Met respect voor proactieve participatie van verdere afbouw van bindende adviezen;
- aanpassing van de typevoorschriften bij RUP's;
- de verruiming van een aantal besluiten inzake ruimtelijke ordening;
- de opname van de sociaal-economische vergunning in de omgevingsvergunning, zodat met één vergunning alles wordt geregeld. Dat is een duidelijk voorbeeld van geïntegreerd beleid dat wordt mogelijk gemaakt door de 6de staatshervorming.

4.2. De kringlopen sluiten

De voorbije legislatuur is, zowel op Vlaams als op Europees niveau, de overgang van een afvalstoffenbeleid naar een duurzaam materialenbeleid begonnen. Het Materialendecreet levert het wettelijke kader en is een voorbeeld voor de rest van Europa. Vlaanderen moet een koploper blijven waar het gaat om het sluiten van materiaalkringlopen. Afvalstoffen moeten weer grondstof worden. Uiteindelijk is het doel om materiaal-kringlopen te verwezenlijken die binnen het ecologische draagvlak blijven en voldoende welzijn genereren voor de huidige en toekomstige generaties. Dat vergt een ver doorgedreven geïntegreerd beleid waarin verschillende beleidsdomeinen een rol hebben.

Duurzaam materialenbeheer is een ecologisch, maar ook een economisch verhaal. Materialen zijn de ruggengraat van elk productie- en consumptiesysteem. Vlaanderen is arm aan grondstoffen. Door efficiënt om te springen met materialen beperken we de afhankelijkheid van onze industrie van de invoer van grondstoffen. Naarmate grondstoffen uitgeput raken en duurder worden, wordt het belangrijker om materialen in onze economie zo lang mogelijk te laten circuleren in gesloten kringlopen. Het Vlaams Materialenprogramma waarin industrie, kenniscentra, ngo's en overheid verenigd zijn, omvat 45 acties om de overgang naar een duurzame economie te realiseren.

Het Vlaams Materialenprogramma moet een dynamisch proces worden, dat we voortdurend actualiseren. Afvalstoffen worden grondstoffen voor nieuwe productieprocessen, met respect voor de impact op mens en milieu.

De overgang naar een duurzaam materialenbeleid biedt Vlaamse bedrijven nieuwe kansen. Om de uitbouw van de kringloopeconomie te ondersteunen, gebruiken we ook de steunmaatregelen uit het economische beleid.

4.3. Transformatiepact energie: langdurig stakeholderbeleid

Energie heeft historisch in iedere samenleving een enorme impact op welvaart, welstand en welzijn van de bevolking. Onze moderne samenleving is niet meer in staat haar welvaart te behouden zonder een hoge beschikbaarheid van betrouwbare en goedkope energie. Een onderbreking van de energiebevoorrading gedurende meer dan een maand zou onze samenleving vandaag nauwelijks overleven. Daar komt het klimaatdebat bovenop wat een versnelde transformatie naar minder CO2 genererende energieproductie, transformatie en consumptie noodzaakt. Dat geeft grote, complexe uitdagingen op economisch, sociaal, technologisch, milieu en politiek vlak. De meeste hernieuwbare opwekking van elektriciteit (wind, bio-

massa, geothermie) is nog onvoldoende competitief om zomaar zonder subsidiëring de concurrentie aan te gaan met klassieke energiebronnen.

Willen we op langere termijn de CO2 uitstoot- een van de belangrijke oorzaken voor de klimaatopwarming- reduceren dan moeten op korte termijn de traditionele economische waardenketens een transformatie ondergaan. Verschillende Europese landen zoeken gezamenlijke antwoorden.

Ook België heeft nood aan een energiepact om op een termijn van minstens 15 jaar noodzakelijke transformaties economisch en sociaal mogelijk te maken. Dat energiepact moet in een geliberaliseerde markt politieke stabiliteit garanderen voor essentiële investeringen in energieproductie, transformatie en transport en moet energiealternatieven voor transport mogelijk maken, bijvoorbeeld met waterstofeconomie.

Een energiepact vereist een zeer groot en langdurig stakeholdersbeleid. Het vereist, met andere woorden, een doordacht en volgehouden overleg met de hele sector van producenten, leveranciers, netbeheerders en eindverbruikers dat rekening houdt met de mondiale en Europese ambitie om de bevoorradingszekerheid en klimaatdoelstellingen te verwezenlijken.

Voor CD&V komen daarbij volgende elementen zeker aan bod:

Bevoorradingszekerheid van elektriciteit

De bevoorradingszekerheid van elektriciteit is een basisvereiste. Daarom werd beslist om Tihange1 tien jaar langer open te houden. Dat is onvoldoende, doordat een aantal oude centrales nog zullen sluiten.

CD&V wil:

- de hoogspanningslijnen met de buurlanden versterken (o.a. Brabo, Alegro en Nemo) om bevoorradingszekerheid binnen de nationale grenzen te garanderen. Alle elektriciteitsproductie moet vanuit een Europese geïntegreerde markt worden benaderd.
- nagaan hoe Nederlandse gascentrales rechtstreeks in de Belgische productievolume kunnen komen.
- de pieken van zon en wind gedeeltelijk opvangen met vraagsturing en stuurbare hernieuwbare energieproductie zoals biomassa.
- de toekomst voorbereiden door overheidsimpulsen in onderzoek en ontwikkeling naar nieuwe energietechnologieën (productie, sturing en opslag) te geven. Daarbij willen wij alle opties open houden en niet enkel op innovaties in hernieuwbare energie focussen, omdat fossiele brandstoffen nog lang deel zullen blijven uitmaken van onze energiemix.

Klimaatdoelstellingen

De strijd tegen de opwarming van de aarde heeft het traditionele energielandschap door elkaar geschud. Hernieuwbare energie wordt met subsidies aangemoedigd waardoor de productie ervan sinds 2008 verdubbelde. Daarnaast benadrukt CD&V het belang van energie-efficiëntie, want hoe minder energie we verbruiken, hoe beter. We moedigen gezinnen en bedrijven aan energiezuinig te zijn. Het afgelopen jaar hebben meer dan 211.000 Vlaamse gezinnen een premie aangevraagd voor een investering in energie-efficiëntie.

- De klimaatuitdagingen om de CO2-uitstoot te beperken moeten voldoende ambitieus zijn, ook na 2020. Voor christendemocraten maakt dat deel uit van rentmeesterschap: we hebben de aarde en haar natuurlijke kapitaal gekregen van vorige generaties en moeten ze intact houden, zodat onze kinderen ook de 'rentevruchten' kunnen plukken. Het Vlaams Klimaatbeleidsplan 2013-2020 bevat concrete maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te reduceren op een haalbare, betaalbare en maatschappelijk aanvaardbare manier;
- De productie van hernieuwbare energie is een belangrijk middel om tot dat hoger doel bij te dragen, maar is geen doelstelling op zich;
- Om de CO2-doelstellingen te bereiken, moet de kostprijs voor CO2 voldoende robuust zijn zonder dat hij de concurrentiekracht van onze industrie ondergraaft. Op die manier kan de doelstelling op de meest kostenefficiënte wijze bereikt worden. Dat vergt een mondiale en harmonieuze Europese aanpak;
- Energie-efficiëntie is naast een ecologische ook een economische plicht, want stimuleren van energiebesparende investeringen in onze gebouwen en bedrijven leidt tot een lagere energiefactuur en in belangrijke mate tot lokale werkgelegenheid in o.a. de bouw en energiediensten. Het grootste energieverbruik gaat nog altijd naar verwarming van woningen;
- Gas speelt een cruciale rol om de koolstofvoetafdruk te beperken. Ook gas uit eigen bodem kan een rol spelen, doordat we beter kunnen nagaan of het daadwerkelijk op een verantwoorde manier ontgonnen wordt. De mogelijkheid van schaliegas wil CD&V ernstig in overweging nemen op basis van wetenschappelijke gegevens en niet op basis van emoties. Voor gezondheid, veiligheid en drinkwaterwinning moeten strikte randvoorwaarden gelden;
- Restwarmte en warmte uit de ondergrond (geothermie) wil CD&V maximaal waarderen;

Betaalbare energie

Behalve energiezekerheid en duurzaamheid is uiteraard de betaalbaarheid van energie cruciaal. De globale energiefactuur voor gezinnen en KMO's zit momenteel ongeveer op het gemiddelde van onze buurlanden, mede dankzij een verruimd switchgedrag van de consument. Voor de energie-intensieve industrie zijn de elektriciteitskosten precair omwille van competitiviteit. Deze kosten daalden de afgelopen jaren al met meer dan 230 miljoen euro door een vrijstelling van de kosten van de hernieuwbare energie (127,5 miljoen euro in 2013), compensaties voor indirecte CO2-kosten in de elektriciteitsprijs (60 miljoen euro in 2013), een plafond op de vrijstellingen voor de offshore windmolenparken (45 miljoen euro) en een blijvende keuze voor energie-efficiënte maatregelen.

De maatschappelijke energiekosten - voor stimulering groene stroom, sociale energie en energiepremie - wil CD&V beheersen met een energienorm. Die garandeert dat deze kosten niet hoger liggen dan het gemiddelde in de buurlanden. Dat draagt bij tot de concurrentiepositie van onze bedrijven. Indien de maatschappelijke kosten de norm overschrijden zullen de meerkosten vermindert of uit de algemene middelen betaald worden. Onze energie-intensieve industrie behoort voor energie-efficiëntie tot de wereldtop. Ze vraagt echter voldoende *baseload* elektriciteit. De beschikbaarheid daarvan is een cruciale vereiste voor het verdere traject van de kernuitstap. Grotere interconnectie bevordert de concurrentie op de Belgische markt en doet de exportkansen van onze binnenlandse producenten en handelaars toenemen.

De ondersteuning van hernieuwbare energie blijft beperkt tot het strikt noodzakelijke en evolueert van een exploitatiesteun naar een investeringssteun voor nieuwe installaties.

We werken aan een slim elektriciteitsnetwerk om tweerichtingsverkeer te ondersteunen en met behulp van een interactief systeem de stroomproductie optimaal af te stemmen op de vraag. CD&V wil dus de bestaande elektriciteitsinfrastructuur ombouwen naar een intelligent netwerk of *smart grid*. Dat zal kostenefficiënt gebeuren: eerst daar waar de baten de kosten duidelijk overtreffen, zoals bij prosumënten en grotere verbruikers.

Deze energiemarkt moet prijzen tot stand brengen die competitief zijn met andere handelspartners en zowel hernieuwbare als conventionele technologieën op een correcte manier vergoeden. Een sterke Europese onafhankelijke regulator die een stabiel en coherent energiebeleid regisseert, is onontbeerlijk.

4.4. Mobiliteit: vlot, veilig, duurzaam

Mobiliteit is het bindmiddel tussen onze dagelijkse activiteiten: we verplaatsen ons naar school of het werk, om te winkelen, op bezoek te gaan of te reizen. Daarnaast moeten tal van goederen van en naar hun bestemming worden gebracht. We verplaatsen ons meer en meer als gevolg van de demografische groei, de vergrijzing, gezinsverdunding, emancipatie en informatisering. Al die verplaatsingen moeten vlot, veilig en duurzaam kunnen gebeuren.

Vlaanderen wil de Europese draaischijf voor logistiek en transport blijven. Het is daarom van groot belang dat alle belangrijke economische poorten goed bereikbaar

zijn. Dat zorgt voor welvaart en werkgelegenheid. De centrale ligging, de aanwezige kennis en het dichte multimodale transportnetwerk zijn belangrijke troeven.

We willen dus bereikbaar blijven, verkeersveiligheid verbeteren en onze regio verder uitbouwen als innovatieve, logistieke groeipool. Hierbij is een blijvende uitbouw van een efficiënt, veilig en duurzaam mobiliteitsnetwerk een van de belangrijkste sleutels. Een goede ontsluiting van onze havens, onze luchthavens, onze hoofdstad en de centrumsteden is cruciaal voor onze welvaart en levenskwaliteit. Daarbij is het ook belangrijk dat de gebruiker van het mobiliteitssysteem een correcte prijs betaalt (cfr. bouwsteen 3). Het mobiliteitsbudget zal het gebruik van de meest duurzame verplaatsingswijze stimuleren. Met betrekking tot het openbaar vervoer verlaten we het 'gratis-beleid' van De Lijn. Er komt een rechtvaardiger tarievenbeleid en we versterken het openbaar vervoer aanbod met gerichte uitbreidingen en eigentijdse voertuigen.

Het besef dat er nood is aan een doorzicht en versterkt investeringsbeleid op vlak van onze infrastructuur is geen nieuwigheid.

Investeren in een sterk, slim, dynamisch en veilig netwerk

Nooit eerder werd er zoveel geïnvesteerd in Mobiliteit en Openbare werken dan door de huidige Vlaamse regering. In 2013 en 2014 bedraagt het budget telkens meer dan 3,1 miljard euro.

Om de economische poorten in Vlaanderen vlot bereikbaar te houden via weg en water zijn extra inspanningen nodig. De huidige Vlaamse regering heeft daarom

beslist om zes duurzame weg- en waterwegprojecten voor 750 miljoen euro op te starten via publiek-private samenwerking. Projecten die niet alleen belangrijk zijn voor de economie, maar evenzeer voor verkeersveiligheid en leefmilieu. De voorbije legislatuur werden al belangrijke infrastructuurwerken op de weg gerealiseerd. Het klaverblad in Lummen zorgt voor een veilige en vlotte kruising van de E313 en de E314. Op cruciale plaatsen werden spitsstroken aangelegd, zoals op de E34 Antwerpen-Ranst en de E40 tussen Sterrebeek en Leuven. De Kempense Noord-Zuid-verbinding, de R4 in het zuiden van Gent en de noordelijke ontsluiting van de luchthaven in Zaventem werden gerealiseerd.

Tegelijk werd ook het openbaar vervoernetwerk vervolledigd met het Brabo 1 project, de doortrekkingen Mortsel Boechout, Deurne Wijnegem en het Livan project in Antwerpen. Ook de verlenging van de tramlijn naar Zwijnaarde in Gent is in uitvoering. Investerings in dynamisch verkeersmanagement werden verzesvoudigd om ons netwerk ook slim te maken. Ook de fietsinvesteringen kregen tijdens deze legislatuur voorrang. Het budget voor fietsinfrastructuur hebben we verhoogd van 60 miljoen euro in de vorige legislatuur tot gemiddeld 100 miljoen per jaar in deze legislatuur. Dat leverde 1.750 kilometer nieuwe of vernieuwde fietspaden op.

CD&V wil in elke provincie doorgedreven investeren in dit sterk, slim en snel netwerk.

Antwerpen: Masterplan 2020

In Antwerpen voeren we het Masterplan 2020 uit. Alleen de volledige uitvoering van het Masterplan 2020 geeft een antwoord op de verkeersdrukke, de onveiligheid en het sluipverkeer in en om Antwerpen. We vervolledigen het wegen-netwerk met de Oosterweelverbinding, met de A102 en de R11bis als belangrijke schakels. De exploitatie van deze nieuwe schakels moet gebeuren met respect voor de concurrentiepositie van de haven en haar ondernemingen. We bouwen het openbaar vervoernetwerk uit met het Brabo 2-project naar het noorden van de stad. Drie nieuwe tramprojecten bereiden we bij voorrang voor (Beveren, Wilrijk en Kontich). Het fietsnetwerk vervolledigen we opdat de fiets een volwaardig alternatief zou zijn. De Royersluis wordt gerenoveerd en de verhoogde bruggen over het Albertkanaal moeten meer vrachtwagens van de weg halen. Tegen 2020 moet de helft van alle verplaatsingen in de Antwerpse agglomeratie met het openbaar vervoer, te voet of met de fiets gebeuren. Alleen op die manier kan Antwerpen een aangename woon- en werkomgeving blijven voor iedereen.

Vlaams Brabant en Brussel: fiets-GEN en extra tramverbindingen

Voor de mobiliteit rond Brussel heeft de Vlaamse regering na overleg met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, lokale besturen en heel wat stakeholders de plannen voor de optimalisatie van de Ring rond Brussel goedgekeurd. Er is gekozen voor meer verkeersveiligheid door een scheiding van doorgaand en lokaal verkeer. De plannen respecteren de bestaande ruimte en behouden belangrijke natuurwaarden zoals het Laarbeekbos in Jette. Slechts zeer lokaal zal de ring

meer plaats innemen. Aan de toegankelijkheid van Brussel raken we niet. Voor de komende vijf jaar is er maar één weg: de goedgekeurde plannen uitvoeren. De aanpak van de Brusselse Ring staat ook niet op zich, maar wordt gecombineerd met de aanleg van het fiets-GEN en bijkomende tramverbindingen. Het gaat dan onder meer over lijn 9 naar Jette, lijn 71 door Elsene, lijn 94 door de Woluwevallei en meer capaciteit met bijkomende bussen. Het MIVB-beheerscontract is bewust heel ambitieus. In de Vlaamse Rand rond Brussel zijn er drie tramprojecten in voorbereiding. Dat Brabantnet is complementair met het GEN, het voorstadsnet rond Brussel dat meer capaciteit en

comfort zal bieden voor het intensieve pendelverkeer naar de hoofdstad. Het GEN zal met lichte treinen en hoge frequentie over aparte sporen rijden. Infra-bel heeft daarvoor de hoofdspoorassen naar Leuven en Halle al ont dubbeld en werkt nog aan deze naar Denderleeuw, Ottignies en Nijvel. Ook de nieuwe spoorverbinding in de Europese wijk via de Schuman-Josafat tunnel is in volle uitvoering. De MIVB bouwt het Brusselse metronet voort uit met o.a. een nieuwe lijn Metro-Noord vanuit het Noordstation tot Evere.

Limburg: Salk

In de provincie Limburg staat de uitvoering van het SALK voorop, waarin de economische ontsluiting als belangrijk kernthema werd opgenomen. We voeren de Noord-Zuid-verbinding volgens de omleiding uit en bereiden de capaciteitsuitbreiding voor de E313 voor. We verzekeren de ontsluiting van Sint-Truiden naar de E40 en maken werk van de noodzakelijke omleidingen rond Tongeren en Neerpelt. Daarnaast zal de nieuwe sneltramlijn 1 een nieuwe hoogwaardige verbinding tussen Hasselt en Maastricht garanderen. Voor de lijn 2 Hasselt-Maastricht en 3 Hasselt-Neerpelt zijn de voorbereidingen lopende. De bereikbaarheid van de provincie via het spoor is een prioritair aandachtspunt.

Oost-Vlaanderen

In Oost-Vlaanderen wil CD&V de R4 rond Gent en de expresweg N49 bij voorrang afwerken. Deze ombouw wordt in het Métjesland (Eeklo, Kaprijke) gerealiseerd met noodzakelijke lokale verkeersingrepen (Ring rond Eeklo, omleiding Lembeke). De N60 trekken we door op het deze legislatuur gekozen tracé. De uitbouw van de N42 tussen Wetteren en Zottegem en de omleiding rond Herzele zijn een noodzaak voor de economische ontsluiting van het zuiden van de provincie. De N41 rond Oudegem en Gijzegem wordt gerealiseerd. In het Waasland wordt het plan van de Wase burgemeesters in uitvoering gebracht met de parallelwegen langs de E17, de oostelijke tangent te Sint-Niklaas en de verbinding tussen de N70 en de N49. Op het water voeren we het programma voor de ombouw van de Dender tegen wateroverlast onverminderd uit. Waar mogelijk combineren we deze beveiliging tegen wateroverlast met

een versterkte economische functie voor deze waterweg. We verstevigen het tramnetwerk rond Gent, met de uitvoering van de tramverlenging naar Zwijnaarde en starten de werken voor de verlenging naar het UZ Gent.

Voor de ontsluiting van de zeehaven van Gent realiseren we, samen met de Nederlanders, in de komende jaren de nieuwe grote zeesluis in Terneuzen.

West-Vlaanderen: Vlaamse baaien

In West-Vlaanderen wordt de A11 afgevoerd en realiseren we de ombouw van de N49 tussen Damme en Maldegem. In de Brugse regio maken we met de renovatie van de Dammepoortsluis en de Steenbruggebrug een prioriteit van de economische bereikbaarheid van de zeehaven van Zeebrugge met aandacht voor de verkeersleefbaarheid in het Brugse centrum. In het zuiden van de provincie vervolledigen we de ringstructuren rond Kortrijk en Tielt zodat beide steden hun sociaal- economische uitdaging ten volle aan kunnen gaan. We bouwen de bereikbaarheid van de Westhoek en de Westkust uit met de A19. Prioritair is de modernisering van de kusttram voorzien en treffen we de voorbereidingen voor het verlengen van het kusttramtraject Koksijde-Veurne.

We verzekeren met het SHIP-project de maritieme toegang van de Zeebrugse haven en werken samen met de private sector voor de uitvoering van de Vlaamse baaien. Intussen werken we fase 0 van het plan, het kustveiligheidsplan, af om onze kust tegen overstromingen te beschermen.

Verkeersveiligheid: nul verkeersdoden tegen 2050

Verkeersveiligheid staat centraal bij alle infrastructuurwerken. Voor de gewestwegen wordt een lijst van de 809 geïdentificeerde gevaarlijke punten afgewerkt. Het is geen toeval dat de verkeersveiligheid de voorbije vijf jaar significant verbeterd is. In 2008 telden we in Vlaanderen nog 495 verkeersdoden, in 2012 381. Dat is een daling met 23%. Onze ambitie is: 0 verkeersdoden, gebaseerd op de 'vision zero'. Elk verkeersslachtoffer is er één te veel. Het nieuwe Mobiliteitsplan Vlaanderen stelt 0 doden tegen 2050 voorop.

Na de 6de staatshervorming liggen de sleutels voor het verkeersveiligheidsbeleid bijna volledig in handen van de regio's. Om de hoopvolle resultaten uit de voorbije jaren in de toekomst aan te houden, halen we het maximum uit deze nieuwe bevoegdheden. We maken werk van een betere rijopleiding, doelgroepgerichte vorming en doen aan sensibilisering. CD&V wil handhaving bij voorkeur laten gebeuren met innovatieve slimme oplossingen. We zorgen voor meer samenwerking tussen de federale overheid en de regio's om hinder te beperken die het gevolg is van ongevallen op de weg.

Meer verkeersveiligheid versterkt het welzijn en de welvaart van de Vlamingen. Ons verkeersveiligheidsbeleid investeert permanent in veiligere wegen en stimuleert een levenslang traject van verkeersopvoeding en mobiliteitsbewustzijn. Het zorgt ook voor gerichte handhaving (controles daar waar en wanneer het moet) en leert uit de echte oorzaken van ongevallen (meten is weten). Daarnaast doet het een beroep op de verantwoordelijkheidszin van elke weggebruiker, ongeacht de verplaatsingswijze en ongeacht de leeftijd om zich een veilig verkeersgedrag een leven lang aan te houden.

Fiets: kwaliteitsvol routenetwerk

CD&V wil een kwaliteitsvol fietsroutenetwerk voor woon-werk-, voor woon-schoolverkeer en voor recreatief gebruik. Uit onderzoek naar het verplaatsingsgedrag van Vlamingen blijkt dat we zelfs voor heel korte afstanden te snel naar de auto grijpen. Er is dus nog veel ruimte voor de fiets in ons verplaatsingsgedrag. Meer veilige en comfortabele fietspaden, fietstunnels en fietsbruggen maken fietsen aantrekkelijker. De uitbouw van het functioneel fietsroutenetwerk staat voorop. CD&V wenst het investeringsritme van gemiddeld 100 miljoen euro per jaar aan te houden.

Spoorvervoer: voorrang aan de reiziger

Mensen moeten gestimuleerd worden om duurzame mobiliteitskeuzes te maken: stappen, trappen en het openbaar vervoer zijn te verkiezen. De openbare vervoersmaatschappijen moeten klantgericht denken en handelen. CD&V wil reizigers voor het openbaar vervoer winnen met een kwaliteitsvol, betrouwbaar, stipt en gebruiksvriendelijk openbaar vervoer. Dit vergt respect voor de noden van de verschillende leeftijdsgroepen en de minder mobiele mensen.

Een geïntegreerd openbaar vervoersaanbod staat voor CD&V voorop. Daarom is over het openbaar vervoeraanbod structureel overleg nodig tussen de regionale vervoersmaatschappijen en de NMBS. Het overleg moet een vlotte gegevensuitwisseling mogelijk maken, een goede afstemming van de verschillende vervoersplannen garanderen en een open platform bieden voor vervoersdata nodig om beleid te kunnen voeren. Het overleg moet ook een doorgedreven tarief- en ticketintegratie nastreven.

Sinds begin 2013 heeft Vlaanderen haar eigen spoorwegstrategie opgesteld. Daarin worden 51 infrastructuurprojecten opgesomd die een uitbreiding van de huidige spoorinfrastructuur betekenen. Een aantal van deze prioriteiten is al opgenomen in het meerjareninvesteringsplan dat de federale overheid goedkeurde. Het Vlaams Gewest heeft daarnaast nog 8 speerpuntprojecten overgemaakt aan de federale regering voor een totaal investeringsbedrag van 987 miljoen euro aan federale middelen. Het gaat om:

- De ijzeren Rijn
- De tweede spoorontsluiting van Antwerpen
- Beseining spoorbundels Antwerpen rechteroever
- verbinding Mol-Hassel
- verbinding Hasselt-Neerpelt
- 3e spoor Antwerpen-Gent
- Lijn Gent-Eeklo en Gent-Zelzate
- Lijn Puurs-Dendermonde en Dendermonde-Aalst

Gelet op het bovenregionale belang van de IJzeren Rijn vraagt CD&V dat dit project niet op de regionale enveloppe wordt aangerekend.

Zowel de dienstverlening aan de klant als de financiële resultaten zijn ontoereikend. De afgelopen regeerperiode werd de NMBS-groep hervormd. Er kwam een 'Nieuwe NMBS' die de nadruk zal leggen op de belangen van de klant. Samen met de nieuwe beheerscontracten en het nieuwe vervoersplan moet dit de NMBS omvormen tot een klantvriendelijke organisatie waar ook de spoormannen en -vrouwen opnieuw fier op kunnen zijn. Overleg met de regionale vervoermaatschappijen en regeringen is hierbij cruciaal.

CD&V wil de komende regeerperiode een kwaliteitsvolle groei, betere stiptheidscijfers, een verhoogde toegankelijkheid en verbeterde veiligheid, een eerlijk en gericht tarievenbeleid en een NMBS die beter voorbereid is op de

toekomst met concurrentie van andere spooroperatoren. Vlaanderen zal eveneens eigen investeringen in spoorinfrastructuur kunnen doen, los van een 60/40-verhouding en bovenop het federale meerjareninvesteringsplan.

Investeren in waterwegen en havens: meer overslagmogelijkheden

We promoten het goederenvervoer langs het water met investeringen in onze zeehavens en door overslagmogelijkheden met spoor- en waterwegen op te waarderen. Momenteel wordt de Deurganckdoksluis gebouwd. De grootste sluis ter wereld zal zorgen voor een vlotte ontsluiting van de Waaslandhaven. De sluis wordt 500 meter lang en 68 meter breed. De optimale maritieme toegang tot de Gentse haven verzekeren we met de uitvoering

van de sluis in Terneuzen, in samenwerking met Nederland. Voor de maritieme toegankelijkheid van Zeebrugge wordt het SHIP- project gerealiseerd.

Door te investeren in spoor-en waterwegen die deel uitmaken van een Europees netwerk, wordt het hinterland van de havens bereikbaarder. We hebben het ondermeer over de Seine-Scheldeverbinding richting Frankrijk. Hiervoor is er een verbeterde doortocht in Kortrijk en zijn er werken aan gang voor een verbetering van de doortocht in Harelbeke en Werf. Ook de verruiming van het vak Wijnegem-Antwerpen van het Albertkanaal en de verhoging van de bruggen over het Albertkanaal dragen hiertoe bij.

Om bedrijven te stimuleren om zich aan het water te vestigen, ondersteunen we blijvend de aanleg van kaaimuren. De bedrijven kunnen een beroep doen op logistieke consultants en transportdeskundigen.

Ketenmobiliteit: met verschillende vervoersmiddelen van deur tot deur

De komende vijf jaar wil CD&V ketenmobiliteit. Ketenmobiliteit streeft naar een naadloze doorstroming van deur tot deur dankzij gebruik van verschillende vervoersmodi. De verschillende vormen van openbaar vervoer worden op elkaar afgestemd zodat overstappen vlot en logisch verloopt. De capaciteit ervan moet aangepast zijn aan de reële behoefte. Het voor- en natraject zijn van belang, o.a. door middel van voldoende fietsstallingen en parkeergelegenheid en flexibele overstapmogelijkheden (bv. deelfietsen en deelauto's). Ketenmobiliteit kan alleen werken met een volledige tarief- en ticketintegratie.

Er komt één intermodaal langetermijnplan dat aangeeft hoe we ons openbaar vervoersnetwerk van de toekomst zien en dat alle modi - trein, tram, bus, metro - op elkaar afregelt. Naast een geïntegreerd aanbod met slimme deur-tot-deur-oplossingen werken we aan een éénticketsysteem. De (hoofd) haltes van het openbaar vervoer worden mobiliteitsknooppunten met vlotte overstapmogelijkheden.

Het mobiliteitsbeleid streeft ernaar om de impact van het verkeer op mens en milieu te beperken zonder dat we de sociale en economische functie van mobiliteit ondermijnen. Door een modale verschuiving te stimuleren in de richting van personen- en goederenvervoer per fiets, openbaar vervoer of binnenvaart, kan Vlaanderen de impact op mens en milieu beperken. Logistieke consultants dragen bij tot deze modale verschuiving. We voorzien de inzet van bijkomende logistieke consultants, bijvoorbeeld gericht op de voedingssector.

Intelligente mobiliteit: van 4 naar 25 miljoen

Een slimme en flexibele verkeers- en vervoersorganisatie vergt de inzet van dynamisch verkeersmanagement (DVM) en moderne technologische toepassingen. Ook in de toekomst blijven we investeren in intelligente transportsystemen (ITS) en in DVM: het budget werd in de huidige legislatuur opgetrokken van 4 naar 25 miljoen euro per jaar. Technologische en organisatorische innovaties zowel in de infrastructuur als in de voertuigen zelf (bv. intelligente snelheidsaanpassing, automatisch afstand houden) hebben als doel om het huidige netwerk in Vlaanderen optimaal, dynamisch en veilig te kunnen uitbreiden.

4.5. Een smart grid voor overheidsinformatie: open data

In de digitale informatiemaatschappij van de 21e eeuw wordt het in *real time* beschikken over de meest nauwkeurige informatie meer en meer beschouwd als een kritische economische inputfactor. Volgens de economische theorieën leidt 'perfecte informatie' tot een vermindering van zoek- en transactiekosten en verbetert het de marktwerking. Een performant informatiebeleid van de overheid kan de economie zeer stimuleren. Dat kan op verschillende niveaus.

Ten eerste vraagt de overheid veel informatie van burgers en bedrijven. Het

Ten tweede beschikt de overheid over enorme hoeveelheden relevante informatie. Voor bepaalde types van informatie is zij marktleider, denk maar aan de meest recente informatie over ruimtelijke ordening, vergunningen en activiteiten die mogen ontwikkeld worden op bedrijventerreinen. Daarnaast is ook de informatie over de locatie en de beschikbaarheid van erkende scholen, onderzoeksinstituten, ziekenhuizen en kinderopvang cruciaal. Alsook een zicht op de aanwezige mobiliteitsoplossingen. Al die informatie bepaalt mee het keuzegedrag van werknemers en werkgevers om ergens te gaan wonen, werken en ondernemen.

De overheid moet nog op veel grotere schaal haar informatie beschikbaar stellen aan burgers en ondernemingen. Dat heet 'open data'. Indien mogelijk, doet ze dat het best kosteloos. Burgers en bedrijven moeten dus kunnen aansluiten op de *smart grid*. Zo stelt de Vlaamse overheid kosteloos haar integrale adressenbestand ter beschikking van bedrijven. Hiermee kunnen die tijdswinst boeken.

Op het stuk van ruimtelijke ordening en openbare werken zijn in Vlaanderen en Brussel grensverleggende toepassingen gebouwd, zoals de digitale stedenbouwkundige vergunning en de digitale planaanvraag bijwerken in de buurt van kabels en leidingen. De administratieve kostenbesparingen lopen op tot 80% in vergelijking met de vroegere werkwijze. Ook toepassingen die verkeershinder aangeven, leiden tot grote efficiëntie-

werken volgens het principe van 'eenmalig opvragen van informatie, meervoudig gebruik' leidt tot grote administratieve vereenvoudiging. Verschillende overheidsdiensten en lokale besturen hebben al grote stappen gezet. Er moet nu dringend een actieplan komen dat de verschillende overheden in ons land toelaat hun informatie efficiënt en kosteloos met elkaar uit te wisselen. We moeten komen tot één groot netwerk, waarin alle overheidsdiensten betrokken zijn, een *smart grid* voor overheidsinformatie.

winsten. Zo heeft de Vlaamse overheid een instrument gelanceerd waarmee je kunt consulteren waar en wanneer er werken gepland zijn op je reisweg en of er omleidingen zijn. Met hetzelfde portaal kunnen nutsbedrijven en gemeenten ook hun werken aan straten en nutslei-

dingen in synergie op elkaar afstemmen. De Vlaamse overheid heeft eind 2013 ook het informatieportaal 'geopunt.be' gelanceerd. Het is een interactieve toegang tot de meest uiteenlopende informatie, gekoppeld aan de geografische ligging.

Federaal is de uitbouw van *e-government* aan de orde: de opvraging van informatie moet vaker elektronisch gebeuren, bijvoorbeeld door de uitrol van *e-procurement*. Met het *only-once-principe*, gekoppeld aan het concept van authentieke bronnen, veralgemenen we stapsgewijs

de interne elektronische communicatie. Dienstenintegratoren verzorgen de verbindingen die in en tussen overheden alle beschikbare informatie toegankelijk maken. De externe communicatie kan beter door aangetekende verzendingen en papieren formulieren te vervangen door elektronische varianten. Ten slotte zorgen we er voor dat burgers en ondernemingen for-

mulieren in handen krijgen die zoveel mogelijk voorgevuld zijn. Door al deze initiatieven verlagen we de administratieve kosten voor overheden, burgers en ondernemingen en verhogen we de kwaliteit van de gegevens en verzekeren we de informatieveiligheid. Dat laatste gebeurt door de uitbouw van cybersecurity.

De overheid biedt de e-id applicaties op grote schaal aan. Bedrijven en organisaties kunnen daarop inspelen door de applicaties te installeren en te gebruiken voor bijvoorbeeld reserveringen, informatieverstrekking aan vooraf gedefinieerde groepen, het bijhouden van klantenkaarten, enzovoort. Na de identificatie kan ook de handtekening volgen, zodat ook transacties tussen marktspelers vlot elektronisch kunnen verlopen. Ten slotte wil CD&V een integratie van alle kaarten in één, door de overheid gecertificeerde kaart of identificatiesoftware.

CD&V wil dat de Belgische overheden een absolute koploper worden op wereldvlak voor *e-government* en *e-society*. Dat kan enkel als publieke en private spelers goed samenwerken. Er zijn stimuli nodig voor innovatieve data- en procesoplossingen voor mobiliteit, handel, productie en B2B- en overheidsdiensten.

BOUWSTEEN 5

EEN VERSTERKT ONDERWIJSAANBOD: DE HIDDEN CHAMPIONS VAN MORGEN ZITTEN VANDAAG OP DE SCHOOLBANKEN

Wij hebben sterk onderwijs in Vlaanderen. We zijn terecht trots op de kwaliteitsvolle inhoud die onze kinderen algemeen vormt en voorbereidt op leven en werk. We zijn terecht trots op onze vrijheid van onderwijs die het grote engagement van schoolteams aanwakert en verklaart. We zijn trots op onze professionele leerkrachten die de beste garantie zijn voor de voorbereiding van jongeren op een volwaardige rol in de wereld van morgen. Onderwijs biedt elke leerling de gelegenheid om zich te ontplooiën en om zijn verantwoordelijkheid op te nemen in een geglobaliseerde en hoogtechnologische samenleving die snel en voortdurend verandert.

Leerkrachten, directies en schoolbesturen vinden in de sterkte van ons onderwijs de kracht om die verandering ook op school een plaats te geven. Onderwijsverandering groeit van onderuit. Dat we sterk onderwijs hebben, blijkt uit recente resultaten van internationaal vergelijkend onderzoek (zoals PISA). Diezelfde resultaten geven ook aan dat het behoud van onze internationale toppositie niet vanzelfsprekend is. De vergelijking met andere landen en met de eigen resultaten uit 2003 noopt tot alertheid. De *'hidden champions'* van morgen zitten vandaag nog op de schoolbanken. We willen elke leerling de kans geven het beste uit zichzelf te halen en hem of haar voorbereiden op hoger onderwijs of een kwaliteitsvolle baan.

Die taak vindt CD&V te belangrijk om aan anderen over te laten. We hebben zelf een plan klaar met oplossingen voor alle facetten van het onderwijs. We willen onze leerlingen, leerkrachten, directies en schoolbesturen sterker maken. Dat zal ons toelaten om onze topkwaliteit te behouden en verbeterpunten als ongekwalificeerde uitstroom aan te pakken. Onderwijs is een hoeksteen in ons sociaaleconomisch plan. Sterk onderwijs is noodzakelijk voor een innovatieve, economische groeipool. Ons menselijk kapitaal is onze enige echte hernieuwbare energie in Vlaanderen. Het doel van onderwijs is uiteraard veel breder dan investeren in menselijk kapitaal voor onze economie. Meer dan ooit hangt de toekomst van Vlaanderen, van welvaart en welzijn, af van de manier waarop we omgaan met alle talenten.

5.1. De leerling centraal

De overtuiging dat we alle leerlingen op hun hoogste niveau kunnen brengen, is het uitgangspunt voor sterk onderwijs. We vertrekken van de mogelijkheden van iedere leerling en werken drempels weg. Leerlingen kunnen rekenen op een sterke begeleiding en ondersteuning, ook onderweg naar het hoger onderwijs en/of de arbeidsmarkt.

We verhogen de participatie aan onderwijs

De vrije schoolkeuze van ouders en leerlingen blijven we verdedigen. In regio's met capaciteitsproblemen nemen we initiatieven om die schoolkeuze te laten samengaan met optimale leer- en ontwikkelingskansen voor alle leerlingen. Onderwijs vanaf drie jaar vinden we een recht voor ieder kind en een plicht voor iedere ouder. De deelname aan kleuteronderwijs willen we voor elk kind garanderen. In het secundair onderwijs gaan we samen met onderwijspartners en ouderverenigingen op zoek naar mogelijkheden om de kostprijs te milderen.

We optimaliseren de leertrajecten van leerlingen: geen regressie naar de middelmaat

CD&V wenst maatregelen die leerwinst garanderen en behouden. Doorheen het hele onderwijs traject zorgen we voor een nauwgezet studiekeuze proces waarin talenten en interesses van leerlingen doorslaggevend zijn. In het lager onderwijs behouden we een geïntegreerde benadering, maar investeren we in de laatste jaren nog meer in het ontdekken en ontwikkelen van talenten.

Voor het onderwijsaanbod in de 2de en 3de graad van het secundair onderwijs maken we een aanbod dat waarmaakt wat het belooft. Praktisch gerichte opleidingen leiden tot een baan op de arbeidsmarkt, abstracte opleidingen garanderen doorstroomkansen in het hoger onderwijs die jonge mensen op weg zetten naar een passende baan. Vandaag zijn te veel opleidingen doodlopende straten en dat willen we vermijden. We weren verwarrende en onproductieve debatten over de bandbreedte van de eerste graad en gaan voor meer differentiatie, meer verdieping voor de sterken en remediëring voor wie niet juist georiënteerd werd. In ons onderwijsmodel is er geen plaats voor regressie naar de middenmaat, omdat we alle talenten ten volle willen ontwikkelen tot het hoogst haalbare niveau.

We boren het aanwezige talent beter aan door het STEM-actieplan voort uit te voeren. In het stelsel van leren en werken bieden we leerlingen die ervoor kiezen een gepast traject aan op basis van een grondige screening. Verschillen in statuut en verloning nemen we weg. Drempels voor scholen om te kiezen voor werkplekleren en voor werkgevers om werkplekken aan te bieden verdwijnen. Leren in bedrijven waar scholen en bedrijven elkaar vinden, stimuleren we en ook hier nemen we drempels weg.

We verbeteren de begeleiding van leerlingen

CD&V wil een beter functionerende leerlingenbegeleiding en alle overlappingsen en versnippering in het aanbod aan leerlingenbegeleiding wegwerken. De opdrachten van ouders, school, CLB, de welzijns- en gezondheidssector en andere actoren moeten beter sporen. Voor de stap naar het hoger onderwijs vertrekt CD&V van een goede schoolloopbaanbegeleiding in het secundair onderwijs en een goede aanvangsdiagnostiek in het

hoger onderwijs. Oriëntatieproeven in het secundair onderwijs en ijkingsproeven in het hoger onderwijs zijn belangrijke elementen voor een begeleidingstraject.

We optimaliseren de kansen van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften, stappen af van een medisch deficiëntie-denken en evolueren door naar een sociaal-contextueel model, waar zowel in het buitengewoon als in het gewoon onderwijs onderwijs- en zorgbehoeften primeren.

Omwille van gelijke onderwijskansen en om alle leerlingen - ook de sterkere - uit te dagen, is omgaan met diversiteit essentieel in het onderwijs. We willen scholen en leerkrachtenteams uitdagen en kansen bieden. Leerlingenkenmerken blijven mee bepalend voor de subsidiëring van het kleuter- en leerplichtonderwijs. Samen met alle onderwijsactoren zoeken we een optimale invulling van onderwijstijd en vakantie.

5.2. De leerkracht voorop

Onderwijs is nooit sterker dan de kwaliteit van zijn leerkrachten. Leerkrachten zijn mensen met een groot hart voor kinderen en jongeren. Ze activeren de ontwikkeling en het leren. Ze stimuleren kinderen en jongeren om hun talenten te ontwikkelen. Ze doen dat door hoge verwachtingen te stellen aan elk kind. Vakbekwame leerkrachten bepalen de kwaliteit van ons onderwijs. Zij maken het verschil.

We versterken de lerarenopleiding

We hebben de beste leerkrachten nodig en leggen de lat hoog. Goede aanvangsdiagnostiek, begeleiding en voorbereidende trajecten laten toe om hun talenten optimaal te ontwikkelen en het vereiste hoge kwaliteitsniveau te bereiken. De instroom wil CD&V versterken en verruimen en we laten ons daarbij onder andere inspireren door 'Teach First UK':

we trekken excellente talenten aan, leiden ze op en stellen ze te werk in scholen met een hoge populatie indicatorleerlingen. Van elke school verwachten we een sterk engagement bij het begeleiden van stagiairs.

Meer ruimte voor een sterk HRM-beleid

Scholen krijgen van CD&V meer ruimte om een sterk HRM-beleid te voeren dat er ook voor zorgt dat beginnende leerkrachten een aangepaste opdracht en een performante aanvangsbegeleiding krijgen. Het laat toe dat ervaren leerkrachten nieuwe uitdagingen kunnen aangaan naast of in de plaats van hun lesopdracht. Taakbelasting wordt bepalender voor hun opdracht. Continue professionalisering en competentieontwikkeling zijn voor elk personeelslid een recht. Het zorgt er voor dat ze beter

kunnen omgaan met diversiteit en veranderingen. We dagen scholen uit om voor alle leerkrachten en hun team professionaliseringstrajecten samen te stellen.

We stimuleren bestuurlijke schaalvergroting zodat directies opnieuw ruimte krijgen om zich op hun corebusiness toe te leggen en een krachtig beleid te ontwikkelen dat meer werkzekerheid biedt aan jonge leerkrachten, betere vervangingsmogelijkheden creëert of een *pool* van senior-leerkrachten mogelijk maakt die jonge leerkrachten begeleidt. Scholen krijgen ruimte voor overleg tussen de leerkrachten, voor de versterking van onderlinge coaching en voor meer mogelijkheden om na te gaan hoe ze functioneren in de klas. We ondersteunen scholen die investeren in teamvorming, loopbaanbegeleiding, *co-teaching* en het verspreiden van goede praktijken. Het vasthouden in het onderwijs van startende leraars is absoluut noodzakelijk voor het terugdringen van het lerarentekort. CD&V wil daarom meer werkzekerheid voor startende leraars, meer begeleiding, meer mogelijkheden om *on the job* te leren.

We trekken leraars aan met een verhaal buiten het onderwijs

Nieuwe maatregelen maken het mogelijk dat personen uit andere sectoren dan het onderwijs, met sterke en geschikte competenties, de stap naar het onderwijs zetten. Dat doet CD&V bijvoorbeeld met flexibele leerroutes en opleidingstrajecten, het waarderen van elders verworven competenties en het voor langere periodes uitwisselen – in samenwerking met sectoren en bedrijven – van personeelsleden.

5.3. Verandering stimuleert

Onderwijs staat open voor de wereld en voor de snelle veranderingen die zich voordoen. We willen een brede vorming waarmaken waarin talen en cultuur, wetenschap en techniek, creativiteit en ondernemerschap, mens en samenleving, een plaats hebben. Naast de cognitieve ontwikkeling hebben ook de sociale, persoonlijke, artistieke, lichamelijke en morele ontwikkeling hun belang in het onderwijs. CD&V gaat voor breed leren: “*Learning to learn, learning to do, learning to live together and learning to be*”. Ons onderwijs van de toekomst is innovatie- en ontwikkelingsgericht. Jongeren leren hoe ze zich aanpassen aan nieuwe situaties en omgevingen en steeds evoluerende kennis.

We evalueren de eindtermen, toetsen ze aan de behoeften van de 21ste eeuw en geven scholen meer vrijheid voor het invullen van hun curriculum. We willen een brede vorming waarmaken waarin talen en cultuur, wetenschap en techniek, creativiteit en ondernemerschap, mens en samenleving, een plaats hebben. Naast de cognitieve ontwikkeling hebben ook de sociale, persoonlijke, artistieke, lichamelijke en morele ontwikkeling hun belang in het onderwijs.

Leren is een rode draad die van in de kindertijd tot ver in het beroepsleven doorloopt.

We stemmen de verschillende onderwijsniveaus beter op elkaar af en zorgen ook voor betere afstemming op de arbeidsmarkt. Ondernemingen worden aangemoedigd om materiaal ter beschikking te stellen van de leerlingen in en buiten de scholen waardoor ook stages zinvoller worden. In elke opleiding is werkplekleren aanwezig, bijvoorbeeld door alterne-

rend leren, stages, kennismakingen met beroepen in het kader van studiekeuze ... Overheid, sectoren en bedrijven hebben als opdracht om dit mee mogelijk te maken.

Om op alle opleidingsniveaus werkplekleren mogelijk te maken, in het hoger onderwijs en in beroepsopleidingen, wil CD&V:

- een erkennings- en ondersteuningsregeling voor ondernemingen;
- systemen van begeleiding van leerlingen en werkzoekenden op de werkplek;
- een duidelijke regiefunctie.

We stimuleren ondernemingszin en ondernemerschap, met een leerlijn van kleuter- tot hoger onderwijs en door partners van de school in de klas te halen om ondernemerschap te bevorderen, onder andere op die ogenblikken dat leerkrachten op bedrijfsstage zijn.

We verlagen de taaldrempel op school door een goede kennis van het Nederlands te verwezenlijken bij alle kinderen. Leerlingen van wie het Nederlands niet de gebruikelijke taal is, krijgen een aanvullend taalaanbod. Ouders met een andere thuistaal moedigen we aan om Nederlands te leren.

Het taalvoordeel dat we als Vlamingen traditioneel hebben, laten we niet verloren gaan. De kwaliteitslat voor het onderwijs in vreemde talen leggen we hoog. Minstens twee vreemde talen zijn in het secundair onderwijs vanzelfsprekend en in het basisonderwijs starten we CLIL-pilootprojecten. (*Content and Language Integrated Learning*)

We stimuleren samenwerkingsverbanden met andere scholen of organisaties in binnen- en buitenland om een grotere leerlingenmobiliteit mogelijk te maken. Ook stages in het buitenland, in het bijzonder voor leerlingen uit technische en arbeidsmarktgerichte studierichtingen, moet gestimuleerd worden. Via uitwisselingsprogramma's van *'native speakers'* krijgen ook leerkrachten meer mobiliteitskansen.

5.4. Engagement: voorwaarde voor sterk onderwijs

Iedere Vlaamse school is een warme en veilige plek die het leer- en leefproces stimuleert. Leerlingen krijgen kansen om competenties te verwerven in het deeltijds kunstonderwijs, door werkplekleren of door een engagement in het gemeenschapsleven. De brede school van morgen blijft verbonden met haar lokale en regionale omgeving, maar ook met Europa en de wereld.

De school van de toekomst kan rekenen op moderne infrastructuur en een goede didactische en ICT-uitrusting. We verbeteren en versoepelen de regelgeving voor een duurzame en toegankelijke schoolbouw. Gelet op de omvang van de noden en de beperkte middelen is één enkele wonderformule op het vlak van infrastructuur niet realistisch. Daarom voorzien we overheidsmiddelen en PPS-formules die ontspruiten uit de lokale realiteit. We willen de mogelijkheden verkennen van formules zoals de volkslening aan schoolbouw, de mogelijkheid van crowdfunding, de fiscale aftrek voor giften aan scholen ... Voor (nijverheids)technische en beroepsgerichte opleidingen in het secundair onderwijs voorzien we middelen voor didactische uitrusting.

In een brede school brengen we leer- en leefervaringen bij elkaar, in een omgeving die een brede ontwikkeling van iedere leerling bevordert. We betrekken anderstalige en sociaal zwakkere leerlingen zoveel mogelijk bij het vrijetijdsnetwerk waar ze hun talenten kunnen ontwikkelen en hun Nederlands kunnen oefenen.

Samen met de Vlaamse gemeenten en andere aanbieders laten we het deeltijds kunstonderwijs creativiteit en artistieke competenties ontwikkelen bij kinderen en (jong)volwassenen. We garanderen de nabijheid en toegankelijkheid en stimuleren een nauwe samenwerking met het leerplichtonderwijs en vrijetijdsactoren.

De evaluatie van het volwassenenonderwijs moet er in ieder geval toe leiden dat nog meer mensen toegang krijgen tot levenslang en levensbreed leren. We kiezen voor schaalvergroting en voor een harmonisering van de regelgeving die bijdraagt tot een hogere participatie en tot de kwaliteit van het volwassenenonderwijs en de basiseducatie.

5.5. Vertrouwen is de brandstof van de onderwijsmotor

CD&V geeft zijn vertrouwen aan en werkt samen met sterke school- en instellingbesturen, die autonomie hebben over en verantwoordelijkheid nemen voor de manier waarop ze onderwijs organiseren en aanbieden. Ze staan in voor het doeltreffend aanwenden van de beschikbare middelen en het optimaal inzetten van het personeel en leggen daar ten aanzien van de samenleving en de overheid verantwoording over af.

We laten de subsidiariteit ten volle spelen en geven de school terug aan de leerlingen, leerkrachten en de directie. We willen een deregulering, een sterke, niet verstikkende kwaliteitsbewaking en een daling van de administratieve werklast voor leerkrachten en directie. We bevestigen ons vertrouwen in besturen die verantwoordelijkheid opnemen voor ons onderwijs en zetten het constructief overleg voort, in het bijzonder met partners die een grote representativiteit hebben.

De evaluatie van de werkmiddelen van het basis- en secundair onderwijs leidt ertoe dat alle scholen over voldoende middelen beschikken om iedere leerling realiteitsbetrokken en rijk onderwijs te garanderen. Ook hier werken we het verschil weg tussen kleuter- en basisonderwijs.

We stimuleren in het basis- en secundair onderwijs een bestuurlijke schaalvergroting die schoolbesturen toelaat om de uitdagingen van de toekomst aan te gaan. Ook bij nieuwe bestuursmodellen garanderen we een sterke lokale inbedding van het openbare basisonderwijs.

06

BANENPACT
EN MODERN
SOCIAAL
OVERLEG

BOUWSTEEN 6 EEN BANENPACT EN EEN MODERN SOCIAAL OVERLEG

Het sociaal overleg heeft na de Tweede Wereldoorlog de basis gelegd voor een lange periode van economische bloei. Akkoorden vertrokken steeds van een afruil tussen het verhogen van de productiviteit, loonsverhogingen, arbeidsomstandigheden en een uitbouw van de sociale zekerheid. Voldoende groei was dus een essentiële component in dit model. Dat verklaart meteen waarom het overleg de voorbije jaren moeilijker loopt. De gemiddelde groei is gedaald van ruim meer dan 3% per jaar naar minder dan 1% nu. Het smeermiddel voor het overleg is opgebruikt.

De eerste les is dus dat groei belangrijk blijft. Zonder groei is sociale herverdeling veel moeilijker: wat de ene meer krijgt, krijgt de andere minder. Maar realisme is gepast: waar we vele decennia lang grote productiviteitsprongen hebben kunnen maken dankzij de integratie van betere technologieën en productieprocessen, moeten we nu zelf de technologische grenzen verleggen door innovatie. Ook het sociaal overleg moet de omslag maken naar de nieuwe realiteit van de innovatie- en kenniseconomie. Bovendien zorgt de vergrijzing van de bevolking voor extra druk op onze groeimogelijkheden. We kunnen er dus niet blindelings op vertrouwen dat we uit onze problemen zullen groeien.

Voor sommigen is het gebrek aan resultaten op het interprofessioneel niveau een argument om de essentie van het sociaal overleg in vraag te stellen en meer macht te leggen bij de politiek. Dat doet de talrijke akkoorden die wel nog bereikt worden grote oneer aan. Ook interprofessioneel zijn er nog altijd partners die hun verantwoordelijkheid nemen en akkoorden bereiken, zoals recent gebleken is in het dossier arbeiders-bedienden. De vraag is dus helemaal niet of we sociaal overleg nog belangrijk vinden. We zijn overtuigd dat maatregelen maar tot duurzaam resultaat kunnen leiden als ze breed gedragen zijn. Die gedragenheid kan enkel tot stand komen door permanent overleg met de sociale partners. Zij brengen expertise binnen in de besluitvorming. Problemen verdwijnen niet door er niet meer over te praten. Het komt er dus vooral op aan om een nieuw elan te geven aan het overleg.

De tweede les is daarom dat we ook het sociaal overleg onder een vergrootglas moeten leggen. Hoe kunnen we dit overleg zo veranderen dat het zijn ruimschoots bewezen meerwaarde behoudt? Dat is natuurlijk geen vraag voor de politiek alleen. We hebben nood aan een nieuw Sociaal Pact. Een pact tussen de overheden en de sociale partners. Een Sociaal Pact biedt een sterk antwoord op de uitdagingen voor ons sociaal model én leidt tot een meer efficiënt en effectief gebruik van budgetten.

Banenpact: werkzaamheidsgraad naar 76%

Om ons welvaartsniveau op peil te houden, moeten we meer dan ooit streven naar een situatie van volledige tewerkstelling. Dit kan door de werkzaamheidsgraad tegen 2020 naar 76% te brengen: meer mensen aan de slag in gemiddeld langere loopbanen en in meer werkbare jobs. Daarbij geldt een nieuw paradigma: bedrijven en overheid steunen af op een krimpend arbeidsaanbod. Dat is zeker het geval in Vlaanderen omdat de werkgelegenheidsgraad daar al hoger ligt, de werkloosheid lager is en de impact van de vergrijzing zich sneller zal laten voelen. Om ons doel te realiseren, willen we

met de sociale partners een ambitieus banenpact met vijf grote luiken samenstellen: opleiding, stages en werkervaring, strijd tegen de jeugdwerkloosheid, langere loopbanen en kansengroepen. CD&V ziet ook heil in een lokaal arbeidsmarktbeleid.

Opleiding en activering

Goed onderwijs is de basis voor sterke kansen op de arbeidsmarkt. Zie daarvoor de voorstellen in bouwsteen 5. Om te beantwoorden aan de soms onervulde

vraag naar technische kwalificaties in het bedrijfsleven moeten de waarde en het economisch rendement van opleidingen in het technisch en beroepsonderwijs worden beklemtoond; de harmonisering van de statuten arbeiders-bedienden draagt daartoe bij.

Ontslagpremies moeten een opstap naar ander werk betekenen. De premie moet verplicht gedeeltelijk naar opleiding gaan. Een ontslag is niet alleen een einde, maar vooral ook een nieuwe start. CD&V wil daarom een activerend ontslagrecht. Intussen is het recht op *outplacement* verbreed naar alle werknemers met een opzegvergoeding en zijn de opzegtermijnen in het kader van het eengemaakte statuut niet enkel geharmoniseerd, maar zijn ook de zeer lange opzegtermijnen ingekort. We versterken de begeleiding en opvolging van ontslagen werknemers.

We voeren een onmiddellijke begeleiding met kwalificatie- of werkplicht in voor wie ongekwalificeerd instroomt op de arbeidsmarkt. Wie ongeschoold op de arbeidsmarkt komt, moet in een stelsel stappen dat hem of haar leidt naar een gerichte opleiding of werkervaring laat opdoen om kansen op werk te maximaliseren, bijvoorbeeld in een stelsel van duaal leren en werken. Concrete en realistische doelstellingen met korte en intensieve trajecten moeten de inschakeling in de hand werken. Opleiding mag de zoektocht naar werk niet onderbreken.

Stages en werkervaring

Voor jongeren en voor werkzoekenden die nog een eind van de arbeidsmarkt af staan, is werkervaring een geschikt middel om competenties op te bouwen, vooral ook om in een praktijksituatie arbeidsattitudes te verwerven. De sectoren moeten bedrijven én onderwijs op dat vlak stimuleren. Bedrijven en werkzoekenden vinden vandaag onvoldoende hun weg. Voor het werkplekleren, vindt CD&V, is er nood aan een geïntegreerd beleid:

- we ontwikkelen de werkcomponent als een continuüm gaande van korte stages in onderwijs binnen de opleiding tot langdurige stages in onderwijs of in het tewerkstellingsbeleid. Voor de deelnemer aan de stage komt er een sokkel-statuuut naargelang de intensiteit van de werkcomponent;
- werkervaringsbedrijven staan in voor de stages en dragen bij tot de kwaliteit van de werkplekken. Ze worden ondersteund in functie van de intensiteit, de duur en doelgroep van de stage.

Een regisseur matcht de leerling met de werkzoekende en de concrete werkplek. Daarvoor ontwikkelen we één gemeenschappelijke databank met alle mogelijke stagevormen. Met de nieuwe bevoegdheden uit de 6de staatshervorming stellen we een geïntegreerd Vlaams opleidings- en vormingsaanbod samen.

CD&V wil een eenvormige attestering en internationale erkenning voor het herkennen, erkennen en valideren van verworven ervaring en competenties.

De tijd die vrijkomt door tijdelijke werkloosheid, vanaf een bepaalde duur, benutten we voor competentie-ontwikkeling. Bedrijven, de werknemer en de overheid nemen hun verantwoordelijkheid.

Van permanente vorming maken we ook voor minder gekwalificeerde en oudere werknemers de regel. Tegen de achtergrond van een in de toekomst krappere arbeidsmarkt moedigen we ondernemingen aan om hun opleidingsbeleid af te stemmen op de ontwikkeling van persoonlijk talent. Dank zij dit competentie management kunnen bedrijven zich beter verzekeren van de beschikbaarheid van menselijk kapitaal in een snel veranderende economie en krijgen mensen alle kansen om hun talent te ontplooiën.

Strijd tegen de jeugdwerkloosheid

De leertijd is een opleidingsvorm die CD&V wenst op te waarderen. Dat vereist afspraken over toeleiding en een duidelijk beleid voor het statuut alternerend leren. De overdracht van de bevoegdheid van het industrieel leerlingenwezen zal een hefboom zijn. We maken van het Leren en Werken een speerpunt in de strijd tegen de jongerenwerkloosheid.

De jeugdggarantie betekent een aanbod op maat van opleiding, baan of vorming binnen de vier maand na inschrijving voor alle -25-jarigen die al vier maand geen werk of opleiding meer hebben gehad. We willen sensibiliseren tegen overkwalificatie bij rekrutering, om zo jongeren met beperkte(re) kwalificaties alle kansen te geven. We willen jongeren die zonder diploma de school verlaten, activeren. De eerste stap is deze jongeren te detecteren. Dat kan door een koppeling van gegevens van onderwijs, de VDAB en sociale zekerheid. Daarna maken we afspraken om hen op te sporen en in te schakelen voor aangepaste trajecten, in het onderwijs of in de VDAB.

Het jobaanbod voor jongeren met beperkte kwalificaties bevorderen we door creatieve formules op ondernemingsniveau, bijvoorbeeld jobsplitsing waarbij sommige taken worden afgesplitst van het opdrachtenpakket van hogerschoolen en worden gebundeld.

In het kader van deeltijds leren en werken kan een meer resultaatgerichte financiering bijdragen aan de realisatie van de werkcomponent. Vandaag hebben te weinig leerlingen in het deeltijds onderwijs een baan.

Langere loopbanen mogelijk maken

Vervroegde uittrekking uit de arbeidsmarkt, via welk regime ook, ontmoedigen we. De federale regering heeft de leeftijdsvoorwaarde voor het vervroegd pensioen op 62 jaar gebracht. Ook het brugpensioen (nu: werkloosheid met bedrijfstoeslag) werd in belangrijke mate op die leeftijdsgrens afgestemd. Maar er bestaan nog altijd uitzonderingen. In de volgende legislatuur zou de absolute minimumleeftijd voor uittrekking, ongeacht het stelsel, 60 jaar moeten zijn. Dit komt neer op een gemiddelde verlenging van de loopbaan van die vervroegde uittrekkers met 2,5 jaar ten opzichte van de huidige situatie. Daarbij blijven we weliswaar rekening houden met de aard van tewerkstelling.

We voeren een genuanceerd debat over een betere spreiding van lonen doorheen de carrière. Loonvorming moet meer gebaseerd worden op productiviteit en competenties, minder op anciënniteit.

Rustpauzes doorheen de loopbaan zijn belangrijk om langer werken haalbaar te maken, maar die rustpauzes mogen niet leiden tot een inkorting van de effectief

gewerkte loopbaan. Er is ook nood aan een vereenvoudiging van de verlofstelsels. Het vormen van één statuut moet gepaard gaan met het wegwerken van het onderscheid tussen de hoogte van premies en de duurtijd ervan in privé-ondernemingen, in de social profit, en bij de publieke overheid.

De arbeids- en sociale zekerheidsvoorwaarden van de verschillende groepen moeten naar elkaar toe groeien. De niet-objectiveerbare verschillen laten we uitdoven. Dat sluit ook aan bij het beleid van de voorbije jaren. Zo werd bijvoorbeeld de pensioenberekening van ambtenaren al meer in lijn gebracht met die van werknemers en zelfstandigen, werden preferentiële pensioenregimes afgebouwd en is de sociale bescherming van zelfstandigen in grote mate gelijk getrokken met die van werknemers. Het wegwerken van verschillen zal de mobiliteit op de arbeidsmarkt vergroten, de ongelijkheid op de werkvloer wegwerken, de transparantie verhogen en een beter personeelsbeleid mogelijk maken. In een eerste fase moeten de resterende verschillen tussen arbeiders en bedienden (bijv. aanvullend pensioen) weg.

Flexibele arbeidsvormen zoals telewerken, vierdaagse werkweek zonder arbeidsduurvermindering, glijdende arbeidstijden ... willen we faciliteren.

Voor oudere werknemers komen er flexibele werkvormen die de combinatie werken en gezin vergemakkelijken. Veel (jonge) senioren staan mee in voor de opvang van kleinkinderen of voor de zorg voor hun ouders. De positie van oudere werknemers verbeteren we door meer leeftijdsgebonden arbeidsprocessen.

Kansengroepen

De verhoging van de werkgelegenheidsgraad zal een grotere insluiting vergen van groepen die op onze arbeidsmarkt ondervertegenwoordigd zijn: jongeren, vrouwen, 55-plussers, mensen van niet-Europese herkomst, mensen met een functionele beperking of chronische ziekte en mensen met beperkte kwalificatie. Met onderwijs en opleiding, de strijd tegen jongerenwerkloosheid en door langere loopbanen (zie hiervoor) wil CD&V de participatie van die kansengroepen al versterken. We maken een sprong voorwaarts in de verankering van welomschreven kansengroepen op de arbeidsmarkt door onder meer slimme streefcijfers te gebruiken. Deze cijfers worden aan de hand van concrete doelstellingen aangepast per sector en per regio. Dat vereist een constante monitoring om tijdig te kunnen bijsturen.

Overheden hebben een voorbeeldfunctie voor de tewerkstelling van kansengroepen. De Vlaamse overheid verwezenlijkt die met een geactualiseerd, realistisch streefcijfer voor personeelsleden uit etnisch-culturele minderheden. De federale overheid voert een nulmeting uit en maakt een actieplan voor een realistisch streefcijfer.

CD&V wil de arbeidsparticipatie van mannen en vrouwen versterken door nog meer betaalbare kinderopvang waardoor ouders hun professioneel en gezinsleven beter kunnen combineren.

We houden vast aan nultolerantie voor discriminatie bij de aanwerving en ondersteunen de ontwikkeling van diversiteitsplannen.

Een praktijkgerichte taalopleiding is er voor het gehele gezin. Ervaring opdoen op de werkplek, bemiddelingsdiensten die specifieke begeleiding aanbieden en de validatie van in het buitenland verworven competenties moeten toelaten dat we meer mensen van buitenlandse herkomst inschakelen.

Voor mensen met beperking of medico-psychologische problemen komen er trajecten in de zorg, welzijn en social profit.

Gemeentebesturen en stadsbesturen geven de sociale economie een volwaardige plaats in het lokale beleid en bieden nieuwe kansen door sociale clausules te integreren in hun aankoopbeleid en lokale behoeften van inwoners te verbinden met het aanbod van de sociale economie.

Lokaal arbeidsmarktbeleid

Het lokale niveau is belangrijk voor de arbeidsmarkt en voor werkgelegenheid. De uitdagingen verschillen sterk voor jeugdwerkloosheid, volgens vacatures, bedrijven en sectoren, het netwerk van actoren ...

Maatwerk is noodzakelijk om lokaal de strategische doelstellingen van de verschillende spelers af te stemmen op een doeltreffend arbeidsmarktbeleid. CD&V wil strategische partnerschappen op lokaal niveau, zowel tussen de VDAB en de centrumsteden maar ook met de grotere gemeenten en met clusters van gemeenten. Het is belangrijk dat we de inbreng van de verschillende partners, in het bijzonder de rol van de VDAB, de stad of gemeente en het OCMW, definiëren in functie van de gemeenschappelijke doelstellingen.

CD&V wil volgende accenten leggen:

- Met de overheveling van de bevoegdheid van art. 60 en art. 61 in het kader van de 6de staatshervorming moeten VDAB en OCMW's afspraken maken over de arbeidsmarktbegeleiding van leefloners. Het doel is om meer leefloners te activeren voor de arbeidsmarkt en hiervoor aangepaste trajecten samen te stellen die rekening houden met de complexe achterstandssituaties. We gaan uit van de regietaak van de OCMW's voor het welzijnsluit en de taak van de VDAB voor de arbeidsmarktbegeleiding;
- Met de nieuwe Vlaamse bevoegdheid voor de PWA's en het bestaande decreet over de lokale diensteneconomie kunnen we de lokale sociale economie versterken. CD&V wil een passend dienstenaanbod ontwikkelen dat ook tewerkstellingsmogelijkheden oplevert voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt;
- Lokaal wil CD&V sterke partnerschappen voor de activering van jonge schoolverlaters, in het bijzonder de jongeren die zonder diploma de school verlaten. Het lokale bestuur of de groep van lokale besturen moet afspraken maken met de VDAB, met de scholen, welzijnsactoren en bedrijven.

Met de lokale besturen willen we nagaan hoe het Gesco-systeem kan bijdragen aan een doelgroepenbeleid en op termijn kan opgaan in een activeringsbeleid. Dat impliceert ook afspraken over de regularisering van Gesco's in lokale besturen.

Vlaams sociaal overleg

CD&V wenst dat Vlaamse CAO's veralgemeend ingang vinden. CAO's die het resultaat zijn van overleg tussen vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers in het Vlaamse Gewest, moeten algemeen bindend verklaard worden door de federale minister van Werk. Op die manier kan bijvoorbeeld in Vlaanderen een afruil tot stand komen tussen een lagere personenbelasting in ruil voor een lagere groei van de brutolonen.

Voor CD&V is een sterke betrokkenheid van de sociale partners bij het arbeidsmarkt-, het economisch en het sociaal beleid erg belangrijk, zowel op federaal vlak als op Vlaams niveau.

Het is duidelijk dat een aantal evoluties o.a. met betrekking tot de zorg- en welzijnssector een evaluatie van de betrokkenheid van de sociale partners in Vlaanderen nodig maken.

- Sommige actoren maken voortaan deel uit van de Vlaamse intersectorale onderhandelingen in de welzijns- en zorgsector die ook met de Vlaamse overheid gevoerd moeten worden. Actoren die tot op heden niet in die onderhandelingen betrokken waren. Dat zijn onder meer de werkgevers en werknemers in de residentiële ouderenzorg, maar ook de nieuwe leden van het Paritair comite 331 voor de kinderopvang;
- Daartegenover staat dat de sociale partners die nu de SERV vormen niet helemaal representatief zijn voor de sociale partners uit de welzijns- en zorgsector terwijl deze sectoren ondertussen een substantieel deel van de economie uitmaken;
- Daarnaast is er de duidelijke verwachting van de SERV-partners dat ze betrokken worden bij het beheer van die sectoren die voor de staatshervorming ressorteerden onder de federale sociale zekerheid en waarvan de financiering na de staatshervorming gebeurt door de gewesten en gemeenschappen. Een dergelijke vraag naar (mede)beheer veronderstelt ook – zoals dat op federaal niveau in de sociale zekerheid het geval is via de financiering van de sociale zekerheid – een responsabilisering van de betrokken actoren.
- Daar staat tegenover dat de Vlaamse overheid in de visie van CD&V op de Vlaamse sociale bescherming in Vlaanderen – namelijk mensen versterken – en vanuit de nood aan een zeer dynamisch regionaal economisch beleid; – onverkort de federale bevoegdheden – ook verwachtingen heeft voor het sociaal overleg in de ondernemingen in het Vlaamse Gewest. Dat overleg gaat over thema's zoals de combinatie werk en gezin en zorg, de aansluiting van opleiding en onderwijs op de noden van de ondernemingen, de relatie van de loonsonderhandelingen en de financiële toegankelijkheid van zorg en over de manier waarop in Vlaanderen de fiscale lasten op arbeid evolueren. CD&V vindt de betrokkenheid van de sociale partners bij de Vlaamse sociale bescherming daarom belangrijk voor het creëren van het nodige draagvlak.

Voor deze evoluties en hoe de sociale partners en de Vlaamse overheid ze omzetten in nieuwe verhoudingen en beheersstructuren moet er volgens CD&V een Vlaams sociaal pact komen.

07

NIEUWE
SOCIALE
BESCHERMING

BOUWSTEEN 7 NIEUWE SOCIALE BESCHERMING

7.1. Dankzij de staatshervorming bereiken we een samenhangend, transparant zorgbeleid en een sociale bescherming op maat van de Vlaming

Een samenleving verlegt haar bedding, meandert, verkleurt, verlegt stenen. Ze is onop- houdelijk in beweging, genereert nieuwe noden en andere bezorgdheden. De snelheid waarmee ze verandert is hoger dan ooit en blijft versnellen. Een aantal fenomenen ma- ken, in Vlaanderen en elders, dat de nood aan zorg en ondersteuning toeneemt en dat nog jaren zal blijven doen. Mensen worden ouder. Gaandeweg zijn er verhoudingsgewijs meer ouderen. Daardoor zijn er ook meer chronische ziekten. Twee vaststellingen grij- pen op elkaar in. Mensen zijn geneigd meer bezorgd te zijn om zichzelf dan om anderen. De samenleving 'individualiseert'. Haar sociale weefsel verdunt, is broos en niet meer vanzelfsprekend. De tweede vaststelling is dat we verschuiven van acute zorg naar meer chronische zorg en van residentiële zorg naar ambulante zorg, zorg aan huis, zorg door professionele zorgverstrekkers én van zogenaamde mantelzorgers, mensen in het soci- ale netwerk van de mens die zorg nodig heeft. De samenleving evolueert naar een nieuw evenwicht. In die beweging bouwen we in Vlaanderen sociale garanties in die bestaans- zekerheid vermijden en zorgnood lenigen.

Na de 6de staatshervorming beslist Vlaanderen voortaan zelf over revalidatie, geestelijke gezondheidszorg, ouderenzorg, preventie en eerstelijnszorg, over tegemoetkomingen in hulp aan bejaarden, mobiliteitshulpmiddelen en kinderbijslag. Dit maakt een samenhan- gend, transparant zorgbeleid en een sociale bescherming op maat van de Vlaming moge- lijk. Dan nog is een goede samenwerking met het federale niveau van groot belang voor het welslagen van geïntegreerde zorg.

De federale sociale zekerheid en de Vlaamse Sociale Bescherming vullen elkaar aan. Ook op federaal niveau is de 6de staatshervorming een aanzet voor vernieuwing: hoe kunnen we anders en beter werken?

Onze sociale bescherming kent voortaan twee onderdelen: de federale sociale zekerheid en de Vlaamse Sociale Bescherming

De Vlaamse Sociale Bescherming (VSB)

De VSB bevat onderdelen van het huidige welzijnsbeleid en nieuwe onderdelen. Ze is erop gericht mensen te versterken zodat zij zo goed mogelijk kunnen deelnemen aan onze samenleving.

De VSB heeft twee luiken: een luik gezin met gezinsondersteunende maatregelen en een luik zorg voor mensen die door omstandigheden tijdens hun leven geconfronteerd worden met een zorgbehoefte.

De VSB bestaat uit een universele Vlaamse Volksverzekering. Ze bevat tegemoetkomingen, persoonlijke bijdragen voor diensten aan het gezin, in welzijn en zorg. De Vlaamse Volksverzekering is gekoppeld aan een flankerend welzijnsbeleid. Aansluiting bij de Vlaamse Volksverzekering is in Vlaanderen verplicht en opent rechten, waaronder bijvoorbeeld het recht op een inkomensgerelateerde ouderbijdrage voor kinderopvang die daarvoor erkend is, recht op een tussenkomst in de zorgkosten voor verblijf in een erkend woonzorgcentrum, recht op persoonsvolgende financiering van handicapspecifieke ondersteuning, recht op kinderbijslag... Bij de toekenning van aanvullende corrigerende rechten (bij-

voorbeeld toeslagen bij de kinderbijslag, toegang tot inkomensgerelateerde thuiszorg, de maximumfactuur ...) nemen we de objectief bepaalde zorgnood, de gezinssamenstelling en het gezinsinkomen in rekening.

De Brusselaars moeten er zoveel mogelijk voor kunnen kiezen om toe te treden tot de VSB.

De VSB wordt gefinancierd met algemene middelen en een premie van alle inwoners. Deze forfaitaire premie zal rekening houden met het inkomen. De huidige financiering van de diensten en tegemoetkomingen in de VSB is toegewezen aan de Vlaamse Volksverzekering. Er is een aanpassing van de premie nodig om het verzekeringskarakter van de VSB te behouden. Deze aanpassing mag de lasten voor gezinnen niet verhogen. Dat betekent dat andere lasten, bijvoorbeeld het Vlaamse aandeel in de personenbelasting, moeten afnemen naarmate de premie hoger uitkomt. De premie is uitsluitend bedoeld voor sociale bescherming. We zetten de middelen zo efficiënt mogelijk in.

Vlaamse sociale bescherming (Vlaanderen+Brussel)	
Tegemoetkomingen Zorg	Gezinsondersteuning
<ul style="list-style-type: none"> De zorgverzekering Tegemoetkoming hulp aan bejaarden (THAB) Persoonsgerichte financieringen: residentiële ouderenzorg en personen met een handicap Revalidatie Hulpmiddelen Eigen bijdrageregeling thuiszorg, geestelijke gezondheidszorg en maximumfactuur Dienstencheques zorg	<ul style="list-style-type: none"> Kinderbijslag Studietoelagen Inkomensgerelateerde kinderopvang Dienstencheques

De federale sociale zekerheid

De federale sociale zekerheid verschaft arbeidsvervangende inkomens aan wie omwille van arbeidsongeschiktheid, leeftijd of werkloosheid geen arbeidsinkomen kan verwerven. Ook de niet-arbeidsgebonden tegemoetkomingen, in het kader van de sociale bijstand, blijven een federale bevoegdheid.

Daarnaast blijft het grootste deel van de vergoeding van ziektekosten in de federale ziekteverzekering.

De verplichte en solidair uit algemene middelen gefinancierde ziektekostenverzekering moet, rekening houdend met de economische haalbaarheid, een antwoord bieden op geobjectiveerde medische zorgnoden.

Federale sociale zekerheid		
Arbeidsgebonden risico's	Sociale bijstand	De terugbetaling van medische verzorging
<ul style="list-style-type: none"> Werkloosheid Arbeidsongeschiktheid Pensioen	<ul style="list-style-type: none"> Leefloon Inkomensvervangende tegemoetkoming integratietegemoetkoming	

7.2. Een vernieuwd zorg- en gezinsbeleid

7.2.1. Gemeenschappelijke uitgangspunten voor een vernieuwd zorg- en gezinsbeleid

Wat volgt, zijn voor CD&V de gemeenschappelijke uitgangspunten voor het federale en Vlaamse zorg- en gezinsbeleid.

Vermaatschappelijking van de zorg

Vooreerst: wat betekent 'vermaatschappelijking van de zorg'? Het begrip is overgekomen uit Nederland, waar het de evolutie naar een geestelijke gezondheidszorg in de samenleving beschreef. Vandaag staat vermaatschappelijking voor de hele evolutie die welzijn en zorg in Vlaanderen inspireert. Vermaatschappelijking van de zorg verwijst naar de verschuiving in de zorg van geïnstitutionaliseerde zorg naast de samenleving, naar de op autonomie

en integratie van de zorgvrager gericht te zorgverstrekking in de samenleving door zowel professionelen als mensen uit het sociale netwerk van de zorgvrager. Vermaatschappelijking van de zorg betekent dus desinstitutionalisering ten voordele van *community care*, *empowerment*, kracht- en contextgericht werken, vraagsturing en respijtzorg.

Om deze vermaatschappelijking van de zorg te verwezenlijken, moeten alle beleidsniveaus samenwerken. Het federale niveau moet evolueren naar minder opnames in de psychiatrie en meer psychiatrische ondersteuning aan huis door mobiele teams. Op Vlaams niveau krijgt de vermaatschappelijking onder andere vorm in de ouderenzorg, in de preventieve gezinsondersteuning, de jeugdzorg en de sector personen met een handicap. Dat veronderstelt een aangepaste regelgeving en onderling compatibele finan-

cieringsmodellen. Er is ook voldoende aanbod nodig van ondersteunende thuiszorg en we behoren het uitbreidingsbeleid voort te zetten.

De zorgvrager en zijn sociaal netwerk centraal

CD&V heeft een doorwrochte visie op integrale zorg. Ons uitgangspunt voor de manier waarop wij met zorg wensen om te gaan, is zeer duidelijk: de zorgvrager beslist. We helpen hem zijn behoefte aan zorg goed in te schatten en te benoemen, en finaal bepaalt hij zelf hoe hij zijn zorg en ondersteuning organiseert. Het welzijns- en zorgbeleid moeten, vinden wij, uitgaan van de noden van de zorgvrager. Het moet gericht zijn op het versterken van de zorgvrager. De zorgvrager heeft de regie over zijn eigen leven. Er is bijzondere aandacht nodig voor mensen in lagere sociale klassen

Dit leidt er toe dat zorgverlening is ingebed in het vertrouwde sociale netwerk van de zorgvrager. Die zorgverlening verloopt getrapd. De zelfzorg staat daar het dichtste bij. Wat volgt, zijn mantelzorg en wijk- en buurtzorg, vervolgens professi-

onele eerstelijnszorg en gespecialiseerde zorg en ondersteuning. Professionele zorg moet het sociaal netwerk en de eigen kracht van mensen aanvullen en ondersteunen. De trappen zijn geen schotten, integendeel, ze sluiten naadloos op elkaar aan, kunnen elkaar vervolledigen en leveren uiteindelijk een continuüm van zorgverlening op. We kiezen er wél voor in eerste instantie de meest laagdrempelige zorgvormen te ondersteunen, die zorg die het nauwst aanleunt bij de thuis van de zorgvrager. Getrapte zorg veronderstelt dat hulpverleners in de verschillende zorgvormen vlot kunnen en willen samenwerken. De overheid kan daarbij helpen door de regelgeving eenvoudig en beperkt te houden. We versterken wie aanwezig is in de buurt van mensen met tijdelijke of langdurige zorgbehoeften. We moeten ook alternatieven uitbouwen om langdurige opnames in een ziekenhuis te vermijden.

Mensen die zorg op zich nemen voor hun familie, vrienden, burens (de mantelzorgers) en vrijwilligers moeten zich meer dan nu het geval is ondersteund en gewaardeerd weten. Dat kan door:

- een welomschreven doelgroep onder welbepaalde voorwaarden een zorggarantie te bieden, zodat zij zich geen zorgen hoeft te maken over het moment waarop de zorg haar draagkracht overstijgt of waarop zij er niet meer is;
- te investeren in tijdelijke opvangmogelijkheden om mantelzorgers op adem te laten komen (respijtzorg);
- het aanbieden van informatie, vorming en psychosociale ondersteuning;
- een hoger jaarplafond voor onkostenvergoedingen voor vrijwilligerswerk in de welzijns- en gezondheidszorg, in het bijzonder voor oppashulp;
- een statuut voor mantelzorgers.

Keuze voor integrale zorg en samenwerking

De afbouw van de schotten in de gezondheids- en welzijnszorg en een regelluw kader zorgen voor meer samenwerking tussen verschillende zorgvormen en voor meer continuïteit van zorg. Die weg is al ingeslagen op verschillende terreinen: voor de integrale jeugdhulp, de samenwerking tussen thuiszorg en de ondersteuning van personen met een handicap en de samenwerking tussen wonen en welzijn. Maar er zijn nog andere belangrijke barrières en hindernissen: de zorg voor personen met een handicap en de

geestelijke gezondheidszorg zijn heel erg verschillend georganiseerd en gefinancierd. Dat geldt ook voor de residentiële ouderenzorg en andere residentiële zorgvormen.

Ook de samenwerking en afstemming tussen welzijn, zorg en justitie beschouwen we als een prioriteit. De overheveling van de justitiehuisen, het jeugdsanctierecht en de federale detentiecentra opent de mogelijkheid van een geïntegreerde aanpak.

Een verdere evolutie naar vormen van persoonsvolgende financiering en overlegstructuren op verschillende niveaus (micro-, meso- en macro-) zal de integrale zorg bevorderen. Een eerste stap is de uitvoering van het decreet op de persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap en het basisondersteuningsbudget.

Maar ook de geografische afstemming kan deze ambitie helpen realiseren. De huidige zorgverlening is geografisch sterk verschillend uitgebouwd, waardoor zorgverleners vertegenwoordigd zijn in verschillende netwerkstructuren. Het zorgregiodecreet brengt op basis van eenduidige geografische spreiding afstemming tussen de werkgebieden van het zorgoverleg en de kringwerkingen van de zorgberoepen zodat overlappingen en witte vlekken verdwijnen.

Dankzij de nieuwe bevoegdheidsverdeling na de staatshervorming kunnen we nu eenvoudiger structuren ontwikkelen en de bestaande Vlaamse concepten en de door de federale ziekteverzekering gefinancierde systemen integreren.

Waar mogelijk zorgen we voor één infoloket, zodat mensen met een zorgnood meteen en zonder zoektocht weten waar ze terecht kunnen.

Zorg moet toegankelijk, kwaliteitsvol en betaalbaar zijn.

Zowel voor de organisatie van federale gezondheidszorg als voor de VSB zijn toegankelijkheid, kwaliteit en betaalbaarheid cruciale uitgangspunten.

De groei van de welzijns- en zorguitgaven moet gebaseerd zijn op objectieve inschattingen van de evoluties op het gebied van vergrijzing en de huidige noden. De stijgende nood aan zorg voor gezinnen, ouderen, personen met een handicap, in kinderarmoede en kinderopvang moet een antwoord krijgen. Met behulp van een meerjarenbegroting en beheersovereenkomsten houden we het zorgstelsel binnen maatschappelijk wenselijke en budgettaire houdbare bandbreedtes. Noodzakelijke besparingen in de overheidsbudgetten mogen geen afbreuk doen aan het warme Vlaanderen dat voor CD&V de norm is.

Het uitgangspunt is een solidair zorgsysteem voor alle lagen en groepen van de bevolking. Een solidaire gezondheidszorg betekent dat wie gezond is, bijdraagt voor wie ziek is en dat wie het financieel beter heeft, bijdraagt voor wie het moeilijk heeft. Het wil ook zeggen dat commerciële drijfveren in de (gezondheids)zorg niet de bovenhand mogen halen.

De toegang tot zorg moet worden verleend op basis van een (geobjectiveerde) behoefte en niet op basis van de financiële mogelijkheden van de patiënt. We moeten vermijden dat er een aparte zorg ontstaat voor kansarmen of dat er significante kwaliteitsverschillen optreden in de aangeboden zorg voor welgestelden en voor anderen.

We streven naar een optimale zorgkwaliteit. Kwaliteitsbewaking is een gedeelde verantwoordelijkheid van de patiënt, de zorgaanbieders, de overheid en van ziekenfondsen en zorgkassen.

Kwaliteitsindicatoren maken kwaliteit zichtbaar. Daarom wil CD&V kwaliteitssnormen en indicatoren voor de federaal en Vlaams gefinancierde zorgaanbieders. Zelfcontrole en systemen van accreditatie door de sector zelf moeten deel uitmaken van dit kwaliteitsdenken.

Patiënten hebben recht op toegankelijke informatie over de kwaliteit van de gezondheidszorg. Meer transparantie over de kwaliteit van zorg bevordert *'patient*

empowerment'; versterkt de individuele verantwoordelijkheid, autonomie en het aandeel van de patiënt in het eigen zorgproces.

Voor een kwaliteitsvolle zorg en toegang tot zorg op basis van geobjectiveerde behoefte is het essentieel dat bestaande inschalingsinstrumenten zo snel mogelijk op elkaar worden afgestemd en dat ze uitmonden in een uniforme en transversale indicatiestelling. Zo moeten mensen niet telkens opnieuw hun zorgbehoefte laten beoordelen alvorens recht te hebben op zorg of een tegemoetkoming.

Efficiënte en veilige gegevensdeling zijn essentieel voor kwaliteitsvolle zorg. Daarmee zijn we al van start gegaan. De patiënt krijgt inzicht in zijn medisch dossier waardoor hij zelf de regie van zijn zorg kan voeren.

De afstemming en samenwerking tussen de actoren op het terrein wordt erdoor vergemakkelijkt.

Om de continuïteit van de zorg te garanderen is samenwerking over bevoegdheidsniveaus heen onontbeerlijk. De uitwerking van een instrument van inschaling van zorgnoden (zoals BELRAI), en het delen van medische gegevens voor preventie en behandeling, vereisen de gecoördineerde medewerking van federale en Vlaamse beleidsverantwoordelijken. Dat zien we al gebeuren in bijvoorbeeld gegevensdelingssystemen als Vitalink en *e-health*.

Verschuiving van acute naar chronische zorg

De verschuiving van acute naar chronische zorg betekent dat ook de prioriteiten op vlak van financiering verschuiven en vereist een andere organisatie van de zorg. Dat houdt in:

- dat we evolueren van acute reactieve naar proactieve en geplande zorg en van een ziektegericht medisch model naar een behoeftegericht multidisciplinair model,
- dat we thuiszorg en zorgvormen buiten de muren van het ziekenhuis of het woonzorgcentrum uitbreiden. Samen met de patiënt en de mantelzorger stellen we een gepersonaliseerd zorgplan op. Zorgverleners en zorgaanbieders delen gegevens over zorgnood en er komt een aangepaste financiering die de samenwerking van verschillende zorgactoren ondersteunt. Dit laatste veronderstelt dat we de financieringsinstrumenten aanpassen.

Investeren in zorginnovatie

Zorginnovatie biedt kansen op vernieuwende zorg waarmee we het hoofd kunnen bieden aan de uitdagingen van de toekomst. Zorginnovatie moet elk aspect van zorg ten goede komen. Er is de zorgorganisatorische innovatie die gaat over onder andere de inzet en planning van personeel en over nieuwe zorgvormen. Er is de technologische innovatie die zich afspeelt in ICT, voor geneesmiddelen en technologische hulpmiddelen.

Zorginnovatie moet patiëntgericht en betrouwbaar zijn. De patiënt/bewoner moet een berekenbaar voordeel hebben bij innovatie. Het beleid moet de noodzakelijke randvoorwaarden creëren om innovatie op het terrein mogelijk te maken. Bestaande initiatieven zoals Flanders Care zetten we graag voort.

Voorkomen is beter dan genezen. Preventie krijgt de bovenhand

Meer investeren in preventie en in gezondheidspromotie levert meer fysisch en psychisch welbevinden op. Door ziekten te voorkomen of tijdig op te sporen en complicaties te vermijden, vermijden we grotere kosten later in het leven. Meer preventie veronderstelt een wetenschappelijk onderbouwd preventiebeleid. De

financiering van het Vlaamse preventiebeleid moet evolueren van projectmatig naar structureel en moet gebaseerd zijn op gezondheidsdoelstellingen.

De bestaande gezondheidsdoelstellingen voeding en beweging, vaccinatie, middelengebruik, suïcidepreventie, kankerscreening en ongevalpreventie wil CD&V nog uitbreiden. In preventieprotocollen met de federale overheid komen de afspraken over de financiering van prestaties in de ziekteverzekering die bijdragen aan het preventiebeleid in de deelstaten.

Uitgangspunten voor het luik 'gezin'

We willen een levenslang integraal Vlaams gezinsbeleid voor alle gezinnen. De overheid neemt de rol van ouders/opvoedingsverantwoordelijken niet over, maar versterkt hun draagkracht. CD&V vraagt dat ook de samenleving verantwoordelijkheid opneemt. De draagkracht van gezinnen versterken doet CD&V door gezinnen te ondersteunen doorheen alle levensfasen, met maatregelen die hen in staat stellen om arbeid, zorg en gezin te combineren met hulp en ondersteuning door gezinsvervangende opvoedingsre-

laties. We stemmen het ondersteuningsbeleid beter af op de wijzigende gezinsvormen, met bijzondere aandacht voor eenoudergezinnen.

De ondersteuning voor gezinnen mag niet louter tot doel hebben mensen een menswaardig bestaan te geven, maar moet mensen ook stimuleren om deel te nemen aan de samenleving.

Om een vermaatschappelijking van de zorg te verwezenlijken, moeten alle beleidsniveaus samenwerken. Federaal moeten we evolueren naar minder opnames in de psychiatrie en meer psychiatrische ondersteuning thuis door mobiele teams. De vermaatschappelijking vindt plaats in alle sectoren. De geestelijke gezondheidszorg schakelt van residentiële naar ambulante zorg volgens, bijvoorbeeld, art. 107. Er komt meer thuiszorg in de ouderenzorg en er zijn netwerken nodig rond personen met een handicap. Dat alles veronderstelt een aangepaste regelgeving en financieringsmodellen die onderling sporen en elkaar versterken.

7.2.2. De onderdelen van de Vlaamse Sociale Bescherming

De Vlaamse Sociale Bescherming is een onderdeel van het Vlaamse welzijns-, gezins- en gezondheidsbeleid. De onderdelen van de Vlaamse Sociale Bescherming staan niet op zich. Er zijn raakvlakken met andere beleidsdomeinen, zowel in als buiten de Vlaamse Sociale Bescherming.

Zorg

De Vlaamse Volksverzekering verzekert risico's op langdurige zorg en zorgbehoevendheid. De zorgkassen voeren ze uit.

We investeren in een psychologische functie in de eerstelijnszorg om vroegtijdige detectie van psychische problemen mogelijk te maken. Zo vermijden we een verergering van de problemen en bereiken we een juistere doorverwijzing en een vermindering van de belasting van de tweede lijn. In zorgtrajecten en zorgpanden betalen we de behandeling door klinisch psychologen, psychotherapeuten en orthopedagogen terug.

Voor personen met een handicap zetten we door met de persoonsvolgende financiering. Een basistegemoetkoming gekoppeld aan de erkenning van de persoon met een handicap en zijn geobjectiveerde

ondersteuningsnood vullen we aan met een tegemoetkoming voor niet-rechtstreeks toegankelijke zorg en ondersteuning. Het persoonsvolgend budget voor niet-rechtstreeks toegankelijke hulpverlening zal gebaseerd zijn op de nog overblijvende ondersteuningsnood, nadat we andere beschikbare ondersteuningsbronnen in het natuurlijke en sociale netwerk en in de reguliere zorg in rekening hebben gebracht. De zorgvrager kan met dit objectief bepaald zorgbudget (in de vorm van een voucher en/of cash) kiezen welke zorgvormen hij wenst te gebruiken.

Voortgaande op de ervaringen met persoonsvolgende financiering voor personen met een handicap zetten we pilootprojecten op voor persoonsvolgende financiering in andere sectoren, waaronder de ouderenzorg. In de residentiële ouderenzorg vergoeden we de zorgkost persoonsvolgend uit de VSB, waardoor we de betaalbaarheid en de toegang tot de residentiële zorg garanderen.

In de ouderenzorg versoepelen we het aanbod, stimuleren we de samenwerking van verschillende zorgaanbieders en brengen we het aanbod in lijn met geobjectiveerde noden. De aanpak van CD&V berust op een totaalvisie met betrekking tot zorg voor mensen met beperkingen.

De tegemoetkoming voor hulp aan bejaarden en de zorgverzekering brengen we samen in het digitaal zorgverzekeringsplatform voor de uitwisseling van gegevens.

Met ons ouderenbeleid streven we een maximale inclusie van ouderen in onze samenleving na. Het beleid is gericht op gezond ouder worden.

De jeugdhulp hebben we vereenvoudigd en één gemaakt waardoor ze toegankelijker is geworden. Integrale jeugdhulp investeert in hulp zo dicht mogelijk bij

het gezin. Een intensere samenwerking tussen actoren brengt een vraaggestuurde jeugdhulp met zich mee. Voor de meest kwetsbare groepen, zoals jonge kinderen in zeer problematische leefsituaties en jongeren met een zeer complexe problematiek, moeten we het aanbod uitbreiden, met voorrang voor de doelgroep kleine kinderen en meisjes. Voor jonge kinderen kiezen we voor pleegzorg als de eerste te overwegen keuze. We stemmen de herstelgerichte, welzijnsgerichte en justitiële maatregelen voor minderjarigen die een misdrijf pleegden, beter op elkaar af.

Na de inkantelling van de 6de staatshervorming wordt de investeringsmechaniek via het Vlaams Agentschap voor Persoonsgebonden aangelegenheden verbreed tot de volledige financiering van ziekenhuisinfrastructuur. Sommige zorgvormen, waaronder woonzorgcentra, zullen in de toekomst met een investeringstoelage in de werkmiddelen gefinancierd worden. In de sector personen met een handicap geven we voorrang aan infrastructuur voor zware zorgnoden en de herconditionering van bestaande infrastructuur in functie van privacy.

CD&V ontwikkelt een woonbeleid voor zorgdoelgroepen. Uit de bestaande projecten wonen-welzijn komt een visie voort over de samenwerking tussen welzijn en sociale huisvesting. Voorts stimuleren we initiatieven voor de bouw van aangepaste huisvesting en alternatieve woonvormen voor zorgdoelgroepen, meestal in combinatie met een garantie op zorg.

Van de hergroepering van het revalidatieaanbod op gemeenschapsniveau maken we gebruik om dit aanbod beter af te stemmen op de noden. Aangezien revalidatie vaak deel uitmaakt van een zorgtraject, houdt deze hervorming rekening

met het Vlaamse en federale zorgaanbod. We brengen ook een leeftijdsonafhankelijk (mobiliteits)hulpmiddelenbeleid tot stand.

Gezinsbeleid

Een geïntegreerd gezinsbeleid betekent dat alle gezinsondersteunende instrumenten (kinderopvang, kinderbijslag, gezinszorg, dienstencheques, studietoelagen, preventieve gezinsondersteuning) op elkaar zijn afgestemd.

De inkomensgerelateerde bijdrages van ouders in de kinderopvang, de dienstencheques, de studietoelagen en de kinderbijslag worden verzekerd door de VSB.

De kinderbijslag maakt deel uit van een gezinsbeleid met begeleidende maatregelen voor preventieve gezinsondersteuning, inkomensgerelateerde kinderopvang en gezinszorg. Kinderbijslag wordt uitgevoerd door erkende kinderbijslagkassen en beoogt de kosten voor de opvoeding van kinderen gedeeltelijk te financieren. Investeren in de opvoeding van kinderen is investeren in de samenleving van morgen. Studietoelagen zijn een aanvulling op de kinderbijslag gericht op het financieel toegankelijk maken van alle vormen van onderwijs en zijn dus een belangrijk onderdeel van het gezinsbeleid. Kinderbijslag is een recht van het kind. Daarom krijgt elk kind dezelfde basisbijslag die enkel kan variëren volgens leeftijd. Deze basiskinderbijslag kan worden aangevuld met een sociale toeslag, rekening houdend met de reële inkomenssituatie van het gezin waarin het kind opgroeit.

Voor kinderen met een handicap compenseren we gedeeltelijk de meerkosten die de opvoeding van deze kinderen met zich meebrengt.

Kinderopvang is een basisvoorziening voor gezinnen. Het is een dienstverlening aan gezinnen met een economische, pedagogische en sociale functie. Kinderopvang is een belangrijk element in het arbeidsmarktbeleid en in het omgaan met maatschappelijke veranderingen. CD&V wil de ondervertegenwoordiging van kansengroepen wegwerken.

Dit betekent dat er voor elk kind en elk gezin de garantie is dat kinderopvang een kwaliteitsvolle dienstverlening is, die betaalbaar is en rechtstreeks toegankelijk is voor elk kind en dit zonder enig onderscheid. De kinderopvang wordt in

de Vlaamse Gemeenschap uitgebreid met als doel aan alle gezinnen die behoefte hebben aan kinderopvang binnen een redelijke termijn en op een redelijke afstand van hun woning een kwaliteitsvolle en betaalbare opvangplaats aan te bieden. CD&V geeft voorrang aan regio's met een tekort aan kinderopvang. De Vlaamse Gemeenschap beoogt tegen 2016 een aanbod te zullen hebben opgebouwd voor minstens de helft van de

kinderen jonger dan drie jaar en vanaf 2020 voor alle gezinnen die kinderopvang wensen. We voeren het decreet kinderopvang dus verder uit.

Samen met de lokale besturen, de sectoren welzijn, onderwijs, jeugd en sport stellen we een regelgeving samen die de buitenschoolse kinderopvang versterkt en duurzaam maakt. De overgedragen FCUD-middelen blijven beschikbaar voor projecten van buitenschoolse opvang, flexibele opvang, urgentieopvang en de opvang van zieke kinderen.

Lokale loketten moeten de toegankelijkheid van kinderopvangvoorzieningen bevorderen voor alle gezinnen.

Gezinnen die tijdelijk nood hebben aan ondersteuning naar aanleiding van een bevalling, ziekte van de moeder of andere relevante redenen, moeten een beroep kunnen doen op betaalbare gezinszorg.

Het Huis van het Kind wordt dé lokale informatie- en ondersteuningsplaats voor alle gezinnen. Daar zijn de consultatiebureaus en vindt de opvoedingsondersteuning plaats.

Waar we rechten aan inkomen koppelen, houden we rekening met de financiële draagkracht van gezinnen en met hun aantal kinderen. Partners, verwanten en zij die een gezamenlijke huishouding voeren, dragen samen en solidair, de lasten die deze levensgemeenschap of dit huishouden met zich meebrengt.

Inkomensgerelateerde rechten zullen gebaseerd zijn op één heldere uniforme definitie van inkomen. Voor verschillende rechten kunnen er verschillende plafonds zijn. CD&V wil rechten zoveel mogelijk automatisch laten toekennen.

De dienstencheques zullen ook in de toekomst, behalve een instrument voor de tewerkstelling van laaggeschoolden, een onontbeerlijk instrument blijven voor de ondersteuning van (jonge) gezinnen en senioren. De toenemende populariteit van het systeem doet de uitgaven toenemen. CD&V wil vermijden dat die evolutie de dienstencheque de das omdoet.

7.2.3. Federale ziekteverzekering: kosten beheersen

De verschuiving van de focus van acute naar chronische zorg, de toenemende nood aan een multidisciplinaire benadering en behandeling van ziekten, de keuze voor geïntegreerde kwaliteitszorg, het aanmoedigen van *patient empowerment*, vraagt andere prioriteiten voor de financiering.

We komen in de eerste plaats tussen voor bewezen zorg (*evidence based*), medisch noodzakelijke en kosteneffectieve zorg, die gezondheidswinst oplevert.

Innovatie en kwaliteitsdenken zijn hier van groot belang. We evalueren systematisch de therapeutische en economische meerwaarde van nieuwe medische praktijken (diagnose, behandeling, preventie,...) en technologische hulpmiddelen.

We beheersen de kosten voor gezondheidszorg door maatregelen te nemen die zowel een impact hebben op de prijs (bijvoorbeeld prijs-volume contracten voor geneesmiddelen en hulpmiddelen, de aanbesteding voor terugbetaalbaar medisch materiaal, de uitbreiding van de forfaits en de referentietrugbetaling, medische honoraria) als op het volume (bijvoorbeeld sensibilisering over het voorschrijfprijsprofiel, het ter beschikking stellen van eenheidsdosissen, een betere beheersing van de hoeveelheid geleverde zorg). Zorgverleners en patiënten zijn elk verantwoordelijk voor uitgaven in

de gezondheidszorg. Ook ziekenfondsen moeten meer instrumenten krijgen om in het kader van hun financiële verantwoordelijkheid, via overleg en financiële incentives, betere resultaten te bereiken.

De financiering verschuift van prestatie-financiering naar een meer aan pathologie gerelateerde financiering in functie van de gestelde diagnose en het daarbij horende behandelingstraject.

CD&V kiest voor een aangepaste ziekenhuisorganisatie en -financiering. In de acute ziekenhuizen zal zich in de komende jaren een dubbele transformatie voordoen. Vooreerst zullen medische kennis en technologie aanleiding geven tot sub- en superspecialisatie. Ziekenhuizen zullen netwerken moeten vormen en taken onder elkaar verdelen. Concentratie van expertise, apparatuur en financiële middelen voor superspecialistische diagnoses en behandelingen zal noodzakelijk zijn om kwaliteitsvolle zorg betaalbaar te houden. Ten tweede zal zich een evolutie voordoen van acute naar chronische zorg. Hier is de nabijheid van eerstelijnszorg, ouderenzorg en regionale ziekenhuiszorg essentieel voor de (ouder wordende) patiënt. Samenwerking zal de kwaliteit van deze verschuiving bepalen. De middelen zullen we moeten herverdelen in functie van de nieuwe situatie.

Een gelijkaardige evolutie doet zich voor in de geestelijke gezondheidszorg waar meer middelen worden ingezet om cliënten te helpen weer deel te gaan uitmaken van de samenleving.

Zorgaanbieders die buiten het ziekenhuis een zorgaanbod hebben, zoals privéklinieken, moeten voldoen aan dezelfde kwaliteitsnormen en zich in-

schrijven in een aantal collectieve opdrachten en taakafspraken die de continuïteit en de beschikbaarheid van zorg regionaal garanderen.

Het voorschrijven van geneesmiddelen moet gebeuren op basis van *evidence based* richtlijnen met ruimte voor afwijkingen. De terugbetaling van geneesmiddelen moet, vindt CD&V, meer rekening houden met de reële therapeutische meerwaarde ervan. We herzien de voorschrijfprofielen 'goedkoop voorschrijven' van de artsen.

De planning van het medisch aanbod moet vertrekken van een duidelijke visie op de organisatie van onze gezondheidszorg: wat is het takenpakket van de huisarts, hoe werken we grijze zones weg in verpleegkundige/zorgkundige handelingen, hoe maken we de keuze voor referentiecentra voor specifieke aandoeningen ... ?

We moeten kunnen beschikken over een up-to-date kadaster van gezondheidsberoepen – ook op Vlaams niveau – dat ons zicht geeft op het bestaande medische aanbod. Op basis van deze oefening kunnen we het medisch aanbod beter plannen en bijsturen en dus aanhoudend het vereiste aantal artsen en deelspecialiteiten garanderen. Met instrumenten zoals een instroombeperking voor medische studies, een herijking van sommige aspecten van de nomenclatuur met een betere waardering van intellectuele prestaties, het garanderen van een voldoende aanbod kwaliteitsvolle stageplaatsen willen we de aantrekkelijkheid van – vooral knelpuntdisciplines in – medische beroepen vergroten.

De patiënt moet vooraf weten wat de zorg die hij krijgt, kost. Hij moet duidelijker dan vandaag zicht krijgen op de tarieven van artsen voor consultaties. Voor een ziekenhuisopname moet de pati-

ënt de kostprijs van de opname kennen. Ziekenfondsen, ziekenhuizen en artsen moeten dat samen bewerkstelligen. Ziekenhuisfacturen moeten transparant en overzichtelijk zijn en tijdig aan de patiënt worden bezorgd.

7.2.4. Convergentie behouden tussen het Vlaamse en federale niveau op vlak van zorg

Zorg en welzijn hangen niet van één beleidsniveau af. Zowel het Europese, het federale, het regionale als het lokale niveau hebben hier een verantwoordelijkheid.

Opdat er in het zorgaanbod geen hiaten of een overaanbod zouden ontstaan, zijn er samenwerkingsakkoorden nodig tussen de federale overheid en de deelstaten. Het Instituut voor de Toekomst, waar de verschillende bevoegde ministers met elkaar in overleg zullen treden, moet bijdragen tot een coherent en duurzaam gezondheidsbeleid.

Ook het overlegmodel, met partners die voor een groot deel op beide bevoegdheidsdomeinen actief zijn, biedt kansen om vanuit een globale visie zorg te organiseren.

7.2.5. Een vernieuwd beheer van de sociale bescherming

De beheersstructuur van de VSB moet de verschillende actoren in één overlegmodel samenbrengen en ze responsabiliseren. Er zijn eenvormige financieringsmodellen nodig, eenvormige en transparante bijdragesystemen en efficiëntie in de uitvoering. CD&V is voorstander van een systeem van medebeheer en beleidsruimte voor alle betrokken actoren die mee financiële verantwoordelijkheid willen dragen. Met beheersovereenkomsten/samenwerkingsover-

eenkomsten tussen de politieke overheid en de actoren moet de visie van de Vlaamse regering en het parlement op zorg en welzijn met minstens een perspectief van een legislatuur, worden omgezet in concrete maatregelen.

Een dialoog met de sector vereist dat ook op Vlaams niveau de zorgberoepen en de zorgaanbieders vertegenwoordigd zijn in een overleg- en beheersstructuur. Er moet ook een rechtstreekse inbreng zijn van de gebruikersorganisaties.

7.3. Werkloosheid: zo kort mogelijk

De periode van werkloosheid moet zo kort mogelijk zijn. Niet door de uitkering te beperken in de tijd, maar door een goede opvolging en begeleiding. In een ideale wereld heeft iedereen een baan. Een baan is de beste garantie op een duurzame sociale zekerheid. Het verhogen van de werkzaamheidsgraad is en blijft het meest efficiënte antwoord op de uitdaging van de vergrijzing.

Ons uitgangspunt is dat iedereen die 'op arbeidsleeftijd is' beschikbaar moet zijn voor de arbeidsmarkt én dat iedereen kans moet maken op een kwaliteitsvolle baan. Om die reden willen we af van mechanismen van vervroegde uittreding. Als een vervroegde uittreding onvermijdelijk is, willen we ze gepaard laten gaan met de plicht om beschikbaar te blijven voor de arbeidsmarkt en aan activering. De controle op de beschikbaarheid, nu op 55 jaar vastgesteld, brengen we geleidelijk naar 60 jaar. Ook de VDAB trekt de leeftijd voor systematische opvolging op naar 60 jaar. CD&V wil de controle van de beschikbaarheid en sanctionering onderbrengen in een apart (provinciaal) orgaan van de VDAB.

De federale regering voerde al een sterkere degressiviteit door van de werkloosheidsuitkering en een beperking in de tijd van de wachtuitkering voor schoolverlaters – een omvorming tot een inschakelingsvergoeding. Beide maatregelen stimuleren werklozen nadrukkelijk om werk te zoeken. CD&V wil nu vooral opvolging, begeleiding op maat en waar nodig sanctionering.

Natuurlijk houden we rekening met de mogelijkheden van mensen. Maar ook wie niet mee kan, mogen we niet laten verzanden in werkloosheid. Voor wie op de arbeidsmarkt niet meteen een werkplek vindt, ontwikkelen we de W² (welzijn-werk) methodiek en de sociale economie. Een aangepast statuut met begeleiding op maat zorgt ervoor dat wie onmogelijk nog op de arbeidsmarkt terecht kan, toch een zinvolle activiteit kan uitoefenen. Zinvol werk is immers veel meer dan een economische activiteit.

Op het vlak van arbeidsongeschiktheid en invaliditeit maken we (deeltijds) werk haalbaarder. Nu is het vaak kiezen tussen werken (en geen uitkering krijgen) of helemaal niet werken. We doen onderzoek naar een tussenliggende vorm van definitieve gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid. Mensen die een vervangingsinkomen hebben, of die alleen in staat zijn om deeltijds te werken, willen we stimuleren om deel te nemen aan herscholing in plaats van ze te straffen met het wegnemen van hun (gedeeltelijke) uitkering.

Veel chronische zieken kennen een fluctuerend ziekteverloop. Voor hen willen we een vlottere overgang tussen volledige en gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid en werkhervatting.

Door de focus te verschuiven van de uitkering naar maximale kansen op kwaliteitsvol werk behalen we verschillende doelstellingen tegelijkertijd. Door de werkzaamheidsgraad te verhogen, dragen we bij tot een duurzame sociale zekerheid. We versterken zo ook het menselijk kapitaal dat onze bedrijven nodig hebben en we versterken de mensen zelf doordat ze een zinvolle activiteit en toegang tot een sociaal netwerk krijgen.

7.4. Pensioenen: aantal gewerkte jaren i.p.v. leeftijd

Door de daling van het geboortecijfer en de toenemende levensverwachting, verandert de samenstelling van de bevolking en komen er in verhouding meer oudere (vergrijzing) en minder beroepsactieve mensen (ontgroening) bij. Door de stijgende levensverwachting zijn er bovendien steeds meer 80-plussers (verwitting). Een steeds groter wordende groep mensen maakt aanspraak op het wettelijk pensioen. Tegelijk zien we dat een pensioen niet altijd beschermt tegen armoede: het armoederisico bij de 65+'ers (20,2%) ligt hoger dan bij de leeftijdsgroep onder de 65 jaar (14,4%). In de voorbije jaren waren de gerichte verhogingen van de minima een belangrijke stap vooruit. Maar er is meer nodig. Vaak is een laag pensioen het gevolg van een korte of onvolle-

dige loopbaan. Gemiddeld langere loopbanen verbeteren de financiële houdbaarheid van het systeem en de individuele welvaart van de gepensioneerde.

We kiezen uitdrukkelijk voor een pensioenloopbaan, meer dan voor een pensioenleeftijd. Daarmee beklemtonen we dat een pensioen in eerste instantie gebaseerd is op de bijdragen die gebeurden tijdens de actieve loopbaan. Wat telt is het aantal jaren dat iemand werkt en bijdraagt. We willen streven naar volledige carrières van 45 loopbaanjaren. We behouden de wettelijke pensioenleeftijd van 65 jaar als het moment waarop desgewenst rechten geopend kunnen worden, maar dit mag geen drempel zijn voor wie langer aan de slag wil blijven.

Een pensioenhervorming is maar één manier om langere loopbanen te bereiken. Ook de arbeidsmarkt moeten we hervormen, door bijvoorbeeld lagere loonkosten te laten gelden voor oudere werknemers, en de beschikbaarheid van vorming.

Gelijkstellingen in de pensioenopbouw helpen ook om langere effectieve loopbanen te bereiken. We willen wél de periodes van werkonderbreking in het kader van de combinatie van zorg en werk vrijwaren. Daarbuiten is meer selectiviteit nodig.

Het mogelijk maken van langere loopbanen vereist dat we de verschillen tussen de stelsels voor pensioenberekening evalueren. Die zijn vaak een rem op de arbeidsmobiliteit en dus op langere loopbanen. De (niet objectieve) verschillen tussen de stelsels (werknemer, zelfstandige, ambtenaar) worden daarom gaandeweg kleiner gemaakt en de negatieve gevolgen van een gemengde loopbaan op de pensioenrechten werken we weg.

We versterken het verzekeringsprincipe: werken moet per definitie een beter pensioen opleveren dan niet werken. Wie voldoende gewerkt heeft, moet voor een volledige loopbaan recht hebben op ten minste een minimumpensioen dat hoger ligt dan de inkomensgarantie voor ouderen (IGO). Ook de verlenging van de loopbaan naar aanleiding van de gestegen levensverwachting draagt bij tot een sterkere band tussen arbeidsprestatie en pensioen. Om het risico op armoede te voorkomen laten we de minima, door middel van een welvaarts koppeling, mee evolueren met de levensduurte. De tweede pijler wordt een volwaardige aanvulling op de eerste pijler, waarbij uitkering in de vorm van rente wordt aangemoedigd.

We verwezenlijken meer transparantie. Iedereen moet regisseur worden van zijn eigen loopbaan en geïnformeerde keuzes kunnen maken. Met een carrièreplanningssysteem (CPS) moet het mogelijk zijn om te allen tijde zicht te hebben op de impact van deeltijds werken, tijdskrediet, enzovoort op de pensioenopbouw. Loopbaankeuzes hebben vaak ingrijpende gevolgen voor het pensioen. Mensen moeten ze dus kunnen maken op basis van heel heldere, toegankelijke en duidelijke informatie en met de hulp van professionele helpdesks.

Voor de opbouw van pensioenrechten moeten we oog hebben voor nieuwe samenlevingsvormen. De opgebouwde wettelijke en aanvullende pensioenrechten moeten bij echtscheiding of ontbinding van het wettelijk samenwonen gelijk worden verdeeld onder de partners.

We willen het risico op armoede verkleinen. Dit betekent dat elke gepensioneerde een levensstandaard heeft boven de Europese armoededrempel. Ook wie al een tijdje met pensioen is, mag niet in armoede eindigen.

7.5. Strijd tegen de armoede: drempels wegnemen

In een welvarende regio als Vlaanderen valt armoede niet te tolereren. Het is iets om te bestrijden en dat is wat CD&V zo krachtig mogelijk doet. Zeker, armoede bestrijden heeft met geld of meer geld te maken, maar ook met het wegnemen van drempels, zodat mensen kunnen deelnemen aan de samenleving. We geven mensen die in armoede leven een stem en we luisteren naar wat ze zeggen en naar hoe zij het zien.

Zeker, sociale uitkeringen zijn belangrijk om mensen uit de armoede te houden. Armoede is heel vaak het gevolg van een plotse breuk in de familiale situatie, op het werk, of van ziekte of handicap. Met een uitkering komen ze door een moeilijke tijd heen. CD&V houdt daarom vast aan de volledige toekenning van de budgetten in de welvaartsenveloppen. Maar met uitkeringen alleen keren we de kar niet. Mensen kunnen er afhankelijk van worden en dat is niet de bedoeling. We organiseren beter onze sociale bescherming zodat ze een springplank wordt naar een beter leven. Er zijn mensen voor wie ook dat geen optie is. De sociale bescherming is er voor hen op gericht dat ze een menswaardig leven kunnen leiden.

Gezinnen met kinderen die in armoede opgroeien, verdienen aparte aandacht. Als je geboren wordt in een gezin dat in armoede leeft, dreig je je hele verdere leven te leiden onder een ongelijkheid van kansen: geen passende opleiding, geen goede job en een slechtere gezondheid. Het kan anders, we kunnen

die vicieuze cirkel doorbreken: met aangepaste methodieken in het onderwijs, de kinderopvang, trajecten naar een job en meer lokale actie. We weten dat dit een beleid vereist dat beleidsniveaus – en domeinen overstijgt.

7.6. Sociale fraude bestrijden

CD&V wil voldoende ondersteuning van de sociale inspectiediensten, zodat zij hun doelstellingen voor controles in fraudegevoelige sectoren kunnen behalen.

CD&V wil de strijd aanhouden tegen sociale dumping zodat werkgevers niemand nog tewerk stellen zonder respect voor het arbeids- en socialezekerheidsrecht. Zo gaan we ook deloyale concurrentie ten aanzien van bonafide bedrijven tegen.

CD&V kiest de weg van *datamining* en de kruising van gegevens tussen de inspectiediensten, de socialezekerheidsinstellingen, de fiscale administratie, de Kruispuntbank van Ondernemingen en derde instanties. Op die manier willen we dubbel gebruik van sociale uitkeringen of oneigenlijke cumuls van een uitkering met een loon onmogelijk maken.

08

INVESTEREN IN
KWALITATIEVE &
DUURZAME
LEEFOMGEVING

BOUWSTEEN 8 INVESTEREN IN KWALITATIEVE EN DUURZAME LEEFOMGEVING

Wanneer we mensen willen aanzetten om mee te bouwen aan een welvarende samenleving, dan moeten we er voor zorgen dat ze ook kunnen wonen, werken en zich ontspannen in een kwaliteitsvolle leefomgeving. We investeren in een gezond leefmilieu onder het motto 'verstandig groen'. Het luchtkwaliteitsplan, het klimaatbeleidsplan en materialenbeleid zijn voorbeelden van hoe ecologie en economie communicerende vaten zijn. De resultaten zijn er: de lucht- en waterkwaliteit zijn de voorbije tien jaar fel verbeterd en we halen de Kyotonorm. Nooit waren er in bos en natuur zoveel recreatiemogelijkheden.

We moeten talrijke functies met elkaar verzoenen: wonen, werken, cultuur, ontspannen, landbouw en natuur. Vlaanderen is te klein om het op te delen in aparte ruimte waar we al die functies kunnen beleven. Waar het kan, combineren we dus functies. Dat doen we zowel in de stad als op het platteland. Beide hebben hun specifieke pluspunten en uitdagingen. Beide verdienen een beleid op maat. Voor CD&V is het platteland geen restgebied!

De communicatie over en weer met de 4de bouwsteen – investeren in slimme netwerken van energie, mobiliteit en informatie – is een voorwaarde voor succesvolle vooruitgang. Investerings in hernieuwbare energie, in vlotte en veilige mobiliteit en in de vrije toegankelijkheid van overheidsinformatie zijn de fundamenteën van een kwaliteitsvolle leefomgeving.

In dit sociaal-economisch plan benadrukken we vier investeringen in leefomgeving:

- betaalbaar en kwaliteitsvol wonen;
- bloeiende handel;
- toerisme en horeca;
- infrastructuur voor sport, cultuur en jeugd.

8.1. Betaalbaar wonen en nieuwe woonvormen

CD&V ijvert voor betaalbaar en kwaliteitsvol wonen in eigen streek en wil het grondwettelijk recht op een betaalbare woning verwezenlijken tegen 2020. Wanneer we dit willen doen, zullen we, gezien de schaarste aan nog beschikbare ruimte, ook nieuwe woonvormen moeten ontwikkelen. Betaalbaar en slim wonen is dus de boodschap.

Ons belangrijkste streven is kwaliteitsvolle eigendomsverwerving. De overheveling van de woonbonus na de 6de staatshervorming biedt een uitgelezen kans op een integraal Vlaams woonbeleid. De Vlaamse woonbonus is hét instrument voor de ondersteuning van eigendomsverwerving. CD&V zegt duidelijk dat er ook voor nieuwbouw een woonbonus zal zijn. De nadruk ligt wel op de aankoop van een woning en op renovatie, daarin meegerekend afbraak en heropbouw.

CD&V gaat voor een harmoniseringsoefening voor sociale leningen. Op die manier wil CD&V zorgen voor het rechtszeker, kwaliteitsvol en efficiënt verstrekken van sociale leningen voor iedereen die er behoefte aan heeft.

Alle subsidies voor energiebesparende investeringen in gebouwen zullen we samenvoegen in één vereenvoudigd en krachtig premiestelsel: het energie+pakket. Het is een premie op maat naargelang de doelgroep: huishoudens, verenigingslokalen, voorlopers en sociale doelgroepen. De fiscale aftrek voor dakisolatie, de renovatiepremie en de verbeteringspremie gaan er mee in op. Eandis of Infrax worden het unieke loket voor elke premieaanvraag.

Alleen de energiegebonden werken van de huidige renovatie- en verbeteringspremies gaan over naar het energie+pakket waarbij gecombineerde energiebesparingsmaatregelen extra worden gestimuleerd. De premies voor niet-energiegebonden renovatiewerken vervallen. We veralgemenen het verlaagd btw-tarief voor herbouw na sloop naar alle gemeenten.

Op het vlak van ruimte voor wonen wenst CD&V duurzaam en zuinig om te springen met de beperkte ruimte in Vlaanderen. Kleine inbreidingsprojecten passen in die ambitie. Het zijn compacte woongelegenheden die een kwaliteitsvolle ruimtelijke beleving toelaten. Nieuwe ruimte innemen, kan alleen nabij de bebouwde kern zodat de aantasting van open ruimte beperkt blijft en de nabijheid van werk, diensten en kernen als een slimme verweving van functies duurzaam wonen oplevert en het aantal verplaatsingen beperkt. De beperkte ruimte waarover we in Vlaanderen beschikken en de evoluties in bevolking en gezinssamenstelling zijn een stimulans voor samen-wonen of *co-housing*. Samen met organisaties die *co-housing* promoten onderzoeken we hoe we vlot *co-housing*-projecten kunnen verwezenlijken. Dat kan onder meer door in elke provincie voorbeeldprojecten te ontwikkelen.

Mensen blijven vaak graag in de omgeving wonen die ze kennen. Ze hebben daar hun eigen sociale netwerken, zijn er geïntegreerd, kennen het dienstenaanbod en de mensen. Wij willen dat wonen in eigen streek ondersteunen want in een aantal regio's in Vlaanderen is de druk op de woningmarkt groot als gevolg van migraties (in de rand rond Brussel, aan de kust, aan grenzen met Nederland of Frankrijk).

Daarnaast zijn voor CD&V sociale huur- en koopwoningen woonvormen die beschikbaar moeten zijn. De objectieven voor sociale huur, sociale koop en sociale kavels die werden vastgelegd in 2009 en waaraan in de voorbije legislatuur hard is gewerkt, wil CD&V onverkort uitvoeren. Zo kunnen we de wachtlijsten voor sociale woningen verkleinen. De instrumenten die het Grondwettelijk Hof heeft vernietigd, herbekijken we in functie van onze objectieven.

Sociale verhuurkantoren moeten betaalbare en kwaliteitsvolle huurwoningen bouwen. De sterk uitgebreide huurpremie moet op het huidige peil gehouden worden. Hij biedt garanties op kwaliteitsvol huren.

8.2. Bloeiende handel in het hart van de gemeente

Ondernemerschap in de kleinhandel, horeca en lokale diensten en vrije beroepen hebben een onmisbare rol in het economische weefsel van Vlaanderen: ze creëren jobs en bepalen de sfeer en de aantrekkelijkheid van een stad of gemeente. Teloorgang van de handel geeft vaak aanleiding tot een verloedering van de buurt. Helaas neemt de leegstand toe, onder meer als gevolg van slechte bereikbaarheid, parkeerproblemen, een toename van de onlinehandel, een evolutie naar grotere vloeroppervlaktes, de daling van het aantal zelfstandige kleinhandelaars maar bovenal ook door een uitwaaiing van inwoners naar de periferie. De totale winkelvloeroppervlakte groeit veel sneller dan de bestedingen van de consument. Lokale besturen moeten daarom hun woonkernen attractiever maken én zorgvuldig de wenselijkheid inschatten van bijkomende winkelloppervlakten erbuiten.

We maken maximaal gebruik van de nieuwe bevoegdheid betreffende handelsvestigingen in de 6de staatshervorming. De Vlaamse Regering heeft lokale besturen al ondersteund met verschillende projecten. Meer dan 800 gevels zijn gerenoveerd, 600 handelaars kregen een individuele begeleiding voor online handel en recent werden nog 90 projecten van lokale besturen ondersteund voor de versterking van woonkernen. Daarnaast is een Kennisnetwerk Detailhandel opgericht dat data aanreikt voor lokale bestuurders (zoals de koopstromen, alle

handelsgegevens met oppervlaktes en evoluties van de leegstand ...) en hen zo de argumenten en ambities van projectontwikkelaars laat duiden en objectiveren. We zullen lokale besturen blijven stimuleren om hun handelskern te beheren zoals een shoppingcentrum.

Het krachtigste instrument voor kernversterking is de ruimtelijke ordening en de maximale integratie van de socio-economische vergunning daarin.

De overlast door vrachtverkeer pakken we aan via het PIEK-project en stedelijke distributiecentra. We laten laden en lossen toe buiten de spitsmomenten en maximaal vanop centrale verdeelplaatsen. De beleving gebeurt met stillere voertuigen en met geluids-arm laad- en losmaterieel.

8.3. Aantrekkelijke horeca en toerisme

De toeristische sector is in heel Europa een groei-economie die ook in moeilijke tijden presteert. We werken voort aan een volwaardige toeristische productontwikkeling voor de Kust, de Kunststeden en de Vlaamse Regio's. We doen dat in samenwerking met de private sector en met bijzondere aandacht voor strategische planning, productontwikkeling, marketing, communicatie en distributie.

Voor het toeristische en horecabeleid zijn dit de prioriteiten van CD&V:

- toerisme in eigen streek door kwaliteitsvolle wandelnetwerken en fietsknooppunten;
- promotie van Vlaamse toeristische attracties en congretoerisme in binnenland en buitenland. De economische meerwaarde van toerisme kan zeker nog vergroot worden door betrokkenheid van lokale ondernemingen bij het toeristische en citymarketingverhaal;
- brandveilige logies;
- sociaal toerisme en gezinstoerisme, door het opwaarderen van familiehotels en kwaliteitsvolle campings;
- boerderijtoerisme.

De horeca zit in het DNA van de Vlaming en is verweven met ons sociaal leven. De horeca is een bron van tewerkstelling en tegelijkertijd van ontspanning en sociale netwerking. CD&V wil de Vlaamse café- en eetcultuur volop blijven ondersteunen, zowel het volkscafé als het sterrenrestaurant.

Dat de horeca voort moet 'verwitten', staat buiten kijf. De invoering van de geregistreerde kassa met fiscale controlemodule ('*blackbox*') blijft daarom nuttig. Maar dit mag niet ten koste zijn van de diversiteit van het aanbod in de horeca. We voorzien een toepassingsperiode van de geregistreerde kassa tot 1 januari 2016 zodat horeca-uitbaters zich kunnen aanpassen aan het nieuwe systeem. We nemen aanvullende maatregelen zodat ondernemingen 'wit' én rendabel kunnen zijn. Daarom wil CD&V:

- de lasten op arbeid verlagen
- de overuren van vast personeel in de horeca forfaitiseren. We zorgden er al voor dat de sociale bijdragen voor Gelegenheidsarbeid voortaan berekend worden op basis van een nieuw uurforfait van 7,5 euro. De werknemer kan 50 dagen per jaar in dit statuut werken en de werkgevers mogen dit systeem maximum 100 dagen per kalenderjaar toepassen. Fiscaal wordt het inkomen uit Gelegenheidsarbeid afzonderlijk belast aan een tarief van 33%. CD&V wil een stap verder gaan door op de overuren van het vaste personeel dezelfde fiscale en sociale regeling toe te passen als van het Gelegenheidspersoneel. Bovenop de 38 uren wordt men als het ware Gelegenheidspersoneel in de eigen zaak. Alleen zo worden overuren betaalbaar en kunnen we er in slagen ze te 'verwitten';
- Studentendarbeid van 50 dagen omvormen in 100 halve dagen zodat er meer flexibiliteit is in de berekening;
- het ondernemerschap sterker maken door de vestigingswetgeving voor horeca-ondernemingen. De sector krijgt nu al middelen van het Agentschap Ondernemen om met opleiding te investeren in faillissementspreventie. Dat zetten we voort;
- In samenspraak met de VVSG en de ondernemersorganisaties de opmaak en uitwisseling van de horecabeleidsplannen van de gemeenten verder stimuleren. Gemeenten moeten daarin nagaan wat de meerwaarde is van taksen als terrassentaks, bewegwijzeringstaks ....;
- Het actieplan voor energiezuinige horeca dat het Agentschap Ondernemen met de sector heeft opgemaakt, in 2014 uitrollen in de hele sector. Energie-efficiëntie is niet alleen klimaatvriendelijk, maar in de eerste plaats ook kostenverlagend.

8.4. Investeren in kwaliteitsvolle infrastructuur voor Cultuur, Sport en Jeugd

CD&V wil verenigingen of professionelen de ruimte en de kans geven om mooie dingen uit de grond stampen. Laat creativiteit van onderuit groeien, stimuleer innovatie en waardeer traditie. De overheid moet daarbij wel het initiatief nemen voor investeringen in cultuur, jeugd en sport. In het kader van dit sociaal-economisch plan hebben we het enkel over het luik infrastructuur. In het tweede luik van ons verkiezingsprogramma maken we duidelijk hoe dit past in onze globale visie op cultuur-, sport-, en jeugdbeleid.

In vele gevallen zijn de lokale besturen de ideale trekker van investeringen. Zij kunnen de lokale noden het best inschatten. We stimuleren volop de samenwerking tussen gemeenten. Dat laat toe dat we de ruimte en de financiële middelen zo optimaal mogelijk inzetten.

De Vlaamse regering heeft deze legislatuur een inhaalbeweging verwezenlijkt voor cultuur, sport- en jeugdinfrastructuur. Denken we maar aan volgende mooie verwezenlijkingen:

- Cultuur: KMSKA, Kazerne Dossin, de fusie tussen de Vlaamse Opera en het Ballet van Vlaanderen om samen op een meer krachtvolle manier te kunnen investeren, de realisaties met ondersteuning van het Fonds voor Culturele Investerings, zoals de bibliotheek op de Waalse Krook;
- Sport: de talrijke geslaagde PPS-projecten voor multifunctionele sportvelden, kunstgrasvelden, sporthallen en zwembaden;
- Jeugdverblijfsinfrastructuur via Toerisme Vlaanderen, waarvan een deel via PPS in verschillende gemeenten.

We willen de komende jaren de investeringsinspanning in cultuur, sport en jeugd voortzetten.

- Jeugd: ondersteuning van de bouw en het onderhoud van lokale jeugdverenigingen en centra voor jeugdtoerisme. De kwaliteit en de veiligheid van de jeugdlokale blijft een moeilijk punt. De lokale besturen hebben hier een prominente verantwoordelijkheid;
- Sport: topsport, maar ook 'sport voor allen'. We leggen de nadruk op multifunctionele projecten en op zwembaden. Zwembaden zijn belangrijk omdat we er vele doelen tegelijk mee realiseren: zorgen dat leerlingen de eindtermen halen in het onderwijs, democratische ontspanningsmogelijkheid bieden aan verschillende doelgroepen. Zowel jongeren, senioren, families met kinderen als personen met een handicap kunnen genieten van zwemmen. Andere sporten zijn doorgaans minder vlot toegankelijk;
- Cultuur: we stimuleren de bouw van moderne gebouwen, met aandacht voor duurzaamheid, ecologie en architectuur. Multifunctioneel gebruik staat voorop, waardoor we ook vlotter tot haalbare projecten van cofinanciering met verschillende partners kunnen komen. We investeren in culturele centra en stimuleren de samenwerking tussen verschillende centra. Niet elke gemeente heeft nood aan een cultuurtempel. Bovendien hebben we oog voor kleinschalige infrastructuur voor lokale verenigingen en kleinere ensembles. In het lokaal cultuurbeleid is de aandacht en ondersteuning voor de vrijwilligers en verenigingen sterker verankerd dan ooit voordien.

HET MOMENTUM GRIJPEN

CD&V gelooft in haar kracht. Wij zijn ervan overtuigd dat Vlaanderen op een kruispunt staat. Een industrieel zei onlangs tijdens een 'On Tour'-bezoek: *"Wij hopen nu maar dat wat er in deze legislatuur is bereikt, niet gefnuikt wordt, want nu is er de opportuniteit van een matuur beleid in een matuur Vlaanderen."*

CD&V heeft in het verleden al vaak moeilijke maar juiste keuzes gemaakt: haar toppers hebben zich gegooid, ze hebben niet gewacht. Wachten zit niet in het DNA van de partij, ondernemen en besturen wel. Ze hebben gekozen voor overleg, ze hebben de crisis de ergste wapens uit handen geslagen, ze hebben bovenop voor Vlaanderen en Brussel de meest indrukwekkende staatshervorming ooit verkregen.

De Copernicaanse omwenteling is een feit. Het zwaartepunt ligt nu bij de deelstaten. We moeten nu de nieuwe sociaal-economische hefboomen grijpen om economische groei én sociale vooruitgang te realiseren. Het sociaal-economisch plan van CD&V is duidelijk, duurzaam en doelgericht. Het is becijferd. Het is realistisch in de cijfers, en ook in de mensen die het moeten uitvoeren. Met CD&V is het uitvoeren van een sociaal-economisch plan geen avontuur. Het is een verbintenis waar u op kunt rekenen. Het is wat de bestuurspartij die CD&V is onverkort kan en zal waarmaken. Wij willen de zekerheid bieden dat studeren, werken en ondernemen de moeite loont. Dat wie actief meebouwt aan onze samenleving daarvoor ook eerlijk beloond wordt.

Wij willen ook de zekerheid bieden dat mensen die pech hebben niet in de steek gelaten worden. Dat hebben we nooit gedaan en dat zullen we nooit doen. We besparen, maar niét ten koste van de kleinsten die nog maar net aan hun leven begonnen zijn en ook niet ten koste van zij die jarenlang niet enkel hun eigen leven, maar ook dat van hun gezin hebben opgebouwd. En zeker niet ten koste van zij die hulp- en zorgbehoevend zijn. Voor die zorgen laten we groei toe, omdat dat ook nodig is. De behoefte aan zorg neemt in onze vergrijzende samenleving toe. Wij geven een zorggarantie, voor nu en voor later.

We staan op een kruispunt. Op federaal niveau zullen we een aantal weldoordachte aanpassingen in de sociale zekerheid, de fiscaliteit en het arbeidsrecht moeten doorvoeren. Voor Vlaanderen is de uitvoering van de 6de staatshervorming een momentum. Ervaring in besturen, ervaren politici, een partij die van binnenuit vertrouwd is met eerdere staats-hervormingen, het is geenszins een luxe nu, maar een noodzaak. Een aanbod ook vanwege CD&V. Met de nieuwe bevoegdheden en fiscale autonomie in de hand heeft Vlaanderen nu baat bij een constructief klimaat van samenwerking met de andere overheden in ons land. Positief confederalisme noemen we dat. Het is nu tijd om de krachten te bundelen om ons Vlaanderen, onze hoofdstad en ons land sterker te maken dan ooit tevoren.

